

banka ve ekonomik yorumlar

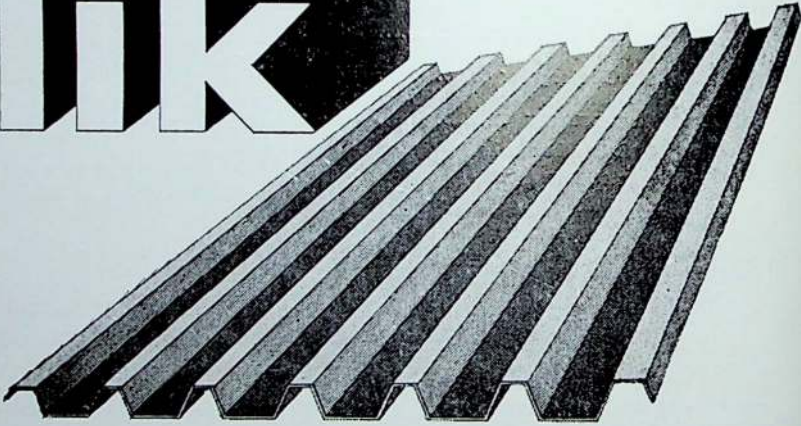
BU SAYIDA:

Okurlara Mektup	3
Ekonomik Göstergeler	4
Ekonomik Yorumlar	5
Prof. Dr. Mustafa A. Aysan Necdet Durakbaşı Memduh Güpgüpoğlu Dr. Öztin Akgüc	
Petrol Faturası Nasıl Ödenecek?	29
Prof. Dr. Nasuhi Bursal	
Ayın Ekonomik Olayları	37
Doç. Dr. Yıldırım Kılış	
Söyleşi: Yönetim Sorunları	43
Doç. Opr. Dr. Neşet Gökok Besim Baykal	
Sermaye Piyasası	49
Dr. Şeref Türen	
Türk Banka Sistemi'nde Kâr ve Kârlılık Üzerine	55
Tuncay Artun	
Yönetici ve Tahmin Problemi	63
Doç. Dr. Orhan İdil	
Euromoney	73
Hülya Kabaalloğlu	

«Bankalar Kanunu'nda
Kanun Hükmünde Kararname
ile yapılan değişikliğin;
bankalara, firmaların
finansmanına ve
Türk ekonomisine
olabilecek etkileri...»

Ekonomik Yorumlar

Yeni lik

trapezoidal

ALÜMİNYUM
ÇATI
CEPHE ve
TAVAN KAPLAMA
ELEMANI

- Daha geniş aşık aralığı
- Daha az demir kullanımı
- Daha az işçilik
- Daha kolay ve süratli montaj

DETAYLI BİLGİ İÇİN TEKNİK ELEMANLARIMIZ HİZMETİNİZDEDİR

Merkez : Büyükdere Cad. No. 48 Kat: 5 İSTANBUL Tel. : 66 53 00 (4 Hat)
İzmir İrtibat Bürosu : Cumhuriyet Bulvarı 1380 Sok. 4 B/8 İZMİR Tel. : 12 60 68
Ankara İrtibat Bürosu : Funus Cad. No. 83/6 Kavaklıdere ANKARA Tel. : 28 15 00
Fabrika : Gebze Dilovası

 NASAS
ALÜMİNYUM SAN. ve TİC. A.Ş.

dilkur, 10. kuruluş

Dilkur, ayrıca personeline İngilizce öğretmeyi amaçlayan kurumlara kendi iş yerlerinde ya da okulumuzda özel sınıflar düzenlemektedir. Dilkur'un özel sınıflar düzenlediği kurumlar alfabetik sıra ile şunlardır : Akbank müfettişleri, Akdoğan Reklam, Çapa Fakültesi doktorları, Denizcilik Bankası mühendisleri, Denizcilik Bankası personeli, Deniz Nakliyat A.Ş., Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi, Farmakoloji Enstitüsü, İlim Yayma Vakfı, İş Bankası Otomarsan A.Ş., Pendik Tersanesi mühendis, teknisyen ve işçileri, Profilo Holding, PTT Araştırma Laboratuvarı mühendis ve teknisyenleri, PTT Teleks teknisyenleri, Singer Sanayi A.Ş., Singer Diş Makinaları Kumpanyası, Süp-san A.Ş., Türk Petrol Vakfı bursiyerleri, Yedek Parça Satış Şirketleri, Yüksek Denizcilik Okulu öğrencileri, Yüksek İslam Enstitüsü asistanları...

...Özellikle Türkler için, geliştirilmiş, özel bir yöntemle yalnız İngilizce öğretim yapan Dilkur, üstün başarısının belgesi olan 10. kuruluş yılının kıvancını yaşıyor. Ülkemizde, yabancı dil öğretiminde özel kurumlara saygınlık ve süreklilik kazandıran Dilkur, 10 yıl önceki cesur atılımının olumlu sonuçlarının mutluluğunu duyuyor. Güç olanı başarmanın ve yaygınlaştırmmanın onuru ile... Dilkur, Dilkur'u yaratan öğrencilerine ve yöneticilerine İngilizce öğretme sorumluluğunu yüklediği Türkiye'nin seçkin büyük kuruluşlarına ve tüm öğretim topluluğuna şükran borcu sunmayı kaçınılmaz bir görev sayar.....

yılıının kıvancını yaşıyor...

DILKUR
"İngilizce öğretiminde uzman"

DILKUR, EKİM DÖNEMİ KAYITLARI BAŞLAMIŞTIR.

Taksim, Aydede Caddesi No.9 Tel.45 21 82 - 49 89 29 - 43 26 59

Çağdaş baskı anlayışının ülkemizde yaygın bir biçimde yerleşmesine öncülük eden, konusunda uzmanlaşmış yetkili elemanları ve güçlü örgütü ile, yoğun baskı işlerini gerçekleştiren Hürriyet/Ofset, şimdi de ülkemizin dört büyük kentinde İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'daki, kurulu baskı tesislerinden, geniş yararlanma olanakları yaratıyor. Ofset baskı konusundaki tüm gereksinmelere yanıt verebilecek boyutta ve nitelikteki Hürriyet/Ofset tesisleri, kapılarını tüm kuruluşlara, iş adamlarına ve yöneticilere açıyor. Çok renkli dergi baskısından yüksek tirajlı günlük yayın organına, ambalaj kağıdından takvim ve afişe kadar her türlü kağıda ofset baskı için sorumluluğunuzu ve sorunlarınızı güvenerek aktarabileceğiniz yetkili uzman kuruluş olarak, Dizgisinden pikajına, renk ayrimından montajına kadar ofset baskının içerdigi tüm hizmetleri, Hürriyet/Ofset güven-cesi ile gerçekleştiriyor...

basım

sanayiinde

öncü ve önder.

tüm teknik

baskı olanakları ile

emrinizde ...

HÜRRIYET/OFSET

başvurular için telefon; 28 50 20

banka ve ekonomik yorumlar

Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A. Ş.

Adına Sahibi

Bülend Çorapçı

Yazı İşleri Müdürü

Dr. Öztin Akgüç

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mustafa A. Aysan (Başkan) • Erol Aksoy • Dr. Orhan Altan • Prof. Dr. O. Fikret Arkun • Besim Baykal • Prof. Dr. Nasuhi Bursal • Mehmet Gün Çalıka • Şinasi Çelikkol • Ahmet Demirel • Necdet Durakbaşa • Kaya Erdem • Özhan Eroğuz • Oktay Ersoy • Prof. Dr. Cumhur Ferman • Prof. Dr. Emre Gömensay • Memduh Güpgüpoğlu • Prof. Dr. Zeyyat Hatiboğlu • Erhan İşil • Av. Dr. Halûk Kabaalioğlu • Adnan B. Kafooğlu • A. Nazif Keyman • Doc. Dr. Yıldırım Kılış • Kemal Kurdaş • Doc. Dr. Kemal Kurtuluş • Nuh Kuşçulu • Zilya Nebioğlu • Ergin Neng • Ertan Özgür • Ertuğrul Soysal • Osman Nuri Torun • Prof. Dr. Kemal Tosun • Prof. Dr. Baran Tuncer • Av. Fikret Tuncer • Doc. Dr. Gül G. Turan • Turhan Tümay • Dr. T. Güngör Uras • Dr. Halûk Ünal • Doğan Yalın • Prof. Dr. Yüksel Koç Yalın.

Basım-Yayım Danışmanı

M. Tarık Yaşa

İdare Müdürü

Halûk Bal

OKURLARA MEKTUP

I. VII. 1979

Sevgili Okurlarımız,

Dergi'nin geçen sayısında başlayan ikinci hamur kağıda basma uygulaması, genellikle olumlu karşılansmıştır. Bazı okurlarımız, samimi görüşlerini; «Birinci hamur daha iyi olurdu.» şeklinde 'açıklamakla beraber; «Ama bir gerçeği de belirtelim, artık Dergi daha rahat okunuyor, özellikle klişeler ve bağıklar sayfa arkasına çıkmıyor.» demişlerdir. Güçlükler karşısında yapılan bu değişiklik için bize anlayış gösteren tüm okurlarımıza teşekkür ederiz.

Bu sayıda ağırlık, Bankalar Kanunu'nda değişiklikler getiren Kanun Kuvvetinde Kararname'nin açıklanmasına verilmiştir. «Açık Oturum» tamamen bu önemli konuya ayrılmış, «Aynı Ekonomik Olayları»nda da kısa bir özet sunulmuştur. Gerçekte amacımız, uzun yorum ve yazılardan kaçınmaktır. Ancak teknik düzeydeki bazı konularda, ister istemez ayrıntılara girmek zorunda kalıyoruz. Bu sayıdaki «Ekonomik Yorumlar» gibi...

Öte yandan Dergi'nin diğer bölümlerinde, her zaman olduğu gibi güncel konulara ilişkin yazılar ve haberler yer almaktadır. Bunları okumanızı tavsiye ederiz. Ayıracağınız zamanın boşuna harcanmadığını göreceksiniz.

Saygılarımızla,

AYLIK DERGİ

EKİM 1979

YIL : 16

SAYI : 10

30 LİRA

İDARE YERİ: Çatalçeşme Sokak No.17, Kat:4; Cağaloğlu-İstanbul • TELEFON: 26 34 11
• YAZIŞMA : P.K. 769; Karaköy - İstanbul • AÇIKLAMA : Dergimizde çıkan yazılar kaynak göstermek şartıyla iktibas edilebilir • YILLIK ABONE : 360.— TL; Öğrencilere: 180.— TL. • İLÂN FİYATLARI : Arka kapak 6.000.— TL., Kapak içleri 4.500.— TL., Tam Sayfa 3.500.— TL., Yarım Sayfa 2.000.— TL., Renk Farkı 1.000.— TL. • BASKI : Met/Er Matbaası; Çemberlitaş - İstanbul; Telefon: 28 28 90 • Baskı Tarihi : 5 Ekim 1979.

ekonomik göstergeler

	1977	1978	1979		
			Haziran	Temmuz	Ağustos
T. C. MERKEZ BANKASI					
Altın ve döviz mevcudu (milyon \$)	547.8	645.8	964.3	1081.2	1009.0
Tedavüldeki banknotlar (milyon TL.)	77881	113662	142755	149070	152072
Hazineye kısa vadeli avans (milyon TL.)	45178	56639	69440	77578	73294
BANKALAR (milyon TL.)					
Toplam Mevduat	243537	322916	391542	402400	—
Ticari	63936	87280	106253	104307	
Tasarruf	123245	160757	205190	208253	
Vadesiz Tasarruf	83897	105380	127483	128831	
Vadeli Tasarruf	39348	55377	77708	79422	
Resmi	26080	35348	38004	48330	
Bankalar	30276	39531	42095	41520	
Toplam Krediler	234492	297603	345429	352860	—
Tarım	54533	61156	67862	68507	
Kalkınma Bankaları	8601	13415	21778	22789	
Küçük Esnaf ve Sanatkâr	9516	13707	18226	19196	
İpotek Karşılığı	6896	10807	11112	11300	
Muhtelif	148390	190352	217755	222143	
İller Bankası	6556	8165	8696	8925	
FİYATLAR (1963 = 100; Tic. Bak.)					
Toptan Eşya Fiyatları	584.8	869.9	1214.2	1254.1	1295.5
Gıda Maddeleri ve Yemler	596.8	813.9	1056.8	1099.0	1139.6
Sanayi Hammadde ve Yarı Mamul	564.8	963.1	1476.6	1512.7	1556.6
İstanbul Geçinme İndeksi	681.3	1049.0	1367.9	1486.4	1548.8
Ankara Geçinme İndeksi	574.7	873.7	1115.1	1184.6	1273.4
DIŞ ÖDEMELER (milyon \$)					
Dışalım	5796.3	4599.0	2403.8	2765.8	3009.8
Dışsatım	1753.0	2288.2	1178.9	1325.1	1486.6
İşçi Dövizleri	982.0	983.0	1088.3	1089.2	1302.7

1 — Rakamlar yıl ve ay sonları itibarıyla birikmeli (kümülatif)'dir.

2 — Toplam kredilere ve kalkınma bankaları kredilerine, Devlet Yatırım Bankası kredileri dahil değildir.

ekonomik yorumlar

AÇIK OTURUM

KATILANLAR :

- Prof. Dr. Mustafa A. AYSAN
- Necdet DURAKBAŞA
- Memduh GÜPGÜPOĞLU

YÖNETEN :

- Dr. Öztin AKGÜÇ

AKGÜÇ — Efendim, toplantıya geldiğiniz için çok teşekkür ederim. Bugünkü toplantımızda Bankalar Kanunu'nda, Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan değişikliğin, bankalara, firmaların finansmanına ve Türk ekonomisine olabilecek etkilerini tartışmak istiyoruz. Konuyu açabilmek için, Bankalar Kanunu'nda yapılan değişikliklerde göze çarpan başlıca amaçları özetlemek isterim.

Bankalar Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler ve Göze Çarpan Amaçlar

Bu amaçlardan ilki, bankalar mülkiyetini mümkün olduğu kadar yaygınlaştırmak ve bankaların mülkiyetinin belirli kişi veya grupların elinde toplanmasını önlemektir. Bunun için anılan yasanın 4'üncü maddesinde değişiklik yapılmıştır. Değiştirilen 4'üncü madde ile hisse senetlerinin tümünün ada yazılması hükmü getirilmiştir. Bildiğiniz gibi, bankaların pay senetlerinin en az % 51'inin ada yazılması zorunlu idi. Bu şekilde kamu otoriteleri, bankaların mülkiyetinin

kimlere ait olduğunu izlemek olanağını daha etkin bir şekilde bulabilecektir. Bu konuda ikinci önemli değişiklik, ortak sayısının 100'den az olmamasıdır ki, eskiden kanuna göre bu sayı 20 olarak daha sınırlı idi. Üçüncü ve hence daha önemli olan değişiklik, bir kişinin veya bir grubun yahut bir ailenin bir bankada sahip olabilecekleri azami pay oranının sınırlanmasıdır. Aynı amaca yönelik göze çarpan diğer önemli bir değişiklik, bankaları, mümkün olduğu kadar daha fazla öz sermaye ile çalışmaya özendirilmesidir. Bunun için 6'ncı maddede de değişiklik yapılmıştır. Buna göre bankaların asgari sermayesi 25 milyon liradan başlamaktadır ki, eskiden biliyorsunuz bu rakam 2 milyon lira idi. Değişiklik, bankaları daha fazla öz sermaye ile çalışmaya zorlayacak niteliktedir.

Bankaların şube açmalarında, eski kanun, aynı şehir ve kasaba sınırları içinde açılmış şubeleri sermaye açısından tek bir şube gibi kabul ediyordu. Ve bu da, bankalara fazla sermaye tahsis etmeden bir şehir hududu içerisinde çok sayıda şube açmalarına olanak veriyordu. Halbuki son yapılan değişiklik

ile bu madde kaldırılmıştır. Benim kanımca bu değişikliğin iki önemli etkisi olacaktır. Bunlardan ilki, bankalar yeni şube açmak istedikleri zaman sermaye artırımına gitmek zarureti duycaklar; ikincisi de, büyük şehirlerde açılacak şubelere fazla sermaye tahsisi yapılacağı için, söz konusu şehirlerde çok sayıda şube açılması bundan sonra bir hayli zorlaşacaktır.

Dikkatimizi çeken diğer bir değişiklik, mevduat türlerinin yeni bir ayırımı tabi tutulmasıdır. Kanun Hükmündeki Kararname'de, tasarruf mevduatı daha açık bir şekilde tanımlanmıştır. Bir de diğer mevduat türü ihdas edilmiştir ki, eski kanunda «Diğer Mevduat» başlığı altında herhangi bir mevduat türü yoktu ve tasarruf mevduatı bu diğer mevduatı da büyük ölçüde içermekteydi. Kararname'nin getirmiş olduğu önemli bir değişiklik, tasarruf mevduatını açıklığa kavuşturmasıdır. Diğer bir değişiklik, tasarruf mevduatı kabul sınırlarında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle tasarruf mevduatı kabul sınırları yükseltilmiştir. Bu, bankaları bir ölçüde rahatlatacak bir değişikliktir.

Esas üzerinde durulması gereken, Bankalar Kanunu'nun 38'inci maddesinde, yani kredi sınırları ile ilgili olan değişikliklerdir. Burada, görebildiğimiz kadarı ile iki önemli amaç güdülmüştür. Bunlardan ilki, bankaların kredileri, belirli kişilerde, belirli gruplarda ve holdinglerde toplanmasını ve mümkün olduğu kadar daha geniş bir tabana yayılmasını. İkinci bir amaç da, banka kredileri, kalkınma planına bağlı yıllık programlarda öngörülen sektörlere veya işlere kanalize olsun. Eski yasa da özel kredi hadlerinden, gayet genel olarak altı sektör hiç bir ayırım yapılmadan yararlanırken; bu kez, kalkınma planlarının yıllık programlarında belirtilen sektörlerdeki işlerde kredi hadleri, daha yüksek olarak saptanmıştır. Diğer önemli bir değişiklik, eskiden pek açıklığa kavuşmamış olan bilvasıta (dolaylı) kredi kavramının bu son değişiklik ile oldukça açıklığa kavuşturulmuş olma-

sıdır. Bir yandan dolaylı kredi kavramı açıklığa kavuşturulurken, diğer taraftan özellikle holdinglerin büyük ölçüde kredi kullanması kısıtlanmaya çalışılmıştır. Ancak bu konuda, görebildiğimiz kadar, kanun çok ileri gitmemiş, fazla köktenci (radikal) davranmamıştır. Statükoyu muhafaza etmeye ve halen büyük ölçüde kredi hadleri üzerinde, kredi sınırları üzerinde, kredi kullanmış olan firmaların gücüne düşürmeme için, bu firmaların kullanmış olduğu kredilerin bir yerde dondurulmuştur. Her ne kadar kredilerin 38'inci madde sınırlarına indirileceğini öngörmüşse de, bunu belirli süre ile sınırlamadığı ve uygun hale getirilmeye kadar bu krediler artırılamaz hükmünü taşıdığı için, bir bakıma kredilerden yararlanan firmalara ve de bankalara bir edilmemiş (müktesep) hak sağlamıştır.

Diğer önemli bir değişiklik, bankaların iştiraklerine verebilecekleri kredi toplamını daha açık bir şekilde sınırlandırmasıdır. Eskiden de bu konuda bir sınır vardı, ancak 39'uncu maddeye eklenmiş olan bir fıkra ile bu sınırlama bir ölçüde etkisiz hale getiriliyor idi. Bu sınır bu kez daha açık bir şekilde çizilmiştir. Aynı zamanda geçen kanunda olmayan, banka iştirakleri tanımı bu Kararname'de yer almıştır. Bu şekilde banka iştirak konusunda uygulamadaki görüş ayrılıkları giderilmiş olmaktadır. Kredi açma yetkileri genellikle yükseltilmiştir. Bu da bir zaruretin ifadesidir. Çünkü eski Bankalar Kanunu'nda öngörülen sınırlar, günümüzün ekonomik koşullarına uygun olmadığı için, yükün büyük bir kısmı bankaların idare komiteleri, yahut yönetim kurullarında toplanıyor idi. Bu değişikliklerle, bir ölçüde bankalardaki kırtasiyeciliği azaltma amacı güdülmüştür. Diğer önemli bir değişikliği iştiraklere olan sermaye yatırımı maddesinde görüyoruz. Eskiden de bazı sınırlamalar vardı, fakat bu sınırlamalar daha açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca bankaların güvence olarak ipotek almaları konusuna açıklık getirilmiş, bankalara bu konuda bazı olanaklar sağlanmıştır.

Görebildiğimiz kadarı ile, Kararna-

AÇIK OTURUMA KATILANLAR: Yukarıdaki fotoğrafta, soldan sağa doğru; Necdet Durakbaşa (Türk Dış Ticaret Bankası A.Ş. Genel Müdürlük Krediler Müdürü), Prof. Dr. Mustafa A. Aysan (İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi), Memduh Güpgüpoğlu (Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Yönetim Kurulu Başkan Vekili) ve Dr. Öztin Akgüç (Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi Yazı İşleri Müdürü) görüşüyorlar.

me'nin esas amaçları banka mülkiyetini yaygınlaştırmak, bankaları daha fazla öz sermaye ile çalışmaya zorlamak, şube açmada bankaları daha dikkatli davranmaya itmek, kredilerin firmalar arasında dengeli dağılımını ve daha geniş bir tabana yayılmasını sağlamak, dolaylı kredi kavramına açıklık getirerek kredilerin belirli holdinglerde yoğunlaşmasını önlemek, bankaların iştiraklerine verebilecekleri kredileri sınırlamak ve bankaların uygulamada karşılaşmış oldukları bazı sorunlara çözüm getirmektir. Gerçekten, Kararname bazı konulara açıklık getirmiştir; örneğin dolaylı kredi, banka iştiraki gibi... Diğer yandan da bankaların pratikte karşılaşmış olduğu bazı sorunları çözmeye gayret etmiştir. Örneğin; ipotek alınması, kredi açmada yetki sınırlarının yükseltilmesi, teminat mektupları limitlerinin artırılması, yurt dışı ihaleler için verilecek teminat mektupları, kur değişikliklerinin doğurduğu kredi aşımaları gibi...

Benim yapabileceğim... özet bu kadar. Şimdi, getirilen hükümler, bu amaçlara ne ölçüde hizmet edebilir? Banko poli-

tikalarını ne ölçüde etkiler? Firmaların, özellikle holding şeklindeki şirketlerin finansmanında ne gibi sorunlar yaratabilir? Bunlar ve benzeri hususları tartışmak istiyoruz. İlk sözü Sayın Güpgüpoğlu'na verelim.

GÜPGÜPCGLU — Teşekkür ederim Sayın Akgüç. Değişikliklerin esaslarını gayet güzel özetlemiş oldunuz. O bakımdan ben tekrar etmek istemiyorum. Sizin de işaret ettiğiniz üzere, uygulamada ne gibi sorunlar olabilir, hangi hususlar biraz daha vuzuha kavuşturulmalıdır; isterseniz bunları tartışalım ve o bakımdan faydalı olmaya çalışalım. Evvelâ hemen şunu söyleyeyim: Bankalar Kanunu'nun pratik bir yol olan Kanun Hükmünde Kararname ile birçok maddelerinin değiştirilmiş olmasını, ben olumlu karşıyorum. Çeşitli vesilelerle çeşitli yerlerde söyledim. Bankalar Kanunu'nun değişikliği adeta bir yılın hikâyesine dönmüştü. Hatırimda kaldığına göre 12-13 tasarı hazırlandı. Çeşitli kademelere kadar geldi. Hepsini de sonunda kadük oldu. Kanun Hükmünde Kararname formülü

pratik bir yoldur. Gerçi o da biraz uzadı, ama neticede çıkmış olmasını memnuniyetle karşılamak icabediyor.

AYSAN — Ama bu tekrar Meclis'e gidecek, değil mi efendim?

GÜPGÜPOĞLU — Onu araştırdık. Anayasa'nın 64'üncü maddesinde bu hususta oldukça ayrıntılı hükümler var. Anayasa'daki hükme göre, bu Kanun Gündeki Kararname'nin Resmi Gazete'de yayımlandığı gün Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulması icabediyor. Tabir aynen şöyle, «T.B.M.M.'ne sunulur,» diyor. Binaenaleyh, Kararname 31 Ağustos 1979'da yayımlanmış olduğuna göre, o tarihte her halde Meclis'e sunulmuştur. Meclis'te de diğer kanun tasarı ve tekliflerinden önce ve ivedilikle görüşülüp karara bağlanması, yine Anayasa gereğidir.

AYSAN — Benim bilemediğim nokta, belirli bir sürede bu Kanun Kuvvetinde Kararname kanunlaşmazsa, yani T.B.M.M. kararına istinat etmezse, durum ne olacaktır.

GÜPGÜPOĞLU — Yine Anayasa'daki hükme göre, yayımlandıkları gün T.B.M.M.'ne sunulamayan kararnameler, bu kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilmiş kararnamelerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmi Gazete'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer. Demekki Meclis'in bu kararnameleri tadilen kabul etme yetkisi de var. T.B.M.M. bu yetkisini söz konusu kararname için kullanır mı, kullanmaz mı, şimdi biz bir şey diyemeyiz.

AYSAN — Bir hukukçuya danıştım. Şöyle diyor: «Kanun Kuvvetindeki Kararname için hükümete yetki veren kararnun, bu konuda da, yani kararnamenin T.B.M.M. onayından geçirilmesi için de bir süre koyması iyi olur. Ancak, bizdeki uygulamada hükümet yetkisinin kullanılmasından süre konduğu halde, T.B.M.M.'den onay alınması için süre konmuyor. Örnek olarak sözünü ettiğimiz ka-

rarname için hükümete verilen yetki bir yıl ile sınırlıdır ve 29 Eylül 1979'da son bulacaktır. Ancak, Anayasa'mız kararnemenin hemen Meclis'e sunulmasını ve Meclis'in 'Tadilen' değiştirerek karar verebileceğini öngördüğüne göre, yetki kanununun süre koymasına gerek yoktur. Birkaç ay gibi kısa bir sürede Meclis'lerden geçirilemeyen Kanun Hükmündeki Kararname de, onun yaratacağı hukuki durumlar da Anayasa'ya aykırı olur.»

Tasarruf Mevduatı Kabul Sınırı

GÜPGÜPOĞLU — Efendim, bu Kararname'nin çıkmasından önce, kanımca bilhassa üç husus, bütün bankaları sınıyordu. Bunlardan birincisi, tasarruf mevduatı kabul sınırıdır. Eskiden bu limit, büyük bankalar için, ödenmiş sermayeleri ile yedek akçeleri toplamının 15 katı idi; şimdi 20 katı oldu. Bir ferahlık getirildi. Sonra kredi açma yetkileri, Sayın Akgüç'ün de değindiği gibi, artık bugünün konjonktürüne göre çok küçük rakamlar haline gelmiş oluyordu. Bankaların idare komiteleri olsun, idare meclisleri olsun, küçük rakamlarla meşgul oluyorlar; bütün bu firma ve rakam kalabalığı arasında, daha büyük krediler gereğince incelenemiyordu. Şimdi kredi açma yetkileri; umum müdürlükte 2 milyon liraya, idare komitesinde 10 milyon liraya kadardır; demek suretiyle normal hadlere, bugünün şartlarına uygun hale getirilmiştir. Bir de 38'inci maddedeki vuzuhsuzluk son zamanlarda pek çok tartışmalara, Bankalar Birliği ve Maliye Bakanlığı ile yazışmalara, hatta cezai takibata kadar gidiyordu. O da sarahata kavuşturulmak suretiyle bu mahzur bertaraf edilmiş oldu. Bu Kanun Hükmündeki Kararname ile tamamı 86 madde olan Bankalar Kanunu'nun esaslı 25 maddesi değişmiş oluyor.

AYSAN — Buyduğunuz noktayı belki biraz açar. Bu Kanun Kuvvetindeki Kararname, yayın tarihinden itibaren de

uygulanabilecektir. Bu hükümlerin derhal uygulamaya yansımaları mümkün mü? Meselâ, mevduat kabul sınırları ve saire için Merkez Bankası'nın özel olarak bir şey yapması lâzım mı? Yoksa bankalar yayın tarihinde kredi düzenlemelerinde o yeni sınırları uygulayabilecekler mi?

GÜPGÜPOĞLU — Bankalar bu hükümleri re'sen uygulayacaklardır. Tabii tereddütlü hususları yetkili mercilere soracaklardır.

AKGÜÇ — Bazı ülkelerde kredi ve tasarruf mevduatı toplamı sınırları esnekler. Para otoriteleri bunları saptar. Bu şekilde konjoktüre göre limitler ya da katsayılar düşürülür ya da yükseltir. Halbuki bizim sistemimiz biraz katı. Sınır ve katsayıları biz Bankalar Kanunu içerisinde düzenlemişiz. Geçen kanunda da böyle idi. Bu Kararname'de katsayılar biraz yükseltilmiştir, ama gene Bankalar Kanunu içerisinde düzenlenmiş ve Merkez Bankası'na bu konuda bir yetki tanınmamıştır.

GÜPGÜPOĞLU — Evet, ülkemizde henüz o kadar esnekliğe gidilemedi.

AKGÜÇ — Bu konuda Merkez Bankası'na bir yetki verilse daha iyi olabilirdi. Bir esneklik getirilebilirdi, ama gene birtakım katı sınırlar saptandı.

GÜPGÜPOĞLU — Uygun görülürse açıklamalarıma devam edeyim. Bankaların en az 100 ortaklı olması, hisse senetlerinin itibari değerlerinin en çok 10 bin lira olması, ortakların her birinin payının % 30'dan, vakıf, sandık, dernek, sendika vs. hisselerinin % 40'dan fazla olmaması, hisse senetlerinin tümünün ada yazılı olması hususlarını ben şahsen olumlu karşıyorum. Bunlar bankaların gerek kredi dağılımı gerek banka sahipliği cephelerinden olumlu değişikliklerdir. Aynı şekilde en az sermayenin 25 milyon lira olması da bugünün şartlarına uygundur. Mevduat türlerinin de teker teker tarifi iyi oldu. Yeni hüküm göre vade kaydı taşıyan bütün mevduat vadeli mevduat sayılıyor. Yalnız 6'ncı maddede bulunan bente göre her şubeye 3 veya 5

milyon lira sermaye tahsisi zorunluluğunu, ben biraz fazla sınırlandırma diye görüyorum. Bu hüküm bankaları epeyce sıkacaktır. Evet, olur olmaz şube açmak uygun değildir; ama, her şubeye de bu şekilde sermaye tahsisinin, pek çok

Memduh Güpçüpoğlu

banka bugün çok şubeli banka durumuna gelmiş olduğu için, biraz zorluk çıkarcacağı kanaatindeyim.

AKGÜÇ — Bu sermaye tahsisleri, galiba daha çok nüfusu fazla olan şehirlerdeki banka şubeleri için söz konusu. Yani, bizim bu kategoriye giren şehirlerimiz, bir ölçüde; İstanbul, Ankara ve İzmir oluyor. Zaten sizin de bildiğiniz gibi, banka şubelerinin aşağı yukarı % 37'si bu üç ilde toplanmış vaziyette. Belki bunun bir etkisi de banka şubelerinin daha çok diğer şehirlere yayılması şeklinde görülecek.

GÜPGÜPOĞLU — Bu maksatla yapıldığı anlaşılıyor. Ama, öyle hükümler getirilmiş ki, sermayesini geniş ölçüde artırmayan bankalar ve halen çok şubeli banka durumunda olanlar şube açmakta büyük müşkülât içerisinde kalacaklar izlemine veriyor.

AKGÜÇ — Bununla bir bakıma da bankaların daha fazla sermaye ile çalışması amaçlanıyor.

GÜPGÜPOĞLU — Bugünkü koşullar içerisinde bankaların sermayesi istenildiği şekilde süratle, her yıl ya da iki yılda bir kolayca artırılmıyor da o cepheden söylemek istiyorum.

DURAKBAŞA — Sayın Güpgüpoğlu sırf yorum bakımından bir hususu tespit etmek istiyorum. Eski 6'ncı madde ile bu madde arasında önemli bir fark var. «Burada bankaların merkez şubesi dışında açılmış ve açılacak her şubesi için ayrıca.....» deniyor. Anladığım kadarı ile 25 milyonu bir nevi merkez şubenin payı gibi mütalaa ediyor, ona ilâveten diğer şubelere ayrılacak sermaye payları şeklinde görüyor. Öyle mi acaba?

Merkez Şubesi Sermayesi ve Ötesi

GÜPGÜPOĞLU — Ben de buna değinmek istiyordum. Bu yeni bir kavram. Eskisinde merkez şubesinin sermayesi diye bir deyim yoktu. Yani, bence bu merkez şubesi sermayesinin ne olacağı açıklanmaya muhtaç hususlardan birisi. Şöyle düşünülebilir; bankanın bu yeni kıstaslara göre her şubeye tahsisi zorunlu olan sermayelerini ayırdıktan sonra, kalan kısım merkez şubesinin sermayesidir. O da merkez şubesinin bulunduğu kente göre gerekli olan en az sermaye olmak şartıyla.

DURAKBAŞA — Ve o da 25 milyondan az olmamak üzere.

GÜPGÜPOĞLU — Ama hiç şubesi yoksa, değil mi?

DURAKBAŞA — Hayır, başka şubeleri olduğunu düşünelim. Onlara burada gösterilen şekilde sermaye ayrılıyor. Merkez şubesi için de 25 milyondan az olmamak üzere, diye yorum yapmak zorunlu olmuyor mu? Çünkü «ayrıca» deniyor. Bu nedenle 25 milyonun içine di-

ğer şubelerin sermaye paylarını koymak mümkün değil.

AKGÜÇ — Bankaların merkez şubesi dışında açılmış ve açılacak şubesi için «ayrıca» diyor. Burada «ayrıca» ilâve anlamını taşıyor.

GÜPGÜPOĞLU — Efendim, tersinden giderek her şube için, meselâ nüfusu 1 milyondan fazla olan şehirlerde 5 milyon vs., bunları ayırdıktan sonra, sermayeden artan kısmı merkez şubesinin sermayesidir, diye düşünmemiz icap ediyor şeklinde yorumluyorum.

DURAKBAŞA — Merkez şubenin sermayesi herhangi bir rakam olabilir o zaman.

GÜPGÜPOĞLU — Evet, 25 milyondan az olabilir. Meselâ, tek şubesi olan bir banka düşünelim. O zaman buyduğunuz gibi merkez şubesinin 25 milyon lira sermayesi olması lâzımdır.

DURAKBAŞA — Ama diyelimki 3 şubesi var bir bankanın. O zaman 25 milyon artı diğerlerinin sermayeleri midir, yoksa 25'in içinde midir diğerleri? Ben, 25 milyon artı diğerleri, diye düşünüyorum.

GÜPGÜPOĞLU — Maddenin yazılışından, merkez şubenin behemahal en az 25 milyon sermayesi olması lâzım, hükmünü çıkarıyoruz. Diyelimki 500 milyon sermayeli bir banka, diğer şubelere sermayeleri böldükten sonra merkez şubesi 25 milyondan az kalıyor. O zaman ona olamaz diyemeyeceğiz diye düşünüyorum.

AYSAN — Ben bu maddeyi şöyle anlıyorum: Tek şubeli bir bankanın kuruluş sermayesi 25 milyon lira olacak. Bir banka, bu tek şube ile kurulduktan sonra, şube açmaya başlayacak. Diyelimki her şubesi için 5 milyon lira tahsis edecek. 5 şubeye kadar 25 milyon lira yeterli olacak. Altıncı şubeyi açarken sermayesini 30 milyona çıkaracak.

DURAKBAŞA — Ben öyle anlamıyorum Sayın Aysan. 25 milyon artı 15 milyon şeklinde anlıyorum. «Ayrıca» diye bir ibare konmuş oraya.

AKGÜÇ — «Ayrıca» kelimesi olmasaydı, ben de Sayın Aysan'a katılacaktım. Ayrıca kelimesinin varlığı, yorumu değiştiriyor. Zannediyorum, bu yoruma muhtaç bir konu. Maliye Bakanlığı ya da Bankalar Birliği'nin bu konuyu da açıklığa kavuşturması gerekli.

GÜPGÜPOĞLU — Kararname, «Bankaların merkez şubesi dışında açılmış ve açılacak her şubesi için ayrıca» dediğine göre, merkez şubesinin belli bir sermayesi olması lâzım. Ama, onun ille de 25 milyon lira olması diye bir tahdit konmuş değil. Yukarıdaki tahdit, bankanın sermaye ve yedek akçeleri toplamının en az 25 milyon olması şeklindedir. Yoksa diğer şubeler de açıldıktan sonra en az 25 milyon lira sermayenin behemahal merkez şubesinde kalması gerektiği, şeklinde ben anlamıyorum.

Efendim bir de sizin değinmediğiniz 14'üncü madde var. Bu, oya iştirakte vekâlet konusu. Orası bence çok kısıtlanmış vaziyettedir. Genel kurulları toplamak bu durumda çok güçleşmiş oluyor. Hele % 75 nisap istenen hallerde, meselâ statü tadili gibi, genel kurulları toplamak hakikaten problem olacaktır. Banka ortaklığı bir düzenlemeye tabi tutulduğuna göre, vekâlet konusunda kanımca o kadar titiz davranmaya gerek yoktu. Birden fazla kimseye vekâlet verilmesine müsaade edilmek suretiyle bu güçlük kısmen giderilebilir.

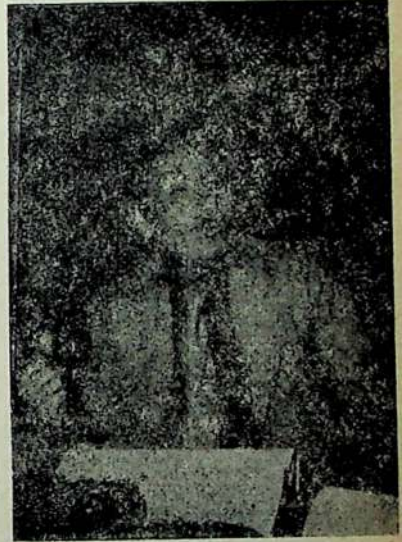
AYSAN — Ben de bu uygulamayı zor buluyorum. Çünkü gerek şube açma, gerek sermaye sınırlamaları bakımından, sık sık sermaye tezyidi gerekli olabilir. Enflasyon nedeniyle bu sıklık çok artabilir. Sermaye tezyidi bir statü tadilidir. Statü tadilil formaliteler yüzünden geciktikçe, bankaların hem şube açmaları kısıtlanabilir, hem tasarruf mevduatı kabul etmeleri kısıtlanabilir.

AKGÜÇ — Yalnız, Ticaret Kanunu'nda, ilk toplantıda bu yetersayı sağlanamazsa ikinci toplantıda yetersayı oranı düşüyor, üçüncü toplantıda daha da düşüyor. Yani sermayenin 1/3'üne

sahip olanlar, üçüncü toplantıda bazı özel hususlar hariç ana sözleşme değişikliği yapabiliyorlar. Tabii ana sözleşme ile Ticaret Kanunu'ndan daha yüksek yetersayılar öngörülmemişse.

GÜPGÜPOĞLU — Bazılarının ana nizamnamesinde nevi ve mevzu değişikliğinin için en az nisap % 75'dir.

DURAKBAŞA — Aslında bazı maddelerin Ticaret Hukuku prensipleri açısından değerlendirilmesi belki yararlı olabilir. Bu da o maddelerden bir tanesi gibi geliyor bana. Şimdi maddenin amacı eğer büyük hisselerin hâkimiyetini en-

Needet Durakbaşa

gellemek işe, bu madde pek ona hizmet eder gibi görünmüyor. Çünkü, her ne kadar «Esas sermayenin % 10 ve daha fazlasına sahip ortaklar ile idare meclisi başkan ve üyeleri ve birinci derecede imza yetkisine sahip olanlar vekil olarak kullanamazlar» diyorsa da, arkasından fıkrada dışında kalan kimsele- rin vekil olarak kullanabilecekleri o sayısını da sınırlıyor. «... 50 hisseyi ve banka sermayesini temsil eden payların % 1'ini geçemez» demiş. Bu durumda

belki büyük ortak % 10-20 hisse ile yine hâkim olmaya devam edebilecek. Böyle bir sonuç çıkmaz mı? Birbirinin etkisini giderici iki hüküm yan yana gelmiş gibi oluyor bu maddede.

Dolaylı Krediler

GÜPGÜPOĞLU — 38'inci maddede-ki tadilat hakikaten önemli. Bu maddeye açıklık getirilmesi kanımca çok iyi olmuştur. Az önce de söylediğim gibi, özellikle son zamanlarda bu konuda pek çok tartışmalar yapılmıştır. Hele son bir yıl içerisinde bankalar dolaylı kredi konusuna giren hususlarda ne şekilde hareket edeceklerini şaşırmsı vaziyettedir. Burada sarîh bir şekilde cidden güzel ve kanun tekniğine uygun olarak yazılmak suretiyle bu vuzuhsuzluk ortadañ kaldırılmış bulunuyor. Tabii yeni Kararname'de dolaylı kredi dar şekilde anlaşılmaktadır, sınırlandırılmıştır. Ama buna karşılık bazı kolaylıklar da getirilmiş vaziyettedir. Meselâ teminat mektupları ve kefaletler % 25 oranında nazara alınıyor, yani sadece dörtte biri limite sokuylor. Sonra gerice yöreler ve belli tip ortaklıklar için % 30'a kadar artma imkânı verilmiştir. Önemli projelerde % 40'a kadar Maliye Bakanlığınca arttırılabilir.

Gene yeni imkân olmak üzere diğer bankaların kendi kredi sınırları içindeki mukabil kefaleti ile verilen teminat mektuplarının istisnalar içerisine konulması, buna ilâveten en az üç bankanın riski paylaşarak yurtdışı ihale işleri için verecekleri teminat mektuplarının da istisnalar arasında bulunması ve kur değişikliklerinin doğurduğu kredi aşımalarının da istisnalar arasına konulması gayet isabetli olmuştur.

AKGÜÇ — Evet, bankaların pratikte karşılaşmış olduğu bazı sorunlara 38'inci madde çözüm getiriyor. Efendim, değişmiş olduğunuz son üç husus, hakikaten günümüzde sorunlar doğuruyordu. Kararname bu konulara açıklık getirmiştir.

GÜPGÜPOĞLU — Burada gönül isterdi ki faiz ve komisyonlar dolayısıyla

depasmanların da nasıl bir muameleye tabi tutulacağı hakkında bir hüküm bulunsun. Biliyorsunuz banka denetimlerinde faiz ve komisyonlar dolayısıyla da kredi deplasse edilmiştir, diye devamlı tenkitler yapılmaktadır. Bu da öyle bir şey ki hiç bir zaman kredinin belli bir devre içerisinde ne oranda kullanılacağını bilemediğimiz için, faiz ve komisyonlar tahakkuk ettirdiğiniz zaman kredi limitini aşacak mı, aşmayacak mı bilemezsiniz. Bu da bir anlamda kur değişikliği gibi bankacının ihtiyarında olmayan bir husustur. Çünkü, demin söylediğim gibi, müşterinin krediyi hangi dönem içerisinde hangi limitlere kadar kullanacağını peşinen bilemiyoruz. Faiz ve komisyon dönem sonunda tahakkuk ettirildiği için, bir de bakıyorsunuz depasman olmuş. Buna bir unsur daha ilâve etmek isterim. Biliyorsunuz pek çok bankalar muamelelerini kompüterize etmişlerdir. Böyle olduğuna göre zaten şube onu hesaplayacak vaziyette değildir. Kompüterden geldiği zaman görüyorsunuz ki faiz ve komisyonun eklenmesiyle hesapta depasman olmuş. O halde bunu niye depasse ettin diye şubeyi itham etmek bence haksızlık olmaktadır.

AKGÜÇ — Sayın Güpgüpoğlu belki bir orta yol bulunabilirdi. Bu tür depasmanların (kredi aşımalarının) belli bir süre içerisinde bankaca giderilebileceği söylenebilirdi. Örneğin, altı ay içerisinde. Söylediğinizde çok haklısınız, çünkü hakikaten bugün bankalar, faizleri bilgisayarlar vasıtasıyla hesaplatıp müşterilerine götürmektedirler. O itibarla bu tür kredi aşımları şubenin ihtiyarı dışındadır.

GÜPGÜPOĞLU — Evet, yeni Kararname de hiç bir hüküm getirmemiş olduğu için icabında 100 lira da geçse, bunu dar manada aldığınız zaman depasman diye kabul etmek lâzım. 38'inci maddenin son fıkrası çok önemli. Burada deniliyor ki, bankalar bu Kanun Hükmündeki Kararname'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce açıklıkları kredilerden bu maddede belirtilen koşullara aykırı

olanları madde hükümlerine uygun hale getirinceye kadar artıramazlar. Burada şunu görüyoruz. 4'üncü ve 6'ncı maddelerde olduğu gibi iki sene içinde bunları tespit edilmiş olan yeni esaslara uygun hale getirmeye mecburdurlar, diye bir hüküm getirilmemiştir. Bunu artıramazlar demek suretiyle bu fiili durum kabul edilmiş olmaktadır. 38'inci maddede dolaylı krediyi dar manada anlamak suretiyle bankalara bundan sonra daha kısıtlı kredi verme şartı getirilmiş ise de daha evvel verilmiş olanların kabul edildiği görülüyor. Burada bir sorun şu olabilir: Acaba «artıramazlar» hükmüne göre bunu bir plafon (tavan) olarak kabul edip, bu plafon içinde vadesi gelmiş olan senetleri yenilemek imkânı olacak mıdır? Şimdiye kadar yapılan temaslardan öyle görüyorum ki genel olarak fıkra şu şekilde anlaşılmaktadır: Vade geldiği zaman artık temdit edilemez, kendiliğinden iner ve böylece yavaş yavaş bu 38'inci maddenin çizmiş olduğu sınırların içerisine girer, şeklinde değildir. «Artıramazlar» hükmü ile Kararname erişilmiş olan rakamı bir plafon olarak kabul etmiştir. Her bir firma için o plafon içinde dönme imkânı olacaktır.

AKGÜÇ — Şu yorumda birleşiyoruz: Kararname'de yürürlüğe girmeden önce firmalara tanınmış kredi limiti esastır. Fiilen kullanılan kredi bunun altına düşebilir, ama tekrar limite kadar artırılabilir.

GÜPGÜPOĞLU — Bundan sonra bu şartlara uygun olmayanlar için yeni kredi verilemez manasına almamak lâzımdır.

AKGÜÇ — Kredi limiti genişletilemez. Yoksa firmaların fiilen kullanmış olduğu krediler artırılabilir. Firma limite kadar kredi kullanmamışsa, bu sınırı aşmamak kaydıyla kredi kullanılabilir.

GÜPGÜPOĞLU — Bu da şöyle izah edilebilir: Bu dondurma suretiyle netice itibariyle nasıl olsa bugün yüksek sayılan krediler gerek kredi meblağlarının gerek banka imkânlarının artmış olması dolayısıyla, bundan bir kaç sene sonra

zaten büyük kredi olma vasfını kaybedeceklerdir. Yavaş yavaş mum alevi gibi kaybolup gidecektir.

AKGÜÇ — Bu konuda daha aydınlanabilir miyiz acaba? Biliyorsunuz kalkınma planı yıllık programlarında belirtilen sektörlerdeki işlerde ve dış satımlarda kullanılmak üzere verilen kredilerde, kredi sınırı % 25'dir. Ayrıca bir de dolaylı krediler kavramı var. Bir firma düşünelim ki dolaylı kredi kavramının içine giriyor. İştiraklerindeki sermaye payı % 40'dan fazla. Fakat almış olduğu kredilerin tümü kalkınma planına uygun sektörlerde kullanılmıyor. Acaba bu firmaya % 25 limiti mi, yoksa % 10 limiti mi uygulanacaktır? Gene çeşitli faaliyetleri olan ve dolaylı kredi kavramına giren bir firma düşünelim. Faaliyetlerden bir tanesi yıllık programlarda belirtilen sektörlerde uygun, fakat diğer faaliyetleri uygun değil. Şimdi firma dolaylı kredi almış olduğu nedeniyle kredi sınırının hesabında hepsi toplanacak bu kredilerin. Acaba burada % 25 nispeti mi uygulanacak, yoksa % 10 mu uygulanacak? Yahut daha başka bir nispet mi hesaplanacak?

GÜPGÜPOĞLU — Bu konuda kanımca şu kıstastan hareket etmek lâzım: Kullanılan kredilerin kalkınma planı yıllık programlarında belirtilen sektörlerdeki işlerde, dış satımda ve gerice yörelerdeki işlerde kullanılıp kullanılmadığına göre değerlendirmemiz icabeder.

AKGÜÇ — Anlıyorum efendim. Bir firma düşünelim ki, hem gerice yörede hem de kalkınma planına uygun sektörlerde faaliyette bulunuyor. Ayrıca bir de diğer faaliyetleri var. Dolaylı kredi kapsamı içerisine girdiği takdirde, çeşitli firmaların almış olduğu kredileri toplıyacağız. Topladığımız zaman limit çıkarırken, % 25 oranını mı yoksa % 10 oranını mı uygulayacağız.

GÜPGÜPOĞLU — Evet, bunun da açıklığa kavuşturulması lâzım.

DURAKBAŞA — Ben daha çok genişletici bir yorumun uygulanabilmesin-

den yanayım. Belki burada hâkim faaliyet faktörü üzerinde durulabilir. Yani firmanın hâkim faaliyeti eğer % 25 had uygulanmasına imkân tanıyorsa, % 25 limit uygulanır, demek uygun olabilir.

AKGÜÇ — Ben de Sayın Durakbaş'a katılıyorum. İlgili maddede pek açıklık yok. Çok farklı sektörlerde faaliyette bulunan ve dolaylı kredi kavramına giren firmalarda kredi sınırının nasıl belirleneceği açık değil. Ama mantiki olarak Sayın Durakbaş'a katılıyorum. Çünkü mademki firma, bir sektörde % 25 oranına kadar kredi kullanabilecektir, şu halde çok çeşitli sektörlerde faaliyette bulunan firmalar için limit % 25'den geçmelidir.

GÜPGÜPOĞLU — Bazı kredilerde zaman zaman hâkim faaliyet kistasını aşmaz.

AKGÜÇ — Alınabilir, fakat açıklık yok. Bu açıklığı belki Maliye Bakanlığı getirecektir.

Kredilerin Belgelenmesi

GÜPGÜPOĞLU — 38'inci maddede-ki bir hükme daha temas etmek istiyorum. Orada deniliyor ki, bankalar kredi verdikleri kimselerden gerekli bilgileri almak zorundadır. Bunun doğal sonucu olarak, bu kimseler de bu bilgileri vermek zorundadırlar; şeklinde bir hüküm olsa idi, kanımca çok daha iyi olacaktı. Zaten tatbikatta mademki bankalar bu krediler için bu bilgileri alma zorunda bırakılmıştır, bankalar da mecburen o bilgileri müşterilerinden alacaklardır. Bir de burada kredinin bu işlerde kullanıldığıının belgelenmesi konusu var. Bu belgelenme nasıl olacaktır? Biliyorsunuz bankacılık tatbikatında kredilerin fiilen nerelerde kullanıldığını takip etmek bankacı için gayet güç bir meseledir. O bakımdan belgelenmeyi daha başında, şu şu belgeler alınır, şeklinde Maliye Bakanlığının katı olmayan bir esas dahilinde tespit etmesinin icabetliği kanısındayım. Aksi takdirde kredinin fiilen ne

şekilde kullanıldığını bir denetçi gibi firmanın devamlı peşinde koşulacak, şeklinde onlar isek, buradan bir çok sorunlar çıkacaktır.

AKGÜÇ — Sayın Güpgüpoğlu, burada bankaları güç duruma düşürecek bir husus daha var. O da şu : Lehine kredi açılmasa bile bir firma ilişkileri nedeniyle kredi almış gibi kabul ediliyor. Şimdi kredi kullanmadığına göre firma, bilanço vermeyecek bilgi vermeyecek. Bankalar bu dolaylı krediyi nasıl izliyecek? Bir firma düşünün ki lehine kredi hic açmadık. Lehine kredi açmadığımızı göre o firmadan hesap vaziyeti ve bilgi de istiyemiyoruz. Ama dolaylı bir takım ilişkiler dolayısıyla kredi o firmaya açılmas gibi hesaba katılıyor. Bu bilgileri nasıl sağlayacağız?

GÜPGÜPOĞLU — Ama gene firma ortada. Oradan sağlanır bence.

AKGÜÇ — Ama kredi talep eden firma değil. Dolaylı kredi kullandığını varsaymış olduğumuz firma, bankaya müracaat edip kredi isteminde bulunmuyor. Bankaya kredi için başvuran firma ile dolaylı olarak kredi kullandığını varsaydığımız firma farklı.

AYSAN — Dolaylı kredi ilişkilerinde, gruba dahil bütün firmalardan hesap vaziyeti alınması gerekecektir, sanıyorum. Yani dolaylı kredi ilişkisi varsa, meselâ bir holdinge dahil çeşitli şirketler kredilendiriliyorsa ve hatta içinden bir tane sine kredi veriliyorsa, ötekilerden de hesap vaziyeti alınacaktır. Ben öyle anlıyorum.

AKGÜÇ — Acaba kredi talep eden firmalardan, dolaylı kredi ilişkisini görebilmek için, ortakları hakkında bilgi de istenecek mi? Çünkü aksi takdirde dolaylı kredi ile ilişkisini görmek olanaksızlaşır. Kredi talebinde bulunursa sorulabilir. Denir ki, % 40'dan fazla hangi ortaklığa iştirak ettin, diye bilgi istenebilir. Ama ana şirket banka karşısında görül-meyecek, bağlı (filyal) şirket bankaya gelecek. Filyal şirketin de % 40'dan fazla iştirakli olmayacak. Kredi isteyen firma-

nın ana şirketle olan ilişkisini öğrenmek önemli oluyor.

DURAKBAŞA — Sayın Akgüç, bir güçlük olacağını sanmıyorum. Çünkü demin Sayın Aysan'ın verdiği örneğe dönersek, bir holding diyelim ki onun bizde kredisi yok. Ama muhtelif iştiraklerinin bizde kredisi var. Veya holding değil de bir şahsın % 40'dan fazlasına sahip olduğu anonim şirketlerin bizde kredisi var. O anonim şirketleri tetkik ederken, o holdingin ya da o şahsın ortaklığını tespit edebiliyoruz. Zaten eski madde ile yeni maddenin yazılış tarzı arasında bir önemli fark bu. Eskiden gerçek bir kişi -ki bu gerçek kişinin kredilendirilmiş olması lâzımdı- artı diğer dolaylı kredi kapsamına girecek kredilendirmeler şeklinde bir yaklaşım vardı. Şimdi öyle değil. Şimdi kredilendirilmesi bile eğer ilgili sermaye şirketlerinin % 40'ından fazlasına bir gerçek ya da tüzel kişi sahip ise, o zaman bütün bunlar aynı gruba dahil ediliyor. Bu bakımdan hem açıklık getirilmiş maddeye, hem aslında daha ileri bir noktaya götürülmüş dolaylı kredi kavramı.

AKGÜÇ — Ben şöyle diyordum. Kredi talep eden firmanın ortaklarının da muhakkak ismini almak lâzımdır, ki aradaki ilişkileri görelim. Sadece firmanın kendi iştirak ettiği değil, kredi isteklisi firmanın sermayesine katılmış olanların ismini de almak lâzım ki dolaylı kredi ilişkisini görebilelim.

DURAKBAŞA — Efendim, 38'inci maddeye ilişkin olarak bir iki hususa değinmek istiyordum. Her şeyden önce, az önce Sayın Güpğüpoğlu'nun da değindiği gibi, kazanılmış hakların saklı tutulmuş olması çok olumlu bir husus. Onun için bu karardan önce çıkmış krediler yeni karara aykırı da olsa, değilmlik önceden açılmış ve ilgili müesseseler onları benimsemiştir, onlarla beraber çalışmaktadır, karar onların durumlarını saklı saymış. Çok yerinde bir yaklaşım.

GÜPĞÜPOĞLU — Yani limitler saklı saymış.

DURAKBAŞA — Gayet tabii. Zaten krediler rotatif şekilde çalışır. Bir defa bir kredi limiti tanınınca, onun içerisinde hareket edilir. O bakımdan başka tür-lüsü akla gelmez. Başka bir deyişle, kul-lanımına göre değil de limitlere göre mü-talaa etmemiz doğâl.

Kabul Edilen Kefaletler

Efendim, 38'inci maddede bence bir önemli yeni kavram getirilmiş. O da kabul edilen kefaletler kavramı. Sanki bu gibi kefaletler kredi değilmişcesine limit dışı tutulmuş. Bence yaklaşım çok yerinde. «Dolaylı kredi ilişkisi içinde bulunan gerçek ya da tüzel kişilerin bu krediler için bankaca kabul edilen kefaletleri kredi sınırları hesabında dikkate alınmaz» deniyor. Yani kefil kredileri dolaylı kredi kapsamından çıkarılıyor.

AKGÜÇ — Ama sadece dolaylı kredi sayılacak kredilerde. Kararname, dolaylı kredi ilişkisi içerisinde bulunan gerçek ya da tüzel kişilerin bu krediler için bankaca kabul edilen kefaletleri kredi sınırları hesabında dikkate alınmaz, diyor.

DURAKBAŞA — Efendim dolaylı kredi kapsamında, ama bu yeni bir yaklaşım getiriyor mu? Dolaylı kredide bu böyle ise başka yerde de öyledir. Örneğin; nasıl emtiyayı teminat olarak alıyorsunuz, gayrimenkul teminatı alıyorsunuz; kefil aldığınız zaman da bu krediyi güçlendiren, ona destek olan bir şey. Gerçek bir kredi gibi dikkate alınmamalı. Kredi limitlerinde hesaba katılmamalı diyorum. Ayrıca, Bankalar Birliği'nin eskiden bu yolda bir yorumu olduğunu hatırlıyorum. Bu yorum buraya ilk defa yansımış oluyor. Böylece kabul edilen kefaletleri riske edip etmemek bankaların uygulamasına bırakılmış olabilir.

AKGÜÇ — Sayın Durakbaşa, ben yine iyi aydınlanamadım bu konuda. 38'inci maddenin birinci fıkrasında, kredi sınırları hesaplanırken kefaletlerini kabul edemez fıkrası, eski metinde olduğu gibi aynen yer almış.

DURAKBAŞA — Evet, ama bu istisnası olmuştur.

AKGÜÇ — İstisnası var. İstisnada yalnız bir koşul aranıyor. Dolaylı kredi ilişkisi içinde bulunan gerçek veya tüzel kişilerin bu krediler için, bankalarca kabul edilen kefaletleri, istisnayı teşkil ediyor. Yoksa dolaylı kredi ilişkisi içerisinde değilse, kefaletler de, yine eskiden olduğu gibi kredi sınırlarının hesabında dikkate alınacak.

DURAKBAŞA — O zaman onun yorumunun ayrı yapılması lâzım. Benim daha çok anladığım, yeni bir yaklaşım getirildiğidir.

GÜPGÜPOĞLU — Sayın Durakbaşaya katılıyorum. Yani krediyi teminat bakımından daha kuvvetlendirmek için ayrıca kefalet alınmaktadır. O zaman o kefaleti de kredi sayarsak, bu defa limitlerin içerisine gireceği için, limiti daraltacaktır. Sanki krediyi kuvvetlendirmek için kefalet alma bir kabahatmiş gibi bir hale geliyordu ve bundan dolayı takibata geçildi. Hatta davalar açıldı. Şimdi burada bu açıklığı getirmek suretiyle bu kefaletlerin dolaylı kredi ilişkisi içinde bulunan kişilerin kredi sınırının hesabında dikkate alınması sağlanmıştır.

DURAKBAŞA — Ben Sayın Akgüç'ün yorumuna bir noktada hak vereceğim. Aslında bu 38'inci madde yeniden kaleme alınırken kredinin tarifi yapılsaydı iyi olurdu. Kredinin tarifi burada yine dolaylı olarak yapılıyor ve nakit karşılığı kredi, kredi addediliyor. Bakınız şöyle yazmışlar: «Bir banka gerçek ya da tüzel olarak bir kişiye doğrudan doğruya veya dolaylı mal, kefalet, teminat biçiminde ya da başka bir biçimde kendi ödenmiş veya Türkiye'ye ayrılmış sermayesi ile yedek akçeler toplamının %10'undan fazla kredi veremez, kefaletlerini kabul edemez veya tahvillerini satın alamaz.» Yani nakit karşılığı, mevduat karşılığı adama parasını ya da teminat mektubu kredisini veriyorsunuz, bu kredi addediliyor. Böyle olunca da tutarına göre yetkili organların onayından geçiyor. Sayın

Akgüç'ün belirttiği gibi, burada kefaletlerini kabul edemez tabiri kalmış, ama kabul edilen kefaletleri daha önce de değindiğimiz gibi yeni bir yaklaşımla kredi gibi değerlendirmemek bana daha uygun görünüyor.

AKGÜÇ — Ben şöyle yorumluyorum. Dolaylı kredi ilişkisi içerisinde bulunanların, kefaletleri de ayrıca hesaba katılıyordu, çift sayıma yol açardı. Kredi aldığı varsaydığımız gerçek veya tüzel kişinin kendi borçlarına kefil olması gibi bir durum ortaya çıkıyor. Dolaylı kredi ilişkisi içindeki gerçek veya tüzel kişiyi krediyi kullanmış gibi kabul et, sonra da bu kredi için vermiş olduğu kefaletleri de kredi sınırının hesabına kat; anlamsız olurdu. Bir holding düşünün, bunun filyali var holding filyalına kefil oluyor. Şimdi fiyala verilmiş olan kredi, holdinge verilmiş kabul ediliyor. Bir de holdingin vermiş olduğu kefaleti yani kendi kredisine vermiş olduğu kefaleti de hesaba katarsak, çift bir sayım oluyor. Kararname, dolaylı kredi ilişkisi içerisinde bulunan demek suretiyle, bence bu konuda bir sınırlama getirmiş. Bütün kefaletlere bunu teşmil etmek mümkün değil.

AYSAN — Ben de öyle anlıyorum. Ama bir ucundan bu kavram girmiş. Aşli kredilerde kefalet ne olacak, o açık değil.

AKGÜÇ — Konuya daha bir açıklık getirilmesinde yarar var. Efendim, bu nakit karşılığı kredi konusunda bilakis son değişiklik bir sınırlama daha getirmiş. Eskiden karşılığı nakit veya devlet tahvili olduğu takdirde teminat mektupları bu limitlerin dışına çıkıyordu. Şimdi ilgili fıkrada nakit sözcüğü kaldırılmış. Demekki nakit karşılığı teminat mektubu verseniz dahi, limitler içerisinde düşünmemiz ge-

◆ Bir avuç dolusu para, iki avuç dolusu gerçekten daha güçlüdür.

Lao - Tse

rekiyor. Burada nakit karşılığı verilmiş olan kredilerde eskiye nazaran bir daralma söz konusu. Bu önemli bir değişiklik.

Yaygın Sermaye, Ada Yazılı Pay Senedi ve Denetim İlişkileri

AYSAN — Benim bazı sorularım var. Bu Kararname bazı amaçlar güdüyor. Asıl önemli olan, Kararname'nin bu amaçları ne ölçüde gerçekleştirebileceğidir. Meselâ sermayeyi yaygınlaştırmak istiyor. İyi bir amaç. Biz de istiyoruz. Yalnız sermaye yaygınlaştırmanın iki yönü var. Kararname bunlardan birini ihmal etmiş. Yalnız bir gerçek kişiye yahut aynı gruba dahil bir holding ve iştirakleri bankaya % 30'dan fazla satılmayacak, eğer sosyal kurum olursa % 40'dan fazla satılmayacak. Ama bir sosyal kurum çıksa, 5 tane bankanın her birinin yüzde % 40'ını alsaydı, bunu önlemek için hiç bir hüküm getirilmemiş. Bu, bir tek bankanın % 100'üne sahip olmaktan daha tehlikeli bir eğilim değil mi? Bir gerçek kişi çıktı, 5 bankadan % 30 hisse aldı, gerisini de yaygınlaştırdı, yani % 70'i yaygınlaştırdı. Eğer % 70'i iyice yaygınlaştırabilirse, 5 bankanın hepsini % 30'larla yönetebilir. Bu neden önlenmemiştir? Eksik gördüğüm noktalardan bir tanesi bu. Tam yaygınlaşma gerçekleşmiyor. Bunun için gerçek ve tüzel kişilerin örnek olarak birden fazla bankada % 10'dan fazla pay almasını önleyici bir hüküm getirilmesi gerekirdi.

AKGÜÇ — Sayın Aysan, sözünüzü kesiyorum ama o kişinin servetli sınırlı olduğuna göre, büyük 5 bankada % 30 hisseye sahip olmak bir hayli güç değil mi, günümüz koşullarında.

GÜPGÜPOĞLU — Acaba kıstas servet mi, % 30'u geçmemek mi? Geçmeyeceğine göre, orada nasıl olsa hâkim olamaz diye düşünülmüş olabilir.

AYSAN — Diğer bir nokta, hissele-

rin nama yazılı olması zorunluluğu, sermaye yaygınlaştırma amacına hizmet eden hükümlerden biri. Ve bir kişinin hisse oranı Kararname'de getirilen oranlarla sınırlı. Ancak, sadece bankaların hisse senetleri nama yazılı olacak ve ortakları bilinecek. Oysa, nama yazılı banka hisse senetlerine sahip olabilecek bazı şirketlerin hisse senetleri hamiline yazılı olabilir. Ticaret Kanunu'muzda bunu engelleyen bir hüküm yoktur. Bir kişinin hamiline yazılı hisse senetleri olan 5-6 paravan şirket kurarak, bunların bankalardaki % 10'u geçmeyecek nama yazılı banka hisse senetlerinin hepsine hâkim olması yolu açık bırakılmıştır. Şimdi hukuk kurallarımız içinde bu olasılığı önlemek mümkün değildir. Bunu önleyebilmek için banka ortağı olan şirketlerin hisse senetlerinin de nama yazılı olmasını zorunlu kılmak gerekirdi.

AKGÜÇ — Sayın Aysan çok haklı. Ben bir konuda daha aydınlanmak istiyorum. Kararname'nin dolaylı kredi sayılması için öngördüğü % 40 veya % 50 oranlarını, hamiline yazılı pay senetlerinde nasıl saptayacağız. Ada yazılı pay senetlerinde sorun yok, ama hamiline yazılı pay senetlerinde dolaylı kredi ilişkisini belirlemek bir hayli zor olacak.

DURAKBAŞA — Tabii tespit edilebilen hallerde diye yorumlamak gerek. Şimdi de zaten uygulama böyle. Tespit edilebilen hallerde bu böyle.

AKGÜÇ — Nasıl tespit edeceğiz? Acaba neye göre tespit edeceğiz?

DURAKBAŞA — 38'inci maddede, «Bankalar kredi verdikleri kişilerden yukarıdaki hükümlerin uygulanmasının gerektirdiği bilgileri almak zorundadırlar» deniyor. Firma beyanda bulunuyor. Ticaret Sicili Gazetesi'ne yansıyan genel kurul tutanakları bir kaynak olabilir. Son genel kurul «Haziran Cetvelleri» bir kaynak olabilir. İstihbarat elemanları firmaya gittikleri zaman teyit edici bilgileri talep edebilirler.

AYSAN — Bir kişinin sahip olduğu hamiline yazılı hisse senetlerinin hangil-

şirketlerde olduğunu tespit etmeden, bunu izlemeye imkân yok. Bir gerçek kişi bankadaki hissesini 10 tane şirkete bölebilir. Onları hamiline yazılı olabilir; o şirketlerde de hiç ismi geçmez adamın. Ya da geçmeyebilir, bu mümkündür.

AKGÜÇ — Kişi ortaklığın % 40'ından fazlasına sahiptir. Fakat «Haziran Cetveli»nde pay senetleri hamiline yazılı olduğu için % 15 yahut % 20 ile temsil edilmiş gözükür. Bütün pay senetlerini göstermeyebilir. Yani oya katılırken % 20 ile yahut % 25 ile katılabilir. Sahip olduğu bütün senetleri beyan etmeyebilir.

AYSAN — Muhasebeci olarak ben size söyleyeyim ki bu son derecede zor denetlenir bir iştir. Yani amaç eğer bankaların sermayesini yaygınlaştırmaksa, bu son derece zor denetlenebilecek bir şeydir. Evet denetlenebilir, ama çok uzun süre aynı firmayı izlemek, hiç değilse genel kurullarını izlemek ve bankalarda verilen kararların verilmiş biçimini izlemekle ancak yapılabilir. Onun için ben bunu bir büyük açık kapı olarak görüyorum. Yani, nama yazılı olmasını bütün şirketlerde sınırlamadıktan sonra, bunu kolayca tespit etmeye imkân yok. Bazı ülkelerde, biliyorsunuz, bütün şirketlerin hisseleri nama yazılı olmak zorundadır.

AKGÜÇ — Evet, sade bankalarda değil 38'inci maddenin uygulanmasında da bunu tespit etmek çok zor.

AYSAN — Onun için bu Kararname'nin getirdiği hükümlerin uygulamada ne sonuç vereceğini düşünürken bu nokta daima unutulmamalıdır. Kararname'nin ortaya çıkardığı denetim işleri o kadar büyüktür ki, ülkede Muhasebe Uzmanlığı mesleği kanuna kavuşmadan ve bilanço ve kâr-zarar bilgilerinin denetim düzeni kurulmadan, bu denetleme işinin gerektirdiği bürokrasi ve denetim işinin altından bankaların ve devletin ve kamunun kalkması söz konusu değildir. Dolaylı kredi ilişkilerinin ve dolaylı olarak sahip olunan banka hisselerinin denetlenebilmesi için çok yüksek maliyeti olan istihbarat ve mali tahlil faaliyetlerinin organize edilmesi gerekecektir. Her zaman

söylediğim gibi, Bağımsız Muhasebe Uzmanlığı mesleğini kurmak, bu hizmeti topluma sağlamanın en ucuz ve en etkili yoludur.

AKGÜÇ — Bir de şu husus var Aysan. Ona pek değinmedik. Son kararname ile cezalar çok artırılmıştır. Eskisine kıyasla cezalar, özellikle para cezaları çok artırılmıştır. Bu husus bankaların çok dikkatli davranmaya itecektir. Özellikle holding şirketleri, holding ilişkisi olan şirketleri değerlendirirken, bankalar çok dikkatli olmak gereğini duyacaklardır.

DURAKBAŞA — Efendim, hapis cezalarında bir değişiklik yok da, para cezaları artmış. Tabii rakamlar enflasyonla eskimişti; onun için para cezalarını artırmışlar. Ayrıca, bankalar murakıplarının yetkileri açıklığa kavuşturulmuş ve genişletilmiş.

AKGÜÇ — Ben şu bakımdan dikkati çektim. Bankalar daha dikkatli denetim yapmak gereksinmesini duyacaklardır, ceza hükümleri dolayısıyla.

AYSAN — Bir büyük denetleme işi de bu Kararname'nin dolaylı kredi tanımını genişletmesinden doğuyor. Konuştuğumuz her şey, bankalardan kredi talep eden firmalardan ve onlarla hisse ilişkisi bulunan firmalardan alınacak her türlü bilgiyi artırıyor. Hatta dolaylı kredilerde, aynı gruba dahil bir tek firma kredi isteyince, diğer firmalardan da bilgi alınacak. Sadece bu hüküm, çok büyük bir istihbarat ve mali tahlil sorunu getiriyor. Bu sorun, yeniden söylüyorum, firmalardan çıkan mali hesapları, bilanço ve kâr-zararları genel bir denetim düzenine tabi tutmadan çözümlenemez. Bu Kararname uygulandıktan sonra bankaların büyük bir bürokrasi içinde boğulacağını göreceğiz. İstihbarat, bilgi toplama, bilanço ve kâr-zarar alma ve denetleme alanında ortaya çıkacak bu bürokrasinin maliyeti korkunç olacaktır. Bazı banka genel müdürlüklerinde bütün genel müdürlük teşkilâtında daha geniş servislerin kurulması gerekecek, ya

da hükümler iyi uygulanmayacaktır. Kararname ülkede Muhasebe Uzmanlığı mesleğinin kurulması için bir gerekçe daha getirmiştir. Türk toplumunun 40 yıldır yapmak istediği bu işin gerçekleştirilmesini umarım.

DURAKBAŞA — Sayın Aysan'ın bu uyarısına gönülden katılıyorum. Artık bu işlerin ağırlığını tek başına bankaların istihbarat örgütüne yüklemeye devri kapanmalıdır. Sayın Aysan öteden beri, uzmanlığı gereği de olarak bu hususu savunmuştur. Artık Türkiye'de de diğer ülkelerde olduğu gibi Yeminli Muhasebe Uzmanları müessesesi yerleşmelidir, görüşünü ısrarla savunmuştur. Bu, hesap düzeninin Türkiye'de yerleşmesi bakımından bankaların da çok arzu edecekleri bir şeydir. Yüklerini de hafifletir ve üstelik Türkiye'nin «hesap düzeni» anlayışına bir önemli katkı yapacaktır. Burada bir nokta ilâve edilmiş. Şimdi firmalar maliyeye verdikleri bilanço ya da hesap özeti bankaya da vermek zorunda olacaklar. Ancak bu uygulamanın fazla bir yararı olacağını sanmıyorum. Maliyeye ne verilmiş olursa olsun, banka elemanı doğruyu bulmaya çalışıyordu. Şimdi maliyeye farklı bir beyan yapmayı önleyici bir tedbir getirilmiş olacak. Fakat, acaba gerçek nerede? Onu ancak işin uzmanı saptayabilir. Yani muhasebe uzmanı.

AYSAN — Bu Kararname'yi hazırlayanlar kendilerini gereksiz yere çok yormuşlar. Bir sürü hüküm getirmişler. Murakıplar şöyle yapar, böyle yapar, diye. Bankaların denetlenmesi önemli bir iştir ve bu yapılmalıdır. Ama sistem çok basitleştirilebilir. Ancak bu ayrıntılı hükümler içinde asıl önemli olan, banka müşterilerinin denetlenmesi işi ihmal edilmiştir. Bu çok önemli bir eksiklik. Çünkü bankanın aktif, müşterilerine verdiği kredilerden oluşur. Müşteri hesapları iyi denetlenmelidir ki, bankaların hesapları düzgün olsun. Vergi beyannamelerinin hesap vaziyetlerine eklenmesi hükmü, müşteride iki türlü reaksiyon yaratabilir. Müşteriler ya hesap vaziyetlerini vergi

beyannamesine uyduracak, ya da beyannameleri hesap vaziyetlerine. Eğer birinci reaksiyon gelirse, bankalar evdeki bulgudan da olacaktırlar. Bu tedbirin etkili olabilmesi için, banka hesap vaziyetlerinin maliyeye verilmesi zorunluluğu ile takviye edilmesi gereklidir. Henüz hukuk düzeninde böyle bir zorunluluk yoktur. Banka hesap vaziyetlerine göre, vergi beyannamelerinde gerçek dışı be-

Prof. Dr. Mustafa A. Aysan

yan varsa -ki malyenin iddiası budur-, bu tek taraflı tedbir bütün beyanları gerçekten uzaklaştırabilir. Onun için ben kesitme çözümünü Bağımsız Muhasebe Uzmanları'nın bütün firmaları denetlemesinde buluyorum. Bu Kararname'yi hazırlayanlar kendilerini bu kadar yoracağına, bir tek maddede «Bankalara verilen hesap vaziyetleri Bağımsız Muhasebe Uzmanları'nca denetlenir.» dese, çok daha büyük bir aşama kaydedilmiş olurdu.

AKGÜÇ — Evet Sayın Aysan, bu hükmü getirmekteki amacı, bence Bankalar Kanunu açısından değil de vergi denetimi açısından. Öteden beri bankalara verilen bilanço ile maliyeye verilen bilanço birbirinden farklıdır denil-

yordu. Dolaylı bir şekilde müşterileri maliyeye daha gerçekçi bir beyanda bulunmaya itecektir.

AYSAN — Bankacılık sistemini düzeltirken vergi denetimi yapmak iyi bir şey değildir.

AKGÜÇ — Bence bankacılıktan ziyade biraz vergi denetimi amacı kokuyor.

GÜPGÜPOĞLU — Ben de vergi denetleme amacının ağır bastığına kaniyim. Yalnız burada bir kavram farkı var. Bildiğiniz gibi mali bilanço başka, bankalara verilmekte olan ticari bilanço başka. Binaenaleyh zaten ikisinin arasında tam ilişki kurmak gayet güç olacaktır. Çeşitli tefsirlerle eğer dar görüşlü bir denetime tabi tutulursa, o zaman gerek bankalar açısından gerek müşteriler açısından zorluklar çıkacaktır.

- Türk Lirası Tutarları
- Tüketici Kredileri
- Sermaye Piyasası

AYSAN — Bu Kararname'de benim gördüğüm temel noksanlardan biri, kanunlarımızda sözü geçen Türk Lirası tutarlarının zaman içinde eskimesi sorununun çözüm getirmemiş olmasıdır. Özellikle kredilendirme yetkilisi eski TL tutarlarının yükseltilmesi suretiyle çözümlenmek istenmiş. Bu çok olumlu bir gelişmedir. Ancak, enflasyonun yılda % 100'e yaklaştığı bir sırada yükseltilen bu TL tutarlar da çok kısa sürede anlamsız düşüşlerde kalacaktır. Bütün dünya ülkelerinde bu konuda çözümler ortaya konmuştur; Osmanlı İmparatorluğu'nda böyle durumlarda kanunların içine fiziki ölçüler konulmuş. Şimdi fiyat indekslerimiz var. Kanunlarımızdaki TL tutarların, belirli indeksle ayarlanacağı hükmü, meseleyi kökten çözebilir. Enflasyon eğer bu hızla giderse, gelecek yıl Kararname'de konan TL sınırları yine anlamsızlaşacak. Halbuki bir maddede, TL tutarları, hatta Bankalar Kanunu'nda geçen TL tutarlar, «1963'den beri tespit edilen filânca indekse göre ayarlanır.»

dese idi, meseleyi kökten çözerdi. Bu Kararname onu da yapmamış bulunuyor. Ayrıca Kararname, tüketici kredisinin düzenlenmesini ele almamıştır. Bu bekle-yiş yıllardır sürüyor, hiç bir banka bu alanda özel bir çaba göstermiyor ve zavallı tüketici % 50'ye, % 60'a, % 75'e varan oranlarda faiz ödüyor. Temel Bankalar Kanunu'muz değişiyor ve içinde bu konuda hiç bir şey yok. Bu da çok önemli bir noksanlıktır, bence.

AKGÜÇ — Sayın Aysan, acaba bu hüküm, Türkiye'de holdingleşmeyi, holding finansmanını etkiler mi? Bilhassa bu dolaylı kredi kavramı.

AYSAN — Efendim, tabii bir ölçüde etkiler. Ama bu konuda özel inceleme yapmaya vakit bulamadım. Ancak bu etkiler dolaylı kredilerin etkin biçimde denetlenebilmesine bağlıdır. Denetleme iyi yapılamazsa kısıtlayıcı Kararname hükümlerinin holdinglere giden banka kredilerinin azalmasında hiç bir etkisi olmaz. Ama sıkı denetime tabi tutulursa, dolaylı krediler Kararname'deki geniş tanımlaması ile denetlenebilirse, holdinglerdeki ve bağlı şirketlerdeki kredi birikmesi azalacaktır. Kararname'nin ilgili hükümlerinin iyi denetlenmesi ve kredilerin küçük tutarlarda daha çok firmaya yaygınlaşması, olumlu bir gelişme olacaktır. Biliyorsunuz Kanun Kuvvetindeki Kararname, uzun süredir tartışılıyor. Zaten çeşitli gruplar kredi limitlerini yükseltmişlerdir. Onun için bu grupları önümüzdeki birkaç yıl idare edecek limitler vardır. Özellikle bankaların kendi iştirakleri bakımından. Fakat uzun vadede tam uygulanırsa, bu hükümler holdinglere ve aynı gruba dahil işletmelere gidecek kredileri tabii kısıtlayacak. Ben her zaman kredilerin yaygınlaştırılması yönünde fikir söylemişimdir. Onun için böyle bir gelişme ekonomik açıdan sağlıklıdır. Ancak bu sözlerin arkasında, holdingler dışına gidecek kredilerin, holdinglerdeki kadar verimli ve yararlı alanlara yatırılacağı varsayımı vardır. Bu varsayımın uygulamada gerçekleşebileceği görüşündeyim. Bununla birlikte holdinglerin giriştiği bü-

yük yatırımların gerçekleştirilmesinde ya-
vaşlama olursa, böyle bir gelişme sağ-
lıklı olmaz. Bu büyük yatırımların bir
önemli finansman kaynağı da bu kredi-
lerdi. Ancak büyük holdinglerin tek kay-
nağı krediler değil. Sermaye piyasası iyi
düzenlenmiş ve canlı olsa, getirilen hü-
kümlerin ekonomik zararları, büyük öl-
çüde azaltılabilirdi. Enflasyonun da et-
kisiyle büyük ölçüde örgütlenmemiş bir
sermaye piyasası koşulları altında bu Ka-
rarname iyi uygulanırsa, büyük yatırımların
gerekirdiği büyük sermayeleri bir
araya getirebilmek son derece güçleşe-
bilir.

AKGÜÇ — Yalnız tabii bir yerden
bir esneklik getiriyor. Çok önemli pro-
jeler için limiti % 40'a kadar yükselte-
biliyor. Eğer bu ekonomik açıdan çok
önemli bir proje ise tabii limitin % 40'a
çıkması bazı formalitelere de bağlı.

AYSAN — Benim hatırladığıma göre,
eskiden o limit hudutsuzdu, % 40 de-
ğildi.

AKGÜÇ — Eskiden dolaylı kredi
kapsamına girmiyordu tabii. Holding ve
bağlı şirketlerden her biri % 25 yahut
% 10 sınırından istifade edebiliyordu.

GÜPŞÜPOĞLU — Efendim, ben bu
konuda şöyle düşünüyorum. Şu anda
belki büyük problem olmayacaktır. De-
min de konuşmuş olduğumuz bazı istisnalar
yoluyla ferahlamalar temin edi-
lecektir. Benim endişem şu : Bu hüküm-
ler her iki senede veya üç senede bir
kolay değişecek hükümler olmadığı için
ve bu enflasyon da Türkiye'de belli bir
süre daha devam edeceği kesin olduğuna
göre, ileride birkaç sene sonra hakika-
ten bunlar kredilemeyi, sermaye piya-
sasını, hatta bankaların çalışmasını
önemli ölçüde kısıtlayacak, artık dar ge-
len elbiseler haline gelecektir, diye kor-
karım.

AKGÜÇ — Sayın Güpşüpoğlu, acaba
şöyle yan etkileri olmaz mı, bu tür hü-
kümlerin? Demin bir nebze Sayın Du-
rakbaşa değindi. Bankalararası birleşme-
ye yol açmaz mı? Batı'da görüyoruz, kü-

çük bazı bankalar, kredi limitleri dar
olan bankalar diğer nedenlerin yanı sıra,
kredi limitlerini de genişletmek için keh-
di aralarında birleşebiliyorlar. Bir de Sa-
yın Aysan'a şunu sormak isterim : Büyük
bir holding banka kredilerinden kısıtlı
ölçüde yararlandığı zaman diğer finans-
man olanaklarını aramayacak mı? Ser-
maye piyasasını daha geliştirme çabası-

Dr. Öztin Akgüç

na girişmeyecek mi? Yahut çok ortaklı
hale gelmeye veya oto-finansmana da-
ha fazla ağırlık vermeye gayret sarfet-
meyecek mi? Yani finansman politikasın-
da bir değişiklik olmayacak mı?

AYSAN — Ben onu söyledim. Hiç
kuşkusuz. Ama sermaye piyasası bugün
ortadadır. Ne sahipli var, ne de denet-
leniyor. Kendi başına öyle gidiyor. Şim-
di de sermaye piyasasının durumu öl-
gündür. Yani hisse senedini satmak ol-
dukça güç ve pahalıdır.

AKGÜÇ — Yani şunu demek isti-
yorsunuz : Bir bütün olarak meseleye
baktığımız zaman, Bankalar Kanunu dü-
zenlenirken diğer finansal piyasaların da
düzenlenmesi gerekirdi. Çünkü bu iki pa-
zar birbirli ile çok yakın ilişkilidir.

DURAKBAŞA — Konu açıldığı için, izin verirsiniz bir noktaya işaret etmeyi yararlı görüyorum. Holdingler belki bütün firmalarını belirli bankalarda değil de bir kısım firmaları ile bir kısım bankalarda, bir kısım firmalar ile diğer bir kısım bankalarda kredi ilişkisine girecekler. Bir araya gelme ihtimali o bankalardaki müşterilerle sınırlı olduğu için, bu engeli böylece aşmaya çalışacaklar.

AKGÜÇ — Bir kaçma imkânı da iştirak nispetlerini indirmek. % 40 oldukça yüksek bir oran... Bir kuruluş, ortaklıklardaki paylarının % 40'ın altına düşürek, dolaylı kredi kapsamı dışında kalabilir.

AYSAN — Sermaye piyasası iyi olsa hepsini yapar. Ama şimdi sermaye piyasası sağlıklı değil ve enflasyon nedeni ile de durgun.

İştirak Oranları ve Kredi Açma Yetkileri

GÜPGÜPOĞLU — Birkaç konu daha var. 39'uncu maddede ben bir husus üzerinde durmakta fayda görüyorum. Biliyorsunuz burada hangi iştirakin Bankalar Kanunu bakımından iştirak sayılabileceğinin tarifi yapılmıştır. Binaenaleyh % 20'den az iştirak ise bunlar iştirak sayılmıyor. O halde ona 38'inci madde mahfuz olmak üzere 39'uncu madde hükümleri ile bağlı olmadan kredi verilecek mi? Bunun açıklığa kavuşturulması icabeder.

AYSAN — Yani, % 10 ile % 20 arasındaki iştirakin durumu ne olacak belli değil.

GÜPGÜPOĞLU — Evet, % 20'den aşağıdaki iştirak, burada yapılan tarife göre, iştirak sayılmadığından, yukarıdaki tahditlere tabi olmaması lâzım.

AKGÜÇ — Sayın Güpgüpoğlu, 39'uncu maddenin sınırlamasına değil, fakat 38'inci maddenin sınırlamasına tabi.

GÜPGÜPOĞLU — Sadece 38'inci maddenin sınırlamasına tabi olarak, 39'uncu sınırlamasından kurtularak, oraya 39'

daki sınırların dışında kredi verme imkânı hasıl olacak diye düşünüyorum.

DURAKBAŞA — Bankaların iştiraklerine hudutsuz bir şekilde kredi açabilmeleri olanağının sınırlandırılması elbette çok yerinde oldu.

AKGÜÇ — Esas o değişikliği 38'inci maddede yaptılar. Çünkü eski 38'inci madde hudutsuz kredi açma olanağını veriyordu. Şimdi 38'inci maddedeki o hükmü kaldırmak ve 39'uncu madde ile de sınırlama getirmek suretiyle, iştiraklere kredi konusunu çözümlenmiş oldular.

AYSAN — Aslında iştiraklere verilen kredide kısıtlama çok fazla. Yani, iki defa kısıtlanmış.

GÜPGÜPOĞLU — Kredi açma yetkileri hakkındaki 44'üncü maddede getirilen limitler, hakikaten yeni imkânlar temin etmiş vaziyettedir. Ancak bunların da otomatikman kullanılmaması gerektiği düşüncesindeyim. Bilhassa umum müdürlük yetkisinde şu intikal devresinde özellikle dikkatli olmak icabeder kanaatindeyim. Umum müdürlük yetkisi iki milyon liraya kadar oluyor. İki milyondan on milyona kadar idare komitesi yetkisi oluyor. 10 milyondan daha yukarı idare meclisi yetkisi oluyor. Açık krediler için de ayrı limitler var. 10 milyondan aşağı kredilerin idare meclisinin tasvibine bağlı olmaksızın geçirilebilmesi, bence geniş bir selâhiyettir. Bunda çok dikkatli olmak icabediyor. Zaten bildiğiniz gibi, 22'nci madde idare komitesi faaliyetinin de idare meclisi tarafından denetlenmesini amir olduğuna göre, o denetleme hususunda bundan sonra bilhassa idare meclislerinin çok daha dikkatli olmaları icabediyor. Aynı zamanda demin söylediğim gibi, umum müdürlük yetkisinin kullanılmasında da gene dikkatli olmak gerekiyor. Şubeler sınıflarına göre sıralanıp ona göre her birinin umum müdürlük yetkisine giren kredileri hangi limite kadar kullanacağını iyice saptanması icabediyor.

DURAKBAŞA — Başlangıçta bankalar, genel müdürlük yetkisinin tümünü

şubelere ya da bölge müdürlüklerine verilmeyeceklerdir sanırım.

GÜPGÜPOĞLU — Evet, otomatikman devretmeyecekler, onu kastediyorum.

DURAKBAŞA — Bir de şu var: Genel müdürlük yetkisindeki kredilerin kullanımını nasıl olsun? Yani genel müdürlükte de meselâ bir kredi komitesi çalışması şeklinde olması, belki uygundur. Tabii bu bankanın iç işi, ama genel anlamda konuşuyorum. Krediler müdürlüğünün bir tespit yetkisi kredi komitesinin kredi tespit yetkisi şeklinde ayrımlar yapılabilir.

GÜPGÜPOĞLU — Ben de aynı şekilde düşünüyorum. Şubeleri sınıflandıran onlar için bir limit, ona ilâveten kredilerle meşgul umum müdür muavini veya umum müdür muavinlerinin uygulayacakları bir limit, ona ilâveten de umum müdürlüğün umum müdür de dahil olmak üzere uygulayacakları bir limit diye kademelendirmekte hiç olmazsa bu geçiş devresinde isabet olduğu kanaatindeyim.

AKGÜÇ — Bankalar, bildiğim kadarı ile, yetki sınırlarını tekdüze olarak uygulamıyorlar. Şubelerarası farklılıklarla yapabiliyorlar.

AYSAN — Efendim, yetki limitlerinin yükseltilmesini çok olumlu karşıladım. Aslında anlayış çok iyidir. Burada tespit edilen bu TL tutarlar birer tavan olarak görülmek lâzım gelir. Bu tavanlar içinde bankalar gerekli tedbirleri alacaklardır. Kendi yetkilerini dağıtma açısından. Burada beni rahatlatan bir nokta daha var. Enflasyon bunları da zaten kısa sürede çok küçük meblağlar haline getirecektir. Onun için ben tutarların indekslenmesini istedim.

◆ İnsanların çoğu kendilerinin olmayan parayı, ihtiyaçları olmayan yerlere harcarlar.

Gasson

AKGÜÇ — İndekse mi bağlamak lâzım? Yoksa Sayın Güpgüpoğlu ile tartışırken söyledik, Merkez Bankası'na yetki vererek mi esneklik sağlamak daha yerinde olur?

AYSAN — Zaten kanuna indekslemeyi koymakta güdülen amaç, Merkez Bankası'na ayarlama yetkisi verilmesidir. Yoksa otomatik olarak uygulanan bir maddede değil. Kanun indeksi belirtir ve Merkez Bankası'nın yetkisini tayin eder. Merkez Bankası onu otomatik yapardı.

DURAKBAŞA — Hiç değilse her yıl olmasa bile, 3 yılda bir dense, o da bir esneklik sağlayabilirdi.

GÜPGÜPOĞLU — 44'üncü maddede olumsuz gördüğüm bir hüküm var. Yetki sınırlarının saptanması hususunda bir kişinin sınırsız sorumlulukla katıldığı ortaklıklara açılan kredilerin toplamını göz önünde tutma hükmü getirilmiş ki bu hüküm kanımca uygulamada çok güçlük yaratır. Bunu tespit etmek, yani kolektif ve komandit şirketlerde kimlerin bulunduğu tespit etmek bankacılar için çok güçtür ve ordan birçok bankanın başının ağrıyacağı kanaatindeyim.

DURAKBAŞA — Şu anda Sayın Güpgüpoğlu, uygulamada o bilgiler imkân ölçüsünde toplanabiliyor. İşin prensibi kanımca doğru. Hani hudutsuz sorumlu olduğuna göre, bunları birleştirmek doğal gibi...

AKGÜÇ — 38'inci maddeyi tartışırken vurgulamadık ama, bir gerçek kişî, ortaklığa sınırsız sorumlulukla katılmışsa zaten dolaylı kredi sayılmaktadır.

DURAKBAŞA — Uygulamada bazı güçlükler olabilir. Her halde onları bankacı gidermeye çalışacaktır.

AYSAN — Denetim güçlükleri kolayca halledilemez. Bankacı bu bilgileri nereden bulacak? Sorun orda. Muhasebe Uzmanlığı mesleği olsa, ordan temin eder. Ama yok...

DURAKBAŞA — Bu kredi limitlerine ilişkin olarak izin verirsiniz bir ilâve yapayım. Bu açık kredilerde daha evvel-

den umum müdürlük yetkisi şube ya da bölgeye delege edilemiyordu. Bu kez 25 bin liradan 250 bin liraya çıkarılmakla birlikte şube veya bölgeye de bu yetki devredilebiliyor. Yeni bir hüküm. Bence aslına bakarsanız iyidir.

Açık Kredilerin Durumu

AKGÜÇ — Yalnız bir hususa dikkatini çekeceğim. Açık krediler bankacılık sistemimizde gittikçe önemini yitiriyorlar. Bu faiz uygulaması dolayısıyla.

DURAKBAŞA — İyi değindiniz bu noktaya Sayın Akgüç. Türkiye bankacılığını kamburlaştıran hususlardan bir tanesidir bu. Bir zaman orta vadeli krediyeye düşük faiz uygulardı, bizim bankacılık sistemimiz; şimdi açık krediye düşük faiz uyguluyor. Oysa tam tersini yapmak lâzımdır. Riskli işler her yerde büyük faiz alır. Banka hem riskli işe girsin hem de düşük faiz alsın, böyle şey olmaz. Teminatlı kredilere bankaları yönetmek için böyle yapılıyor, denebilir. Ama, lütfen bankaların işini bankalar yapsınlar ve böyle olduğu için aslında hiç senet kullanması lâzım gelmeyen, senedi olmayan firmalar, bankalarca uydurma senetlerle işlem yapmaya zorlanıyor. Özellikle Anadolu tüccarı için senetli satışların olmadığı yerler bakımından büyük önem taşır. Bunun üzerinde böylesine ısrar edilmesini anlamak gerçekten mümkün değil.

AKGÜÇ — Sayın Güpgüpoğlu daha iyi bilirler. Eskiden açık kredi ile teminatlı krediler arasında faiz açısından bir fark vardı. Açık kredilerde faiz oranı çok daha yüksek idi. Şimdiye kadar değinmediğimiz bir hesap durumu, bir de 50'nci madde var.

DURAKBAŞA — 50'nci maddeye açıklık getirilmiş, bir temel prensip vurgulanmış. Yani, gayrimenkulün ticari işlemler için temel bir teminat olmayacağı... Bu açıdan, eskiden bir hafif yara vardı maddede. Ticari kredilerde belirli bir had içerisinde gayrimenkul teminatı

olmak mümkün olabiliyordu. Şimdi tümayle kaldırılmış. Çok da iyi olmuş. Ticari kredilerde temel teminatın firmanın faaliyetleri, mali bünyesi, moralitesi olduğu vurgulanmış oluyor. Bir kalıntı idi, o da ortadan kaldırılmış oluyor.

AKGÜÇ — Eski maddenin bir anlamı vardı. Çünkü bazı taşra tüccarlarının gayrimenkulleri dışında banka tarafından güvence olarak kabul edilebilecek başkaca aktif değerleri yoktu. O itibarla onlara kredi kolaylığı sağlamak, aynı zamanda bankalara da bir güvence temin etmek için o hüküm getirilmiş idi. Ekonomik hayattaki gelişme, her halde bu eski hükmün kaldırılmasına neden oldu.

DURAKBAŞA — Efendim, gayrimenkul alım satımı yapanlara, hiç değilse bazı alanlarda kredi verilme olanağı sağlanmış; kanımca olumlu bir gelişme. Aslında herhangi bir sınırlama gerekli mi-

dir? Doğrusu çok tartışmalı bir konu. Bankaların ya da iştiraklerinin gayrimenkul ticareti yapması ayrı, bina inşa eden firmaların kredilendirilmesi ayrı şeyler. Bir kimse bina yapıp satıyor, diyelim. Bu bir hizmettir, bu ne bakımdan kredilenme dışında tutuluyor? Ben doğrusu pek iyi değerleyemiyorum.

AKGÜÇ — Özellikle toplu konut inşaatı ile uğraşan firmalara bir imkân sağlanmış oluyor. Eskiden bankalar bu olanaktan yoksun idiler.

AYSAN — Aslında hepsine vermek lâzım. Şimdi paravan şirketler kullanılıyor.

AKGÜÇ — Evet, bir husus daha var Sayın Durakbaşa. Belki değineceksiniz. Kredi sağlamak amacı ile kalkınma ve yatırım bankalarındaki işler için, bankalara hitaben verilecek teminat mektupları karşılığında da gayrimenkul ipoteği alınabileceği açıkça yazılmış. Zannedirim, bu da tatbikatta kolaylık getirecek bir husustur.

GÜPGÜPOĞLU — Bir de munzam teminat olarak gayrimenkul teminatı kabulü için en erken 4 ay sonra tahsilinde tehlike bulunması veya fevkalâde sebeplerin bulunması gibi suni usullerin kaldırılmış olmasında bence çok isabet var.

DURAKBAŞA — Yani bu 50'nci maddede değişiklikleri olumlu olarak karılıyor.

AKGÜÇ — Gereksinmeler de dikkate alınarak yapılmış bir değişiklik olarak görülüyor.

GÜPGÜPOĞLU — 60'ıncı madde üzerinde de durabiliriz. Murakabede hükümetin yetkileri hakkındaki bu madde yeni baştan işlenmiş ve yeni hükümler getirilmiş. Bir tasfiye kararından önce süre verme, başka bankalarla birleşme olanaklarını araştırma, tasarruf mevduatının 3 yılda geri ödenmesi, bankalar tasfiye fonuna bir misli ek ödeme, bunlar olumlu değişikliklerdir.

DURAKBAŞA — Evet, açıklayıcı ve çok güzel. Bankaların tasfiyesine ilişkin

hususlar çok az işlenmişti. Ona çok açıklık getirilmiş. 54'üncü maddedeki, bankalar yurt içindeki ve dışındaki muhabirleri ile hesap uygunluğu sağlamadan bilançolarını kapatamazlar, hükmü... Şimdi bu yurt dışındaki muhabirlerle bilanço çıkana kadar hesap uygunluğu sağlamak pratikte hiç mümkün olmuyor. 60'ıncı maddede bankaların tasfiyesine ilişkin işlemlerde daha önce hükümete verilen birtakım yetkiler Maliye Bakanlığı'na veya Merkez Bankası'na intikal ettirilmiş. Çok yerinde. Efendim, maddelere ilişkin görüşlerden sonra bir de genel değerleme yapmak istiyorum. Bankalar Kanunu'ndaki değişiklikler ana hatları itibarıyla gerçekten olumlu olmuştur. Tekelleşmeyi önlemeye yöneliktir.

AYSAN — Amacı öyle de, uygulamada ne sonuç verir bilmem.

DURAKBAŞA — Bazı uygulama güçlükleri olabilir. Ama, Sayın Güpgüpoğlu'nun belirttiği gibi, öteden beri çekilen bazı güçlükleri ve yılların eskittiği rakamları, bankaların uygulamada karşılaştıkları güçlükleri gidermeye çalışmış; ayrıca bankalar murakıpları ve maliye ile olan ilişkileri belirli kılmıştır. Bu yönü ile olumlu bir çabadır. Tabii noksanlar bundan sonra da tamamlanabilir.

AKGÜÇ — Bence şöyle bir olumlu tarafı daha var. Bunu ilk konuşmamızda da vurguladık. Sayın Güpgüpoğlu da vurguladı. İşletmelerin zor durumlarını önleyecek, tabii bu arada bankalara da esneklik sağlayacak bazı maddeler getirilmiştir ki aksi bir uygulama Türkiye'de kredi piyasasında büyük zorluklara yol açabilirdi.

AYSAN — Birkaç tasarı gördüm ben. Onlara esneklik getirmiş ve bence de iyi olmuş.

AKGÜÇ — Bazı yan faydaları da olabilir. Ben Sayın Aysan'a sormuştum. Sermaye piyasasının gelişmesi ve özellikle dolaylı kredi ilişkisi içinde bulunan firmaların yeni finansman yöntemleri geliştirmeleri konusunda da belki bir yan yararı daha olabilir.

AYSAN — Evet, olabilir.

Genel Değerlendirme

AKGÜÇ — Bugünkü toplantımızda beliren görüşleri ana hatları ile şöyle özetleyebiliriz :

1958 yılında yürürlüğe girmiş olan Bankalar Kanunu, eskimiş ve bugünün koşullarına cevap veremez durumda olduğundan, söz konusu yasanın Kanun Gücünde Kararname ile de olsa değiştirilmesi yerinde olmuştur. Bankalar Kanunu değiştirilirken göz önünde tutulan amaçlar, genellikle yerindedir. Bankaların mülkiyetinin yaygınlaştırılması; holding-banka tipinin gelişmesinin önlenmeye çalışılması; banka kredilerinin kalkınma planı yıllık programlarında belirtilen sektörlerle ve dış satımlarda kullanılmasına yönlendirilmesi, kredilerden daha çok sayıda firmanın yararlandırılması, kredilerin belirli kişi ve kuruluşlarda yoğunlaşmasının önlenmesi, bankaların daha fazla öz kaynakla çalışmaya özendirilmesi, genellikle herkesin paylaşacağı amaçlardır. Ayrıca kararname, bankaların uygulamada karşılaştıkları bazı sorunlara da çözüm getirmeye çalışmıştır. Tasarruf mevduatı kabul sınırının yükseltilmesi, dolaylı kredi kavramına getirilen açıklık, teminat mektuplarında kredi sınırının yükseltilmesi, yurt dışı ihale işleri için verilecek teminat mektuplarının kredi sınırları dışında tutulması; kur değişikliklerinin doğurduğu kredi aşımalarının, kredi sınırlarına dahil edilmemesi; toplu konut inşaatı ile uğraşan firmalara verilecek kredilerde güvence olarak taşınmaz mal ipotegi alınması; müteahhit firmalar lehine verilecek teminat mektupları için taşınmaz mal ipotegi alına-

bilmesi gibi... Bununla beraber kararname açıkliğe kavuşturmadığı hususlar vardır. Örneğin, merkez şubesine tahsis edilecek sermaye; özel ve genel kredi sınırlarının uygulanacağı hallerde açıklığa kavuşturulması gereken noktalar vardır.

Bankalar Kanunu'ndaki değişiklikler çok radikal (köktenci) değildir. Firmaların hâlen kullanmakta olduğu kredi limitleri, adeta kazanılmış bir hak gibi düşünülmüştür. «Bankalar, bu Kanun Hükümünde Kararname'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce açtıkları kredilerden, bu kararnamede belirtilen koşullara aykırı olanları, kararname hükümlerine uygun hâle getirilinceye kadar artıramazlar.» hükmü, gerek firmalara gerek bankalara bir rahatlık sağlamıştır. Aksi bir uygulama, büyük sorunlar yaratabilirdi.

Dolaylı kredi konusunda da kararname çok ileri gitmemiş; dolaylı kredi sayılabilecek hallerde ortaklık oranlarını yüksek tutmuştur. Oranların yüksek tutulması, holdinglerin banka kredilerinden yararlanma olanağını büyük ölçüde kısıtlamamış, hatta bazı holdingler için hiç bir kısıtlama getirmemiştir.

Bankalar Kanunu'nun getirdiği değişikliklerin etkisi, gelecek yıllarda kredi piyasasında, sermaye piyasasında ve firmaların finansman şekillerinde daha iyi duyulacak ve bu değişiklikler bazı yan etkiler doğurabilecektir.

Teşekkürler.

Dergî'nin Notu: Yukarıda sunulan Açık Oturum, 13 Eylül 1979 tarihinde düzenlenmiştir.

◆ İnsanların çoğu, kendilerinin olmayan parayı, ihtiyaçları olmayan yerlere harcarlar.

Gasson

◆ Yalnız zengin olmak amacıyla para biriktirmek, aşağı bir ruha, dar bir kafaya sahip olmanın işaretidir.

Samuel Smiles

**“emekli dostu”
İstanbul Bankası'ndan**

emeklilere

çağın

Sağlık sorunlarınıza ücretsiz çözümler...
Birikmiş paranızı en iyi şekilde nasıl değerlendirebilirsiniz.
Alım satım ve kira ile ilgili konut sorunları...Ucuz gıda maddeleri...
Emekli yaşantısının getirebileceği psikolojik sorunların çözümleri...
Hayata yeniden nasıl başlamalı... Olağandışı özel indirimli satışlar...
Tatilinizi daha zevkli ve daha ucuz geçirebilmenizi sağlayacak yenilikler...
Emekliliği yaklaşanlara danışmanlık...

yepyeni hizmet

*Hemen her türlü sorunuzun çözümlü için sizlere yepyeni bir hizmet hazırlıyordayız.
Lütfen şubelerimizden birinde birlikte olalım.*

SELENA

HAZIR BANYO VE MUTFAKLARI

İNTEMA

İNŞAAT ve TESİSAT MALZEMELERİ
YATIRIM ve PAZARLAMA ANONİM ŞİRKETİ

Büyükdere cad. Tam han 15/A kat. 5 Şişli-İstanbul Tel. 479893 - 479894

Petrol Faturası Nasıl Ödenecek? *

PROF. DR. NASUHI BURSAL

PETROL fiyatlarında 1973 yılında başlayan hızlı artışlar petrol alıcısı bütün ülkeler için ciddi sorunlar yaratmış olmakla birlikte, değişik ekonomik yapıya sahip ülkelerin bu artışlardan etkilenme derecesi ve buna karşı gösterdikleri tepkiler kuşkusuz farklı olmuştur. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bu yüzden gittikçe ağırlaşan borç yükleri altına girerken, sanayileşmiş ülkeler kabaran petrol faturalarının büyük bir kısmını kendi dışsatımlarının hem miktarını ve hem de fiyatlarını yükselterek karşılayabilmişlerdir. Örneğin, Federal Almanya, 1973-1977 döneminde petrol için yaklaşık % 200 oranında fazla ödeme yapmak zorunda kalmasına karşılık, OPEC ülkelere olan dışsatımını aynı dönemde yaklaşık % 300 oranında arttırmıştır.

Bir yandan petrol fiyatlarındaki artış, öte yandan sanayi ülkelerindeki fiyat artışları ülkemizi iki yönden ağır bir baskı altına almış bulunmaktadır. Öyleki, bugün ülkemizin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, gittikçe kabaran petrol faturasının nasıl ödeneceğidir. Ham petrol ve akaryakıt (HPA) dışalımını için harcanan dövizin toplam dışalım, ve dışsatım değerleriyle karşılaştırılması, konunun önemini daha iyi gösterebilir (Tablo 1).

Tablodan görüldüğü gibi, ham petrol ve akaryakıt dışalımının toplam dışalımımız içindeki payı yaklaşık % 30'dur. OPEC'in yaptığı yeni

(* Bu yazıdaki bilgilerin büyük bir bölümünü sağlayan ve tabloları hazırlayan asistan arkadaşım Şeref Eren'e teşekkür borçluyum.

TABLO 1

Yıllar	HPA Dışalımı (Milyon \$)	Toplam Dışalım (Milyon \$)	HPA Dışalım (%)	Toplam Dışsatım (Milyon \$)	HPA Dışsatım (%)
1974	719.8	3.719.7	19.4	1.532.2	47.0
1975	759.7	4.738.6	16.0	1.401.1	54.3
1976	1.060.7	5.128.7	20.6	1.960.2	54.8
1977	1.371.6	5.796.3	21.9	1.753.0	78.3
1978	1.323.6	4.599.0	29.2	2.310.9	57.3

Kaynak : Dış ticaret istatistikleri.

fiyat artışlarıyla bu oranın önümüzdeki yıllarda daha da yükselmesi beklenebilir. Tablodan görülen asıl önemli ilişki, toplam dışsatım gelirimizin yaklaşık % 60'ının ham petrol ve akaryakıt dışalımını için harcanmasıdır. Kalkınmakta olan ülkemizin başka ülkelere göre esasen düşük olan (1) petrol tüketimini önemli ölçüde kısması söz konusu olmadığından, temel sorun döviz gelirlerimizi kısa sürede nasıl arttırabileceğimiz noktasında düğümlenmektedir.

Ülkemizin bu alanda elindeki en önemli seçeneği, sahip olduğu dışsatım potansiyelini en etkin biçimde değerlendirebilmesidir. Bunun için de, herşeyden önce, hangi tür malların, hangi ülkelere, hangi koşullarla satılabileceğinin sağlıklı ve gerçekçi bir biçimde belirlenmesi gerekir. Dışalımızı gerek mal türleri, gerek ülkeler açısından geleneksel sayılabilecek kalıplardan kurtarıp geliştirmek konusunda son zamanlarda bazı olumlu girişimler yapıldığı görülmektedir. Kanımca, bu yöndeki çalışmalarda OPEC ülkeleriyle olan ilişkilere ağırlık vermek, petrol faturasının ödenmesi bakımından ülkemize büyük yararlar sağlayabilecektir. Tablo 2, OPEC ülkelerinin nüfusu ve petrol üretimiyle ilgili toplu bilgiler vermektedir.

Hemen hemen tümü az gelişmiş bir ekonomik yapıya sahip olan OPEC ülkelerinin hızla artan petrol gelirleri, bu ülkelerde bir istem (talep) ve dışalım patlamasına yol açmış bulunmaktadır. Bu nedenle, bunlarla olan ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesi, dışalımızda daha hızlı artışlara olanak verebileceği gibi, petrol dışalımında ülkemize yeni seçenekler de sağlayabilecektir. Ülkemiz özellikle Orta Doğu ve Afrika-

daki OPEC ülkeleriyle ilişkileri açısından sahip olduğu bazı önemli avantajları iyi değerlendirebilirse, petrol faturasının yükü bir ölçüde azaltılabilir.

1. Ülkemizin bu alanda en önemli avantajı, tarımsal ürün, özellikle gıda maddesi satabilme olanığıdır. Bazı Orta Doğu ülkelerinin dışalım yapısını gösteren Tablo 3, bu konuda bir fikir verebilir.

Görüldüğü gibi, tabloda yer alan üç ülkenin 1975 yılındaki toplam dışalımında tarımsal ürünlerin payı % 15 - % 26 arasında değişmektedir. Bu durumu iyi değerlendirebilen ülkeler zengin petrol ülkelerine son yıllarda önemli ölçüde tarımsal ürün satabilmişlerdir. Federal Almanya gibi bir sanayi ülkesinin OPEC ülkelere son beş yıl içinde yaptığı et, süt ve yumurta dışsatımını yaklaşık % 400 oranında arttırabilmiş olması, buna ilginç bir örnektir (2). Bu konuda bizim için belki en çarpıcı örnek, bize çok yakın olan bazı zengin pet-

(2) Stern Dergisi, 31.5.1979, s: 90.

T A B L O 2

OPEC Ülkesi	Nüfus (Milyon)	Ham Petrol Üretimi (1977) (Milyon Ton)
Cezayir	17	53
Ekvator	7.6	9
Gabon	0.9	11
Endonezya	143	84
Irak	12	111
İran	35	282
Katar	0.2	21
Kuveyt	1.1	99
Libya	2.6	100
Nijerya	78	103
Suudi Arabistan	17	458
Venezuela	13	117
Bir. Arap Em.	0.8	97
	318.2	1.545

(1) Kişi başına petrol tüketimi bizde 418 kg. İken, Yugoslavya'da 845 kg., Portekiz'de 812 kg., Yunanistan'da 1171 kg., İspanya'da 1266 kg.'dır.

Kaynak : Stern Dergisi, 31.5.1979 s: 90.

rol ülkelerinin içme suyu gereksinmelerini Avrupa'dan karşılamalarını yıllar boyu uzaktan seyretmekle yetinmemizdir.

2. Ülkemiz Orta Doğu'daki OPEC ülkelerine yalnızca tarımsal ürünler değil, sanayi mamulleri satışı bakımından da önemli avantajlara sahiptir. Özellikle ileri teknoloji gerektirmeyen ve hacimli mallarda Avrupa'nın sanayileşmiş ülkeleriyle rekabet edebilecek durumda olmamız gerekir. İşlenmiş gıda maddeleri, inşaat malzemesi ve madeni eşya bu alanda ilk planda gelen örneklerdir. Petrol fiyatlarındaki artışların etkisiyle yükselen taşıma maliyetleri de ülkemize bu mallarda ek bir avantaj sağlamaktadır. Ancak, sahip olduğumuz bu olanağı iyi değerlendirebilmemiz için, üretimdeki girdi maliyetlerinin de Avrupa ile rekabet edilecek düzeyde olması gerekir.

Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizin gelişmesi konusu, bir yünden de Türkiye - AET ilişkilerine bağlıdır. Bu konu çoğu kez birbirinin seçeneği olarak ve şu biçimde

ortaya konmaktadır: Türkiye AET ile bütünleşmek yerine, çok yönlü ilişkilere ağırlık vererek Doğu Bloku Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle ilişkilerini geliştirsin. Kanımca, AET ve diğer ülkelerle olan ilişkilerin geliştirilmesi birbiriyle çelişen amaçlar olarak değil, tam tersine, birbirini tamamlayan amaçlar biçiminde ele alınmalı ve şu yaklaşım benimsenmelidir: Türkiye AET'ye girmekle, Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle olan ilişkilerini geliştirmekte ne gibi ek yararlar sağlayabilir? Slogan olarak kulağa pek hoş gelen, fakat uygulamada bir türlü işletilemeyen «Petrol sermayesi + Türk işgücü + Avrupa teknolojisi» sihirli formülünü uygulabilmenin daha gerçekçi yolu var mıdır? Yunanistan'ın AET'ye bizden önce girmekle bu alanda önemli bir avantaj sağladığı görmemezlikten gelinebilir mi?

3. Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizde sahip olduğumuz diğer önemli bir avantaj, işgücü ve teknik bilgidir. Nitekim, son yıllarda bu ülkelerde alınan inşaat ve mü-

TABLO 3

Ülkelerin Mallara Göre Dışalım Yapısı (1975 için %'ler)

	Irak	İran	Suudi Arabistan
1. Tarımsal ürünler	15.2	16.0	25.7*
2. Hammadde ve kimyevi maddeler	9.2	10.5	6.1
3. Madeni eşya	31.0	28.6	10.0
4. Makina ve elektrikli araçlar	41.0**	21.7	20.0
5. Taşıt araçları	—	20.8	15.0
6. Diğerleri	3.6	2.4	23.2
	100.0	100.0	100.0
1975 dışalım (milyon)	4.025	11.690	6.502
Türkiye'nin payı (%)	1.12	0.31	0.086

(*) % 8.2'si tekstil ürünlerinden oluşmaktadır.

(**) Taşıt Araçları'nı da kapsamaktadır.

Kaynak: Ülke Etüdleri Dizisi No.: 8, 9, 10, 18; İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 1979.

hendislik işleri hem bu alandaki bilgi ve deneyim (tecrübe) birikimini değerlemesine yol açmakta, hem de işçilerimiz yurt dışında yeni olanaklar yaratmaktadır. Bu tür işlerin döviz gelirlerini dolaysız artırımı yanında, o ülkelerde çalışan işçilerimizin yarattığı ek istemi karşılamaya yönelik dışsattım artışlarına da yol açması beklenebilir.

4. Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerde tarihi, dini, kültürel ve politik faktörlerin de büyük bir önem taşıdığı açıktır. Bu faktörlerin ülkemiz açısından en yararlı biçimde değerlendirilebilmesi, dış politika ilke-

lerinin saptanmasında ve uygulanmasında gösterilecek başarıya bağlıdır.

Petrol üreticisi ülkelere dışsattımımızı arttırabilmek için sahip olduğumuz başlıca avantajları belirttikten sonra, petrol gereksinmemizin önemli bir bölümünü sağladığımız dört ülke ile dış ekonomik ilişkilerinin son beş yıldaki gelişmesini kısaca gözden geçirelim (Tablo 4).

Tablo 4'den görüldüğü gibi, ülkemizin Irak, İran, Libya ve Suudi Arabistan'dan yaptığı dışalım 1973-1978 arasında toplam 132 milyon dolardan 993 milyon dolara yükselmiş veya % 652 oranında artmıştır. Ay-

Dünyanın her yerindeki muhabirleri
Yurdun dört köşesindeki şubeleriyle
Dahili ve harici bütün bankacılık işlerinizde

nı dönemde bu ülkelerden yapılan dışalımın toplam dışalımımız içindeki payı da % 5.6 ile % 26.5 oranında değişmektedir.

Tablo 5, 1973 - 1978 döneminde sözü geçen dört ülkeye yapılan dışsattımın gelişimini göstermektedir. Görüldüğü gibi, 1973'de 32 milyon dolardan ibaret olan dışsattımımız 1978'de 180 milyon dolara kadar yükselmiş veya % 462 oranında artmıştır. Aynı sürede bu ülkelere yapılan satışların toplam dışsattımımız içinde-

ki payı %2.5'dan % 7.6'ya yükselmiştir. 1973 - 1978 döneminde toplam dışsattımımızın 1.317 milyar dolardan 2.310 milyar dolara yükseldiği, yani yalnızca % 75 oranında arttığı gözönünde tutulursa, bu dört ülkeye olan dışsattımda görülen % 462 oranındaki artışın önemi küçümsenemez. Dışsattımdaki bu olumlu gelişme ülkemizin bu alanda sahip olduğu potansiyeli kanıtlamaktadır. Ancak, bu düzeydeki bir dışsattım hacmiyle petrol faturasının pek önemli

TABLO 4

Dışalım (\$ 1.000)

	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Irak	33.364	127.411	504.171	644.423	691.668	259.990
İran	14.730	42.341	26.114	109.366	165.030	488.498
Libya	1	5.688	77.988	233.634	276.358	212.633
Suudi Arabistan	84.132	252.576	92.518	11.178	5.456	32.254
Toplam	132.227	628.016	700.791	998.601	1.138.512	993.375
Toplam Dışalım	2.036.656	3.719.715	4.738.559	5.128.647	5.796.278	4.509.025
4 Ülkenin						
Dışalımdaki Payı (%)	5.6	16.9	14.8	19.5	19.6	26.5

Kaynak: Dış Ticaret İstatistikleri.

TABLO 5

Dışsattım (\$ 1.000)

	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Irak	10.106	30.180	45.101	41.142	49.470	69.466
İran	11.968	11.455	37.101	33.553	48.563	44.733
Libya	9.160	9.753	27.407	19.764	13.556	48.577
Suudi Arabistan	1.458	3.947	5.650	18.291	17.074	17.504
Toplam	32.692	55.335	115.359	102.750	128.663	180.280
Toplam Dışsattım	1.317.083	1.532.182	1.401.075	1.960.214	1.753.026	2.310.861
4 Ülkenin						
Dışsattımdaki Payı (%)	2.5	3.6	8.2	5.2	7.3	7.6

TABLO 6

Dışalım-Dışsatım İlişkileri (\$ 1.000)

Yıllar	1973		1974		1975		1976		1977		1978	
	Fark	Oran %	Fark	Oran %	Fark	Oran %	Fark	Oran %	Fark	Oran %	Fark	Oran %
İrak	23.258	30	297.231	9	458.970	9	603.281	6	642.198	7	190.524	25.2
İran	2.762	81	30.886	27	10.987*	142	75.813	31	116.467	29	443.765	9.2
Libya	9.159*	9.159	4.065*	171	50.591	35	223.870	4	262.802	5	164.056	22.8
Suudi A.	82.674	2	248.629	1.6	86.868	6	7.113*	164	11.618*	312	14.750	54.3
Toplam	99.535	25	572.681	9.5	585.432	17	895.851	12.1	1.009.849	12	813.095	18.1
Tüm Dış Ticaret Açığı	719.573	64.7	2.197.533	41.2	3.337.484	29.6	3.168.433	38.2	4.043.252	30.2	2.288.164	50.2
Toplam Açığa 4 Ülkenin Oranı (%)	13.8		25.9		17.5		28.1		24.8		35.5	

(*) Olumlu fark (Türkiye'nin dışsatım - dışalım fazlası)

Not: Tablonun «Fark» sütunu dışalım - dışsatım'ı tutar olarak; «Oran» sütunu ise, dış satımın dışalım karşılmasını yüzde olarak (dışsatım/dışalım x 100) göstermektedir.

bir kısmının karşılanamayacağı da açıktır. Tablo 6, dört ülkeye olan dışsattımın o ülkelerden yapılan dışalımını ne oranda karşılayabildiğini göstermektedir.

Tablodan görüldüğü gibi, 1974-1978 döneminde dört ülkeye olan dışsattımın dışalımını karşılama oranları % 9.5 ile % 18.1 arasında değişmektedir. Bu oranlar toplam dışsattımımızın dışalımımızı karşılama oranlarının (1977'de % 32, 1978'de % 43) oldukça altındadır. Tablo, dört ülkeye karşı olan dışsattım açığımızın toplam dış ticaret açığımız içindeki paylarının son yıllarda % 25 ile % 35 arasında değiştiğini de göstermektedir.

Yukarıda verilen bilgiler, petrol satan ülkelere olan dışsattımın son yıllarda olumlu bir gelişme içinde olduğunu göstermektedir. Gerçekten Libya ve İran ile canlı hayvan satımı için yapılan uzun vadeli bağlan-tılar, sınır ticaretinde denenen bazı gerçekçi yaklaşımlar ve içme suyu dışsattımında en önemli sorun olan ambalaj sorununun çözümlenmesi, bu gelişmenin ilginç örnekleri olarak değerlendirilebilir. Kuşkusuz bütün bu çabalar ancak geniş kapsamlı bir dışsattım politikasının bilinçli uygulanan birer aracı olarak gerçek bir anlam ve değer taşır.

Kanımcı Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle olan ilişkilerimizde Avrupa ülkelerinden farklı olarak, özellikle şu konulara önem verilmelidir:

1. Bu ülkelerdeki bazı işleri özel işletmeler yerine devlete bağlı kuruluşlar yaparsa, ülke için daha yararlı olur; biçiminde bir ön yargı ile hareket etmekten kaçınmalıdır. Önemli olan, belirli bir işin belirli bir süre içinde, en az kaynak harcanmasıyla ve istenen nitelikte tamamlanabilmesidir. Mutlaka devlet yapsın biçiminde ideolojik saplantılar ülkemize yarar yerine zarar getirebilir.

Bu ülkelerdeki koşullar işleri yönetenlerin hızlı kararlar almalarını gerektirir. Bu esnekliği ise ancak orada işin başında bulunan ve aldığı kararların sorumluluğunu da bizzat taşıyabilecek dinamik yöneticiler gösterebilirler.

2. Bu ülkelerde inşaat işleri ve mühendislik hizmetleri olan girişimcilerin rahat çalışmalarına olanak verecek mali ve sosyal mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır. Ülkeye milyonlarca liralık döviz getirmesi beklenen iş adamlarının gerek dış gezi dövizini ve gerek işyerlerindeki döviz harcamalarının denetiminde geniş görüşlü davranmalıdır. İşçi-işveren uyumsuzluklarının yurt dışındaki işyerlerine de yayılarak oradaki iş olanaklarını tehlikeye düşürmesi önlenmelidir.

3. Yurt dışındaki iş adamlarıyla iyi ilişkiler kurulabilmesiyle dışsattım arasında yakın ilişki bulunacaktır. Bu genel kural, Orta Doğu ve Afrika ülkeleriyle ilişkiler bakımından özel bir ağırlık taşır. Dışsattım için gerekli ortamın yaratılmasında, resmi ve özel yetkililerle iyi ilişkilerin kurulmasında dış temsilciliklerimize önemli görevler düşer. Onların bu çabaları merkezden de her türlü bilgi ve malzeme yardımıyla desteklenmelidir. Fakat bu tür işlerde herşey önünde sonunda o işte son ilişkileri kuracak kişilerin yeteneğine, çabasına ve becerisine bağlı kalır. Bu da bizi, her konuda olduğu gibi, gene eğitimin ve kaliteli personel yetiştirmenin önemine götürür.

Petrol faturasının ödenmesi, hiç kuşkusuz, yalnızca OPEC ülkelerine daha fazla mal satmakla çözümlenecek bir sorun değildir. Ama bu ülkelere olan satışlarımızı arttırmak için göstereceğimiz çabalar, faturanın ödenmesinde bize daha kısa sürede ve daha geniş ölçüde olanaklar sağlayabilir.

yurt içinde ve dışında
büyük çapta

**YOL
KÖPRÜ
BARAJ
KAZIK TEMEL
RIHTIM·İSKELE·KIZAK
FABRİKA
SANTRAL
SU ALTI
İNŞAATLARI**

ENKA
İNŞAAT VE SANAYİ A.Ş.

Enka Hanı Balmumcu Şevki Bey Sok. İST
Tel.66 2215 Tlx.22 639 Pima-TR

AYIN EKONOMİK OLAYLARI

DOÇ. DR. YILDIRIM KILKIŞ

1979 Ağustos ayının son günleri ile Eylül ayının büyük bir bölümünü kapsayan dönemin önemli olaylarından birisi, içine girmekte olduğumuz «Toplu Sözleşme» döneminin getirdiği gerginliktir. Bu gerginliğin belirtileri olarak, Ülker firmasında olduğu gibi, grev ve lokavt uygulamalarının ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca 21 Ağustos 1979 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan çeşitli grev erteleme kararları dikkati çekmektedir.

Shell Şirketleri grubu, Mobil Şirketleri grubu yanında, Devlet Demiryolları İşletmesi'nde ve Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'na bağlı bazı işyerlerinde, ilgili işçi sendikaları tarafından alınan grev kararları; milli güvenlik açısından sakıncalı görüldüğü gerekçesiyle, Bakanlar Kurulu Kararları ile geciktirilmişlerdir.

İstanbul'daki nakliye ambarlarının uyguladıkları grev, kısa bir süre dışında devam etmiş, ancak Eylül ayı başlarında birçok ambarın işe başladığı görülmüştür. Nakliye ambarlarının uyguladıkları bu grev dolayısıyla, satılan malların sevki gecikmekte olduğundan, aksayan teslimat nedeniyle ödemelerde de gecikmeler meydana gelmektedir. Bu durumun, piyasadaki likidite sıkıntısını artırdığına hiç şüphe yoktur.

Bu dönemin diğer bir olayı da, Hür Teşebbüs Konseyi'nin yayınladığı bildirinin içeriği ile ilgilidir. Bu bildiriye Hükümet'in özel sektöre karşı bir tutum içinde olduğu vurgulanmaktadır. Bu iddianın geçerli olmadığı yolunda bazı Bakanların ifadeleri duyulmakta ise de, Hükümet Başkanlığından bugüne kadar hiç bir ciddi tepki gelmediği gözlenmektedir.

Piyasanın kredi darlığı ve ödeme güçlüklerinin ortaya çıkması dolayısıyla, özellikle son ay içinde iş hayatında göze çarpan bir yavaşlama vardır. 14 Ekim kısmi seçimlerinden önce taban fiyatları ödemelerinin yapılmaya başlayacağı, hasat mevsiminin gelmesi ve okulların açılması nedeniyle genel olarak kıpırdayan piyasanın çok gecikmeden gereken canlılığına kavuşması beklenmektedir.

1977'den beri devam eden ithalat kısıtlamalarının, 1979 Ağustos ayında bu yana kısmen kaldırıldığı ve bazı sanayi kuruluşlarına öncelik verilerek transferlerin yapıldığı, bu dönem içinde yayınlanan Resmî Gazete'lerde firma isimleri ve verilen tahsisler belirtilmek suretiyle kamuya açıklanmaktadır. Bununla beraber, Devlet tarafından üstlenilen DÇM borçlarının ertelenmesine ait anlaşmaların tam olarak halen gerçekleşmediği görülmektedir.

Bankalar Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesiyle İlgili Kanun Hükmünde Kararname

Bir süreden beri hazırlandığı bilinen ve basına intikal eden haberlere göre yorumlar yapılan Bankalar Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesiyle ilgili

durum, Kanun Hükmünde Kararname ile 31 Ağustos 1979 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak kesin şeklini almıştır.

7129 sayılı Bankalar Kanunu'nun değiştirilen maddelerinin getirdiği yeniliklerin başlıcaları şöyle özetlenebilir (*):

- Hisse senetleri nakit karşılığı çıkarılacak ve tamamı ad'a yazılı olacaktır.
- Ortaklar tek kişi (bunun tanımı Kararname'de açıklanmıştır) ise, sermayenin % 30'undan fazlasına; çalışanların çoğunluğunun yararlandığı bir kuruluş ise, sermayenin % 40'ından fazlasına sahip olamayacaktır.
- Bankalar, kendi iştirak ya da kuruluşlarına, bankanın sermayesinin % 20'sinden fazla kredi veremeyeceklerdir.
- Bir banka, gerçek veya tüzel bir kişiye sermayesinin % 10'undan fazla kredi veremeyecektir.
- Bankalar, iştirak ve kuruluşlarına sermaye ile yedek akçeleri toplamının % 10'undan fazla sermaye yatıramayacaklardır.

Kanun Hükmünde Kararname, ayrıca bankaların merkez şubesi dışında açılmış ve açılacak her şubesine ayıracakları sermayenin oranlarını, tasarruf mevduatı kabul sınırlarını, kredi açma yetkilerini, açık kredilerin verilme sınırlarını da yeniden düzenlemekte ve bu hükümlere uyulmaması halinde cezaları belirlemektedir.

Kanun Hükmündeki Kararname yayın tarihinden itibaren yürürlüğe girmektedir. Bankalar bu tarihten itibaren iki yıl içinde, Kararname hükümlerine uymaya gelecek işlemleri yapmak zorundadırlar.

Bankalar Kanunu'ndaki bu değişikliklerin, bankalara özellikle kendi iştiraklerini finanse etme eğilimlerini ve aile kuruluşlarını önleme amacını sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Doğu Bloku Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerimizde Artma Eğilimi

Ülkemizin çeşitli ekonomik, teknik, sınai ve bilimsel kalkınma konuları ile ilgili olarak Hükümetimizin Doğu Bloku ülkeleriyle ilişkilerini oldukça arttırdığı görülmektedir.

Romanya, Bulgaristan ve Polonya ile olan çeşitli anlaşmaların yanında, bu dönemde, Sovyet Rusya ve Çekoslovakya ile yapılan Karma Ekonomik Komisyon toplantılarının Resmi Gazete'de yayınlandığı izlenmektedir. Bu toplantılar ile ilgili Protokol'ler, tarih sırası ile şöyle özetlenebilir:

Çekoslovakya ile Yapılan Toplantı Protokolü :

22 Ağustos 1979 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Türkiye - Çekoslovakya arasındaki Karma Ekonomik Komisyon'un üçüncü dönem toplantısı ile çeşitli projelerin geliştirilmesi konularında varılan görüş birliği açıklanmaktadır. 24-27 Ekim 1978 tarihlerinde Prag'da yapılan bu toplantıda ele alınan ve bazılarındaki belirli projelerin hazırlanması kararına varılan konular kısaca şöyledir:

● Ekonomik İşbirliği Konuları

- Soma «B» Termik Santrali'nin genişletilmesi
- Elbistan «B» Termik Enerji Santrali'nin ihalesi

(*) Not: Bu konu, Dergi'nin «Ekonomik Yorumlar» bölümünde sunulan «Açık Oturum»da, ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır.

- Çöp yakma tesisi önerisi
- Takım tezgâhları imal edecek fabrika (TAKSAN) sözleşmesinin gerçekleştirilmesi
- Üre tesisi ile ilgilenme
- Ağır demir dövme tesisi kurulması projesine katkı
- Tarım uçağı yapımı projesi
- Ağır sanayi teçhizatı fabrikası projesine katkı
- İnşaat makineleri fabrikası kurulmasına katkı
- Bilyalı ve makaralı yatak tesisi için teçhizat
- 20 MW güce kadar hidrolik türbin imal edecek tesis için lisans ve proje teklifi talebi
- Çimento fabrikalarının teçhizat ve müşavirlik hizmetleri için işbirliği
- Özel cam imalâtında teknoloji transferi.

● Ticari Mübadele Konuları

- İki ülke arasında ithal ve ihraç olanaklarının geliştirilmesinin desteklenmesi
- Uzun dönemli ticari ve ekonomik işbirliği
- Ortak yararlı diğer konular

Sovyet Rusya İle Yapılan Toplantı Protokolü :

Türk - Sovyet Ekonomik İşbirliği Karma Komisyonu'nun 31 Mayıs - 5 Haziran 1979 günlerinde Ankara'da yaptığı 4'üncü toplantısı Protokolü, 6 Eylül 1979 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu Protokol'de yer alan başlıca konular şunlardır :

- 1 — Yürürlükteki ekonomik anlaşmaların uygulama durumu :
 - İskenderun Demir-Çelik Tesisleri'nin tevsiî amacıyla teslim edilecek teçhizat ve malzeme ile sağlanacak teknik hizmetlere ilişkin ödeme şartlarına ait anlaşma
 - Arpaçay nehrinde baraj inşası
 - Seydişehir alüminyum tesislerinin tevsiî
 - İskenderun Demir-Çelik Tesisleri'nin tevsiî
- 2 — Komisyonun 3'üncü toplantısı Protokolü'nün uygulama durumu :
 - Orhaneli, Çan ve Muğla-Tınaz linyit işletmeleri projeleri
 - Hidrojen peroksit fabrikası kurulması
 - Büyük döküm tesisi çalışmaları
 - İzmir Alağa Petrol Rafinerisi'nin tevsiî
 - Sinter-manyezit esaslı refrakter malzeme tesisi
 - Hasançelebi demir cevheri projesi
 - Prefabrike yapı elemanlar tesisi
 - Sınai tesisler teçhizatı fabrikası (petrol ve çimento sanayileri için)
 - Ağır elektromekanik endüstrisi tesisleri (türbin, jeneratör, elektrik makineleri, transformatör ve yüksek gerilim teçhizatı için)
 - Çay üretimi ve balıkçılık konusunda danışmanlık
- 3 — Sovyetler Birliği'nin gereksinmelerine yönelik mallar üretmesi öngörülen tesisler
- 4 — Petrol ve gaz aramaları
- 5 — Enerji alanında işbirliği :

- Orhaneli termik elektrik santrali
- Nükleer santral
- Çan termik Santrali
- Elektrik enerjisi transferi
- 6 — İşbirliği konusu olabilecek yeni konular :
 - Yüksek vasıflı çelik üretim tesisi
 - Sivas-İskenderun demiryolu
 - Cam ve şişe fabrikası
 - Merdane üretiminin organizasyonu
 - Alümina-silikatlı refrakter malzemesi üretimi tesisi
- 7 — Ticari ilişkilerin geliştirilmesine ilişkin konular
- 8 — Diğer konular

Bedelsiz İthalât ile İlgili Tebliğ

14.8.1979 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan TPKK Kararı'na ilişkin Seri III No. 18/3 Bedelsiz Tebliği ile, yurt dışından getirilebilecek otomobil ve mesleki alet, makine ve diğer eşyaların listesi yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

Otomobiller için azami 4 silindir ve 1700 cm³ veya eşitinden büyük motör hacimli otomobil ithali yasaklanmıştır. Mesleki alet ve makineler için ise, açtırılan döviz hesabına göre; 5.000 DM veya eşiti, 10.000 DM veya eşiti, 25.000 DM veya eşiti ve en az 50.000 DM veya eşiti döviz hesabı açılması durumuna göre; yurda getirilebilecek olanların listeleri ayrı ayrı belirtilmiştir.

Büyük motör hacimli otomobillerin ithalinin yasaklanması, ülkemizin petrol darboğazı ile ilgilidir. Mesleki aletler için getirilen yeni şekil ise, daha ziyade bedelsiz ithal yolu ile yurda getirilen kaçak eşyanın girişlerini zorlaştırmak amacıyla uygulamaya konmuştur.

Turizm Müesseseleri ve Nitelikleri Yönetmeliği Yayınlandı

1965 yılında yürürlüğe konulmuş bulunan «Turizm Müesseselerine Ait Vasıflar Yönetmeliği»ni iptal eden «Turizm Müesseseleri ve Nitelikleri Yönetmeliği», 21 Ağustos 1979 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu'nun 2'nci maddesi gereğince hazırlanan bu Yönetmelik, genel hükümler yanında; otel, motel gibi konaklama tesislerinin, yeme-içme-eğlenme tesislerinin ve sağlık tesislerinin niteliklerini yeniden düzenlemektedir.

Gıda Maddelerinin ve Genel Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Gereçlerin Özel Niteliklerini Gösteren Tüzük Yayınlandı

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nca 1952 yılında yayınlanmış bulunan Kararname'ye ek olarak 22 Ağustos 1979 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Tüzük ile, yenilecek ve içilecek maddelerin ambalajında kullanılacak kağıt, mukavva ve plastik maddelerinin özellikleri açıklanmıştır. Özellikle plastik maddelerden imal edilen ambalaj maddelerinin sağlığa aykırı yapıda ve kullanımda olmaması amacıyla yeniden düzenlenen bu Tüzük, 22 Ekim 1979 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Yukarıda belirtilen Yönetmelik ve Tüzüğün, ilgili işkollarında faaliyet gösteren veya göstermek isteyen firmaları çok yakından ilgilendirdiğine işaret etmek isteriz.

YAPI ve KREDİ BANKANIZ

Türkiye'nin her iline yayılmış
576' aşkın
şubesi ile sizlere
daima en iyi ve en yeni
Bankacılık
hizmetlerini
sunmaktadır.

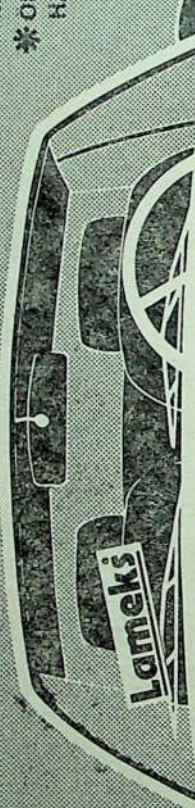

YAPI ve KREDİ BANKASI

Daima en iyi hizmet

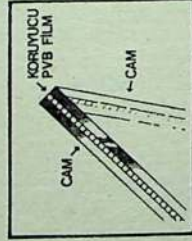
Lameks® oto camları yolda bırakmaz!

- * OPTİK KALİTE
- * YÜKSEK DARBE
DURUKAVEMETİ
- * OLCÜ VE KALIP
HASSASİYETİ

POLYİNİLE BUTYRAL (PVB)

CAMLA EN İYİ BİRLEŞEN BİR
PLASTİK BAĞLAYICI ELEMANDIR.
POLYİNİLE BUTYRAL YIRTIL
MAZ,KOPMAZ,ESNEKTİR,
KUVVETLİDİR. Lameks,EMNİ
YETİNİ BÜNYESİNDEKİ ULUS
LARARASI STANDART
KALINLIKTAKİ PVB FİLM'DEN
ALIR.

Sertleştirilmiş oto camları kırılınca bir anda önünüzü görmez, güç durumunda kalırsınız. Anında yumrukları kırıp,durmak için uygun bir yer bulmanız gerekir... ve bu seniyeler içindeki kötü ihtimalleri her sürücü çok iyi bilir. Bundan sonrası ise bir dramdır, hele uzun yoldaysanız. Çok katlı Lameks Oto Emniyet Camları fakıldır. Dağılmaz. Önünüzü daima göre bilirsiniz. Dağılmayı camlar arasındaki PVB koruyucu film tabakası önler. Güvenle sürebilirsiniz otunuz Lameks sizi yolda bırakmaz. Çok katlı Lameks Oto Emniyet Camları fakıldır. Dağılmaz. Önünüzü daima görebilirsiniz.

Genel Dağıtım :

Cam Pazarlama - A.Ş.

Valikonağı Cad. No. 73 Nişantaşı - İSTANBUL
Tel : 47 06 66 - 46 80 27

Lameks®
ARACINIZDA CAN GÜVENLİĞİ

Cam Pazarlama A.Ş. bir Türkiye Şişe Cam Fabrikaları A.Ş. kuruluşudur.

YÖNETİM SORUNLARI

Doç. Opr. Dr.
NEŞET
GÖKOK

Söyleşi

BESİM
BAYKAL

Doç. Opr. Dr. Neşet Gökök, 1925 yılında İstanbul'da doğmuştur. Kabataş Erkek Lisesi'nden sonra, 1949'da İ.Ü. Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1956'da Genel Cerrahi ihtisasını tamamlamıştır. 1958 - 1960 arasında İngiltere'de Gastro-enteroloji Cerrahi ihtisası yapmıştır. 1964'den beri Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi Gastro-enteroloji Cerrahi ünitesini Klinik Şefi olarak yönetmektedir. 1974'den bu yana da aynı hastanenin Başhekimidir. İngilizce ve Fransızca bilmektedir. Evlidir ve 2 çocuk babasıdır.

BAYKAL — Hastanelerin yönetimi konusunda ülkemizdeki uygulamalar ile batılı ülkelerdeki —özellikle A.B.D.'deki— uygulamalar arasında esaslar bakımından bazı farklılıkların mevcut olduğu hepimizce bilinmektedir. Daha açık bir ifade ile, batılı ülkelerde bir hastanenin yönetimi ile, aynı hastanede yürütülmekte olan cerrahi, tedavi vs. gibi tıbbi hizmetler birbirinden kesinlikle ayrılmış durumdadır. Bir hastanedeki görevlilerin ve hastaların; yemeğinin hazırlanması, yatağı, hastanenin temizliği, binanın bakımı ve ısıtılması, mali sorunlar, personelin maaşı vs. gibi idari konular kapsamına giren hizmetler; bu konularda tahsil görmüş, genellikle idari bilimlerde ihtisas sahibi olmuş kimselere gerekli yetkilerle birlikte verilir. Bu yöntem hekimlerin zamanlarının tümünü tıbbi konulara, yani hastalarına ve onların tıbbi bakım ve tedavisine hasredebilmelerine olanak vermektedir. Ülkemizde ise tıbbi hizmetler yanında bir hastanenin yönetim sorumluluğu da genellikle, tıbbi alanda üstün başarı sağlamış hekimlere verilmektedir. Bu durum dolayısıyla üstün yetenekli bazı hekimlerin kendi ihtisas alanında çalışmak yerine, zamanının önemli bir bölümünü tıp ile hiç ilgisi olmayan konulara hasretmek zorunda kaldıkları görülmektedir.

Hastane Yönetimi ve Tıp Hizmetleri

Sayın Gökok, dergimizin bu sayısındaki söyleşiye bu konuya hasreterek sizin değerli görüşlerinizi almak istiyorum. Evvelâ şu sorunun cevabını rica edeyim: Sizce bugün ülkemizde hastane yönetimi ve tıp hizmetleri konuları birbirinden ne derece ayrılmış durumdadır? Az önce açıkladığımız görüş sizce gerçeklere ne derece uygundur?

GÖKOK — Ben de bir hastanede tıbbi hizmetlerle idari hizmetlerin sorumluluğunun aynı kişiye verilmiş olmasının birtakım güçlükler ve çelişkili durumlar doğurduğu görüşündeyim. Yani, hastane yönetiminde Türkiye’de olduğu gibi idari ve ilmi sorumlulukların aynı kişide toplanmasının birtakım sakıncaları olduğu hususundaki görüşe, benim de katıldığımı özellikle belirtmek isterim.

BAYKAL — Demekki, hastanelerimizde tıbbi hizmetlerle idari hizmetler bazı sakıncalar doğuracak bir biçimde bir araya getirilmiş durumda. Bunun bir gerçek olduğunu siz de kabul ediyorsunuz. Ben şunu da rica ediyorum. Siz bir hastanenin Başhekimisi olarak zamanınızın ne kadarını tıbbi, ne kadarını da idari konulara hasretmektesiniz?

GÖKOK — Sayın Baykal, belirli görüş ve esaslar üzerinde birleştik ve olması gereken sonuca varabilmek için idari hizmetlerin tıbbi hizmetlerden ayırt edilmesi gerektiği noktasına geldik. Ancak burada konulara hasredilen zaman bakımından belli ve kesin bir oran konusunda ben, (kişisel olarak ifade etmek istiyorum) zamanımın büyük bir bölümünü tıbbi hizmetlere hasrettiğimi belirtmek isterim. Yani, her şeyden evvel bir hekim olduğumu ve bu nedenle daha ziyade tıbbi hizmetlerle ilgilendiğimi, ama idari hizmetler için de zamanımın müsadesi nispetinde birtakım imkânları kullandığımı, hatta mesai saatleri haricindeki zamanımı da buna hasreterek idari

hizmetleri yürütmeye çalıştığımı ifade etmek isterim.

BAYKAL — Benim anladığım kadarı ile bir nevi «fazla mesai» gibi bir şey oluyor... Size terettüp eden o idari hizmetleri de gereği gibi yerine getirebilmeniz için bu bir zorunluluk oluyor... Yani siz büyük bir çaba ile tıbbi hizmetlerden mümkün mertebe az fedakârlıkla, idari hizmetlere zaman ayırma gayreti içerisindesiniz. Ama normal olarak belki de çok daha fazla zaman ayırmanız gerekmektedir. Siz buna normal mesainizin dışında yer vermeye çalışıyorsunuz, böyle anlıyorum.

GÖKOK — Şöyle bir örnek vermek isterim Sayın Baykal: Bir ameliyat periyodu içinde, 19-20 hastanın ameliyatının yapılması gereken bir günde; bir ameliyat, sizin de tahmin edebileceğiniz gibi, saat 15:00 veya 16:00’ya kadar devam edebilir. Halbuki benim normal mesaim saat 15:00’de bitmektedir. Saat 15:00 veya 16:00’da ameliyattan çıktıktan sonra, hastanenin idari hizmetlerinin devamlılığını sağlayabilmek için bir veya iki saati daha buna eklemem gerekmektedir.

BAYKAL — Büyük bir fedakârlık oluyor. Efendim, şimdi biraz evvel değinmiş olduğunuz noktaya gelmek istiyorum. Acaba bu tür bir yönetimin, yani genellikle hekimlik alanında üstün başarıya erişmiş kimselere bu tür bir görevin verilmesi yönteminin, sizce sakıncaları nelerdir?

Başhekimlik, Yöneticilik ve Ötesi

GÖKOK — Bunu şu şekilde açıklamak isterim: Bir defa hekimlikte üstün başarıya erişmiş kişilerin «Başhekim» olarak tayin edildikleri hususunda tereddütlerimiz var. Yani, üstün başarıya erişmiş her hekimin «Başhekim» olduğunu söylemek pek doğru olmaz. O halde «genellikle» ifadesini kullanmak uygun olur. Çünkü bunda birtakım etkenlerin de rolü olduğunu kabul etmek gerekir.

ikinci hususa gelince... idari hizmet-

lerle, ilmi (tıbbi) hizmetlerin bir arada yürütülmesi sonucu ortaya çıkan sakınca ve faydalar üzerinde düşündüğümüzde şunları görebiliriz: Sizin de kabul edeceğiniz gibi, ilmi hizmetler ile idari hizmetler arasında bir hayli farklılık vardır. Amaç bir işletmeden beklenen en verimli sonuçları alabilmektir. Sonuç olarak idari hizmetler, bir hastanenin işletilmesi ve çalıştırılması ile ilgilidir. İşletme, ekonomik ve diğer bazı etkenleri de içine alan, hatta bazı bilim dallarını da içeren ayrı bir konudur. Bilimsel açıdan tıbbi hizmetlerin yürütülmesi, hakikaten belirli bir formasyona erişmiş kişilerin yapabileceği bir iştir. Şimdi şöyle ifade etmek isterim: Tıbbi formasyona sahip bir kişinin tıp veya bilimsel konulardaki başarısına bakarak, idari konularda da aynı başarıyı sağlayacağı söylenebilir mi? Bu soruyu cevaplandırmaya çalışalım. Soruna bu noktadan yaklaştığımız zaman, idari hizmetlerle, ilmi (tıbbi) hizmetlerin farklı konular olduğunu kabul etmek gerekir. Öyle olunca da iki ayrı ihtisas konusunun belirli bir süre içinde aynı kimse tarafından başarıyla yürütülmesi, hemen hemen imkânsız olur.

Siz gayet iyi bilirsiniz Sayın Baykal, idari hizmetlerde bir yöneticinin ancak 7 görevi ya da görevliyi yönetebilme ve kontrol edebilme imkânı vardır. Yani, bir yöneticiye bağlı elemanların sayısının 7'den fazla olmaması, yönetimindeki temel ilkelerden birisidir. Halbuki, **hastane idaresinde 7 değil 17, belki de daha fazla sayıda çeşitli birtakım idari hizmetler ve kişilerle yönetmek ve kontrol etmek görevi bir Başheklme verilmiştir. Bu, her bakımdan yanlış bir organizasyon ve hatalı bir uygulamadır. Yani, bir yöneticinin hiç bir zaman 7'den fazla eleman veya görevi gerektiği gibi kontrol edebileceğini beklememeliyiz. Bu adedin üstüne çıkıldığı takdirde, hele tıbbi sorumlulukların da var olduğunu düşünürsek, buna hemen hemen imkân yoktur. Pek tabii 7'yi değil de 17'yi birden kontrol edebilmiş müstesna birtakım insanlar bu-**

lunabilir. Fakat bu hiç bir zaman gerçekleri yansıtacak bir yöntem ya da bir bulgu değildir. Esasında ben bir memleketin idealistlerle değil, realistlerle idare edilebileceği kanısındayım. Bu bakımdan ben, idealistlerin veya bu mertebeye erişmiş olağanüstü kişilerin idareci olduklarını kabul etmiyorum. Çünkü, başlangıçta da bahsetmiştim, idareci olarak seçilen kişilerin mutlaka en ideal ve yöneticilik bakımından en üstün seviyeye gelmiş kişiler olduğuna inanmıyorum. İşte bütün bunları nazarı itibara aldığımız zaman, böyle bir hizmetin zaten bilimsel olarak yürütülmeyeceği açıkça görülür.

Ancak Türkiye'nin genel koşulları göz önüne alındığında, idari ve ilmi hizmetlerin tek elden idare edilmesinin bazı yönlerden faydalarını da bir noktada müdafaa etmek mümkün olabilir kanısındayım. Çünkü Türkiye'mizde -gelişmekte olan bir ülke olarak kabul ettiğimize göre- birtakım konular halen bir insanın birçok vasıflarından istifade edilerek ona yüklenmekte ve işler bu yoldan yürütülmeye, daha doğrusu halledilmeye çalışılmaktadır. Eğer bir taraftan idarecilik, hatta özellikle hastane idaresi; diğer taraftan da bilimsel açıdan, farklı birtakım insanların yetişmesi ve yetiştirilmesi gereği kabul edilir ve yetenekli kişiler yetiştirilebilirse; o zaman zannediyorum ki, bu konuda idari ve ilmi hizmetlerin birbirinden tamamiyle ayrılması mümkün olabilir. Aksil halde zaten bir insanın, demin de değindiğim gibi, bütün bu işlerin üstesinden gelebilmesi ve bu işleri başarılı olarak sonuçlandırabilmesi mümkün değildir.

BAYKAL — Bu şekilde biraz evvel bahsettiğiniz sakıncaların nasıl düzeltilebileceği sorusuna da değinmiş oldunuz. Son olarak sizin kişisel durumunuzla ilgili bir soru sormak istiyorum. Hastanenin özellikle idari yönleriyle bir tür işletme olduğunu söylemişsiniz. O halde işletme ekonomisinin tüm işlevleri (fonksiyonları) hastanelerde de uygulanmaktadır. Siz

büyük bir hastanenin Başhekimi veya tepe yöneticisisiniz. Yani, nihai sorumluluğu omuzlarında taşıyan bir kimsesiniz. «İşletme Yönetimi» sizin ihtisasınızın dışında bir konu olduğuna göre, acaba bu durum zaman zaman size sıkıntı veren birtakım sorunlar yaratmakta mıdır?

Ekip Çalışması ve Bilimsel Konsey

GÖKOK — Gayet ilginç bir soru bu, Sayın Baykal. Şunu ifade etmek isterim ki, hem idari hem de ilmi (tıbbi) hizmetleri en mükemmel şekilde, bilerek yürütmek imkânsızdır. Bu bir ekip meselesidir, ekiple halledilmesi gereken bir sorundur. Yani, eğer bir hastanede idari hizmetlerde de yetmişmiş, gerekli niteliklere sahip elemanlardan oluşan iyi bir ekip var ise; sizin hekim olarak bilginizin dışında olan birtakım noksanlıklar ve hatalar onlar tarafından tamamlanabilir veya düzeltilebilir ve böylelikle başarılı bir sonuca erişilebilir. Ancak bu, kanımca her tarafta ve her hastanede mevcut olan bir durum değildir. Demin de ifade ettiğim gibi, bu niteliklere sahip bilinçli ve yetenekli insanlar idari hizmetlerin yürütülmesi ve hastanelerin idaresi konusunda görevlendirilmek üzere yetiştirildiği takdirde, pek tabii bu sorunu daha kolaylıkla çözmek mümkün olacaktır. Ancak kişisel olarak şunu söylemek isterim ki; benim, finans ve işletme konularında çok eksik ve gerçekten kabataslak denilebilecek bilgilerimle, bir işletmedeki tüm fonksiyonları uygulayabilmem, sonuçlarını kontrol edebilmem ve amaçları gerçekleştirebilmem olanaksızdır. Bu yönden, iyi bir ekiple çalışıyor olmam dolayısıyla bazı noksanlıkların giderildiğini söyleyebilirim.

Ancak bu tesadüfi bir hadisedir. Bunun bilimsel yönü, idari ve tıbbi hizmetlerin tamamen birbirinden ayrılması, birbirine hiç bir şekilde müdahale etmeyecek şekilde belirli sonuçların gerçekleştirilmesine yardımcı bir hizmet armonisi içinde yürütülmesidir. İlimi hizmetlerin yürütülebilmesi işi, idari mekanizma tarafından mutlaka halledilmesi gereken

bir problem olarak kabul edilmeli ve bunun halledilmesi için gerekli mali, ekonomik ve ticari işlemler yerine getirilmelidir. Ancak bu şekilde hem ilmi bakımdan bir yükselme, hem de idari bakımdan başarılı bir sonuca erişilebileceği vardır. Bunun haricinde bugünkü uygulama ile bizim yaptığımızı, bana fevkalâde güç gelen birtakım idari hizmetlerin; özellikle mali, ekonomik ve işletme konuları ile ilgili farklı birtakım yöntemlerin uygulanmasını gerektirmektedir. Ben ise bunları kişisel birtakım düşüncelerimle halletmeye çalışmaktayım ve bunun bilimsel yol olduğu kanısında değilim. Kesinlikle bunların birbirinden ayrılması, idari hizmetlerin idari bir bölüm tarafından yürütülmesi gerektiğine inanmaktayım. Amerika, İngiltere vs. gibi Batı demokrasisinin ilerlemiş ülkelerinde, hastane yönetiminde uygulanan yöntemlerin Türkiye'de de uygulanması her bakımdan faydalı sonuçlar doğurabilir. Aksi takdirde bizim yaptığımız birtakım işlemlerin eksikleri —zaten yapılan idari incelemelerde ve teftişlerde de meydana çıktığı gibi— devam edip gidecektir.

Tekrar ediyorum, ben bugünkü uygulamayı; ilmi sıfatı olan, ilmi (tıbbi) konulara daha fazla zaman ayırması gereken birtakım hekimlerin; füzuli yere ekonomik ve işletme sorunları ile uğraşmak zorunda bırakılarak, kendi sahaları dışındaki konularla meşgul edilmelerine; sizin de daha evvel belirttiğiniz gibi, onların hastalara daha faydalı olmalarını engelleyen bir yöntem olarak kabul etmeyim. Şunu kesinlikle söylemek gerekir ki, idari ve tıbbi sorunlar ayrı ayrı müतालâ edilmelidir. Hastanelerde ilmi bir konsey meydana getirilmelidir. Bu ilmi konsey kendi statüsü içinde gelişmeleri ve çağdaş bilimsel araştırmaları yapacak ve onları uygulayacak bir prensip içinde olmalıdır. Bunların ihtiyaçları olan idari, mali, ekonomik ve işletmeye ait sorunları da idari bir bölümün yüklenmesi gerekmektedir.

BAYKAL — Çok teşekkürler.

sermaye piyasasında bilirkışı

mentaş

tasarruflarınızı en kârlı gelir kaynağınız yapar

Satın alınmak istenen tahvil ve hisse senetlerinin en kârlı seçimi, önce tecrübeyle, sonra da piyasa hareketlerini anında izlemeyi ve doğru yorumlamayı gerektirir. Mentaş bilir bunu.

Kuruluşların, tahvil ve hisse senetlerinin ihraç başarısı ise, sermaye piyasasında uzmanlığı, geniş bir tanıtımı ve önemle, iyi bir pazarlamayı gerektirir. Mentaş bilir bunu.

KURULUŞLAR:

- * Çıkaracağınız tahvil ve hisse senetlerinin organizasyonunu yapar, gerekirse tamamını satın alır.
- * İhraç edeceğiniz tahvillerin plasmanı ile ilgili tüm işlemleri gerçekleştirir ve yürütür.

TASARRUF SAHİPLERİ:

- * Tasarruflarınızı yöneltmek istediğiniz menkul değerlere ilişkin en ayrıntılı bilgiyi verir, öneriler sunar, en kârlı alımı yapmanızı sağlar.
- * Tahvil faizlerinizi ve hisse senedi temettü kuponlarınızı vadesine 15 gün kala aynen öderiz. Tahvil faizlerinizi vadesine en az bir ay kala cüz'î bir indirimle satın alırız.
- * İsterseniz, portföyünüzü yönetir ve ücretsiz saklarız.
- * Satacağınız ya da satın alacağınız her kıymetlini gerçek borsa rayicini, şirketimiz merkezindeki elektronik cihazlardan izleyebilirsiniz.
- * Satacağınız ve satın alacağınız her kıymeti yerinizde teslim alır, yerinizde teslim ederiz.
- * Haftada iki gün alış ve satış fiyat bülteni yayınlamaktayız. Adresinizi bildirirseniz hemen göndeririz.
- * Tecrübeli kadromuzla, ücretsiz, yatırım danışmanlığı için her an emrinizdeyiz.

"Sermaye piyasasında bilirkışı,"

mentaş
menkul değerler ticaret a.ş.

Gümüşsuyu, İnönü caddesi No.70 Kat 2 Taksim · İSTANBUL
Telefon: 45 55 29 · 49 99 27 · 45 66 14 · 44 85 57 · 49 34 38

Ülkemizin tek
"TAM HİZMET" sunan
Sermaye Piyasası Kuruluşu

MEBAN

Meban, tasarruflarını verimli, güvenilir kaynaklara yatırmak isteyenlere, finansman ve sermaye ihtiyaçları bulunan sınıfl, ticari kuruluşlara çağdaş yöntemlerle yardımcı olan yurdumuzda, kendi alanında "Tam Hizmet" sunan tek kuruluştur.

Meban'ın tasarruflar sahiplerine sunduğu hizmetler:

- Tasarruflarını bir menkul değere yatırmayı düşünenlere en yüksek kârı sağlayan çeşitli öneriler sunmak.
- Elinizdeki Hisse senetlerini ve tahvilleri satmak, satın almak, değiştirmek.
- Hisse senedi ve tahvil piyasası hakkında tam ve gerçekçi bilgi vermek, ücretsiz danışmanlık yapmak.
- Portföy işletme sistemimizle, sahip olduğunuz nakit ve menkul değerlere en yüksek verimi sağlamak.

Meban'ın kuruluşlara sunduğu hizmetler:

- Sınal ve ticari kuruluşlara, hisse senedi ve tahvil ihraçlarında yardımcı olmak, bunları pazarlamak, gerektiğinde satışlarını garanti etmek.
- Finansman danışmanlığı yapmak.
- Portföy analizi yaparak, menkul değerlerinin verimlilik, güven ve likidite açısından bilimsel değerlendirmesini yapmak.
- Şirketlerin hisse senetlerinin bugünkü gerçek değerlerini saptamak.
- Şirket birleşmelerinde yardımcı olmak.
- Yurt içinden ve dışından finansman sağlamak.

MEBAN

MENKUL DEĞERLER BANKERLİK ve FİNANSMAN A.Ş.

İstiklal Cad. Odakule İş Merkezi, Kat: 17
Büyükdere - İstanbul

Tel.: 44 28 38 - 45 17 05

Sermaye Piyasası

DR ŞEREF TÜREN

PAY senedi pazarındaki durgunluk, yaz aylarını geride bırakmış olmamıza karşın hâlâ devam etmektedir. Bu arada Eylül ayı pazar indeksimiz 119.48 olarak belirlenmiştir. Bu, geçen aya oranla indekste % 0,4'lük bir artışı ifade ederken, Ocak 1979'a oranla % 17.16'lık bir azalmayı simgelemektedir. Pay senedi fiyatları genellikle düşme eğilimlerini devam ettirirken, indekste bu çok az yükselmenin nedeni, sermaye artırımları nedeniyle bazı işletmelerin portföyümüzdeki ağırlıklarının artmış olmasıdır.

Şirketlerin büyük bir kısmının dividant dağıtımını gerçekleştirmiş olmaları ve yaptıkları sermaye artırımına yeterli talebin olmaması, pay senetlerinin düşük değerlerde oluşmasında rol oynamaktadır.

Eylül ayı içerisinde İzocam pay senetleri 500 TL., Kav 100 TL., Koruma Tarım 200 TL., Makina Takım 200 TL. ve Yapı ve Kredi Bankası 200 TL. değer kaybına uğramışlardır. Bu arada sadece Nuh Çimento pay senetleri 250 TL.'lik bir değer artışı sağlamışlardır. Portföyümüzdeki diğer 39 pay senedi geçen ayın pazar değerlerini korumuşlardır.

Eylül ayı içerisinde Aroma'nın sermaye artırımına iştirak taahhüdünde bulunan ortakların taahhüt ettikleri payların % 50'sini ödemeleri, Kordsa'nın 2. apel ödemesi, Koruma Tarım'ın sermayesini 105 milyon TL.'nden 315 milyon TL.'na çıkarmada ortakların rüçhan haklarını kullanmaları gerçekleşecektir. Ayrıca Metaş sermayesini 180 milyondan 540 milyon TL.'na, Otosan da apel ödemelerini gerçekleştirerek ödenmiş sermayesini 270 milyon TL.'na yükseltmiştir.

Önceki aylarda olduğu gibi Eylül ayında da tahvil pazarı gerek arz ve gerekse talep yönünden çok canlı bir manzara arz etmiştir. Meban'dan alınan bilgilere göre, Eylül ayında tahvil çıkaran şirketler ve ihraçların tutarı şöyledir :

Toros Gübre	150 milyon TL.
Metaş	60 »
Kastamonu Entegre	21 »
Çukurova	150 »
Eczacıbaşı	100 »
Anadolu Çimento	40 »
Anadolu Cam	50 »
T O E	23 »
Toplam	594 milyon TL.

1979 Eylülünde pazara sürülen bu tahvil tutarı 1978 yılı Eylül ayına oranla % 35.6 daha fazla bir düzeydedir. 1979 yılının ilk 9 ayı itibariyle pazara sürülen toplam tahvil tutarı böylece 2.5 milyar TL.'ni bulmuştur. Tahvil pazarındaki bu canlılığın en önemli nedeni, bankerlik kuruluşlarının işlevleri sayesinde tahvillerin yatırımcı kişi için getiri ve likiditesinin önemli ölçüde artmasıdır. İşletmelerin, % 40 dolayında bir maliyeti olan tahvil ihracına yönelme nedenleri ise, pay senedi pazarının durgunluğu ve banka kredisi temininde karşılaştıkları zorluklardır.

Külçe altın fiyatları dünya pazarlarında Temmuz-Ağustos döneminde bir gerileme göstermiş ve 31 Ağustos itibariyle onsu 316 dolara düşmüştür. Ancak, gelecekte bekleyişler nedir?

Eğer A.B.D.'de ticaret açıkları kapatılır ve faiz oranları yükseltirirse, doların değer kazanması mümkün olabilecektir ve altın da gerçek değerine bir dönüş yapacaktır. Fakat ülkede izlenen ekonomi ve para-kredi politikası doların sağlamlaşmasına yeterli olmamaktadır. Altının fiyatını etkileyecek diğer olgular ise, hemen hemen her ülkede artan enflasyon oranı ile, Batı ülkelerinin (A.B.D. ve İngiltere başta olmak üzere) gelecek 18 ay müddetle hafif bir resesyona girme olasılıklarıdır.

Bu arada dünya altın arzının 1979'da geçen yıla oranla % 7.6 artarak 1950 tona ulaşacağı beklenmektedir. Gerek ekonomik durumlarındaki sağlamlık ve gerekse paralarının dolara karşı değer kazanması nedeniyle Avrupa ülkeleri A.B.D.'ne oranla altına daha fazla talep yaratmaktadırlar. Bu canlı talebin bir kaynağı da petrol zengini Ortadoğu ülkelerinin Avrupa'da yaptıkları altın tüketimidir. Bunlara rağmen talebin bütün arzı karşılayamayacağı ve 1979'da altında

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

YUVA
hesabımızla
EV
edinmenize
yardımcıyız

serürlük tasarruf bankası

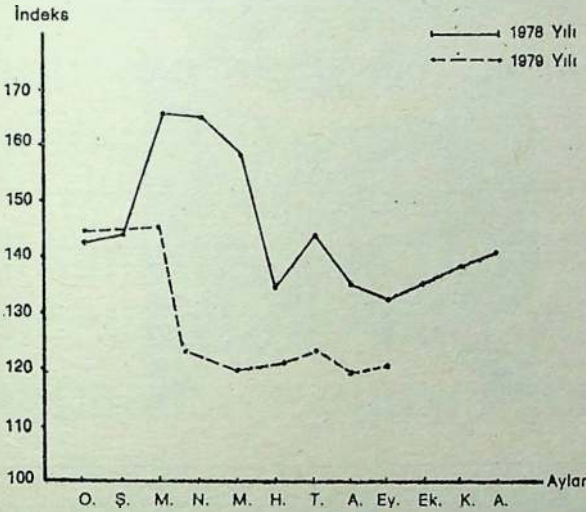
EMNİYET
SANDIĞI

1988

390 tonluk bir arz fazlası oluşacağı tahmin edilmektedir. Ama petrol sorunu ve bunun kuvvetlendirdiği uluslararası enflasyon, altın fiyatlarının yeni rekorlara ulaşmasına neden olmaktadır.

Nitekim Eylül ayı ortasında altın fiyatı dünya pazarlarında onsu 340 dolara fırlamıştır. Ülkemiz altın pazarı da bu olgulardan etkilenmiş ve külçe altının fiyatı 560, Cumhuriyet ise 3800 TL.'ndan işlem görmeye başlamıştır. Bu Ocak 1979 fiyatlarına oranla külçe altında % 87, Cumhuriyet altınında % 37 bir değer artışı demektir.

Yukarıda açıklanan nedenlerde ve bekleyişlerde meydana gelecek değişimlere bağlı olarak «Kriz Barometresi» olarak nitelenen altın fiyatlarında ileride artış ve düşüşler olabilir. Genellikle, artış yönündeki gelişmelerin olasılığı daha yüksek, ama değer kaybı riski sınırlı olacaktır.

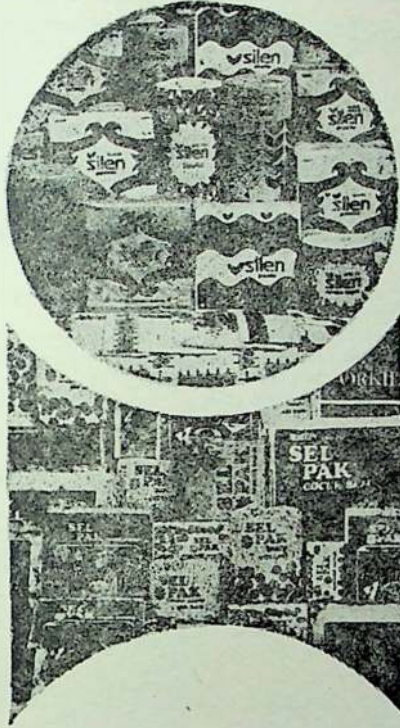
Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi
Hisse Senedi Fiyat İndeksi ve Grafiği
(Ocak 1974 - 100)

Aylar	1975	1976	1977	1978	1979
Ocak	95.26	118.85	118.91	142.21	144.23
Şubat	96.11	118.57	120.82	144.09	144.25
Mart	96.67	121.11	123.65	166.76	144.79
Nisan	97.86	125.34	136.12	166.05	122.40
Mayıs	97.23	118.00	127.26	159.26	120.40
Haziran	96.67	119.13	128.05	134.63	121.36
Temmuz	94.58	119.81	128.22	143.21	121.69
Ağustos	96.33	124.15	125.56	135.39	119.05
Eylül	98.65	126.02	134.48	132.82	119.48
Ekim	101.24	137.81	139.11	135.55	
Kasım	104.46	119.19	139.00	138.71	
Aralık	109.20	117.44	141.93	141.58	

Sıra No.	Kuruluşun Adı	Kayıtlı Sermaye (milyon) TL	Ödemeli Sermaye (milyon) TL	Ticaretin Vah Karı (000) TL			Dağıtılan Kır Payı (%)			Piyasa Fiyatı (TL)		
				1978	1977	1976	1978	1977	1976	Eylül 1978	Yanvaruz 1979	Aralıktaas 1979
1	AKÇİMENTÇİ.	105.000	105.000	47.300	59.000	20.000	25.00	30.00	1.850	2.300	2.500	2.300
2	ALTAŞ	30.000	30.000	13.400	21.900	15.000	20.00	20.00	1.750	1.100	1.100	1.100
3	ANDOLLU CAM	350.000	350.000	17.000	80.000	—	—	z.m.	1.700	1.400	1.400	1.400
4	AROMA	45.000	45.000	617	46.000	20.00	30.00	—	875	790	600	600
5	ASLAN CİMENTO	426.500	2.500	2.500	10.100	—	4.87	z	2.300	1.150	1.150	1.150*
6	BAĞFAŞ	400.000	500.000	63.000	50.000	43.000	30.00	25.00	700	600	600	600
7	BATI ANADOLU CİM.	108.000	1.800	1.800	3.300	13.400	—	—	2.800	2.300	2.300	2.300
8	BURSA CİMENTO	75.000	63.000	21.329	56.000	89.400	35.00	50.00	2.465	3.500	2.500	2.500
9	CELİK HALAT	168.000	168.000	—	72.500*	84.800	20.00	43.75	5.360	2.250	2.150	2.150
10	ÇİMSA	80.000	167.000	11.059	71.000	44.000	35.00	12.00	1.460	1.400	1.200	1.300
11	CUKUROVA ELEKTRİK	400.000	460.000	210.000	259.100	576.000	25.00	50.00	2.250	1.900	1.500	1.500
12	ECZACIBASI YATIRIM H.	180.000	180.000	21.182	33.000	48.900	19.00	23.00	1.050	1.000	1.000	1.000
13	EGE GÜBRE	400.000	350.000	—	1.500	149.000	—	z	1.350	800	800	800
14	GÜBRE FAB.	400.000	500.000	110.000	38.700	83.600	28.58	23.75	1.550	1.000	1.000	1.000
15	GOOD YEAR	81.000	81.000	40.000	21.000	84.500*	30.00	40.00	1.550	1.400	1.400	1.400
16	HEKTAŞ	200.000	300.000	29.169	30.300	84.400	25.00	30.00	1.982	1.200	1.200	1.200*
17	İS BANKASI	40.000	40.000	623.915	630.700	707.627	201.50	23.00	18.000	23.700	25.000	25.000
18	İZOGAM	31.700	18.000	28.700	34.000	39.100	140.00	100.00	9.000	5.500	5.500	5.500
19	KARTONSAN	340.000	340.000	35.600	83.400	148.200	35.00	40.00	6.750	3.400	3.250	3.250
20	KAY	30.000	30.000	17.442	30.000	85.400	25.00	50.00	4.400	4.300	4.300	4.300
21	KCC HOLDİNG	300.000	275.000	247.000	412.600	258.000	27.000	28.00	1.860	1.100	1.600	1.600
22	KCC YATIRIM	400.000	400.000	116.000	125.200	150.600	19.00	20.00	1.000	900	900	900
23	KORDSA	375.000	256.250	83.023	79.000	145.100	35.00	35.00	3.800	2.000	2.000	2.000
24	KORUMA TARIM	105.000	105.000	21.850	39.000	105.000	35.00	35.00	2.800	2.750	2.500	2.500*
25	LASSA	1.200.000	1.200.000	—	61.000	100.000	—	z	1.100	500	500	500
26	MAKİNA TAKİM	125.000	75.000	80.068	23.200	32.100	35.00	100.00	6.000	3.600	3.000	3.000
27	MENSUCAT SANTRAL	81.000	81.000	26.800	200.000	165.700	10.00	75.00	2.400	1.750	1.800	1.800*
28	NASAŞ	195.000	285.000	86.000	221.300	195.100	20.00	85.00	2.400	2.600	2.600	2.600
29	NUR CİMENTO	71.500	71.500	16.800	119.600	178.000	65.00	96.25	5.100	4.800	4.500	4.700
30	OLEMUK	350.000	350.000	46.800	69.700	59.620	25.00	30.00	3.250	2.500	2.500	2.500
31	OTASAN	270.000	270.000	—	212.000	155.000	77.70	101.00	1.600	4.500	3.700	3.700
32	PİMAŞ	100.000	100.000	12.850	43.000	48.800	15.00	20.00	3.500	1.300	1.100	1.100
33	PLASTİFAY	18.000	18.000	31.778	25.000	7.700	30.00	30.00	3.500	1.700	1.800	1.700
34	POLYLEN	150.000	150.000	26.500	65.700	70.800	20.00	35.00	2.800	2.400	2.800	2.800*
35	RABAK	280.000	280.000	69.500	82.300	107.000	35.00	35.00	2.500	2.400	2.800	2.800*
36	SARKUNSAN	150.000	150.000	—	335.000	103.800	20.00	50.00	4.400	2.900	2.900	2.900*
37	SIEMENS	70.000	70.000	43.900	19.700	117.000	30.00	z	2.700	2.200	2.200	2.200
38	SİFAŞ	304.000	304.000	43.928	68.500	127.000	25.00	30.00	3.200	3.300	3.400	3.400
39	SUNTA	80.000	80.000	45.100	60.300	104.400	40.00	40.00	4.700	2.800	2.800	2.800
40	T. ŞİŞE VE CAM FAB.	200.000	200.000	64.000	178.800	248.000	22.00	30.00	3.400	2.700	2.700	2.700
41	TRANSÜRK HOLDİNG	300.000	300.000	33.317	46.000	85.000	19.00	20.00	1.300	1.550	1.550	1.550
42	T. DEMİR DÖKÜM FAB.	204.000	279.000	27.900	61.600	137.100	30.00	70.00	2.400	2.500	2.500	2.500
43	UNİROYAL	150.000	150.000	38.558	34.000	94.700	18.75	15.00	1.600	2.250	2.250	2.250
44	YAPI VE KREDİ BANKASI	600.000	600.000	257.600	310.500	127.800	25.00	15.00	3.100	6.000	6.000	6.000

Notlar: 1) Ödemeli Sermaye rakamları 30 Eylül 1978 tarihi itibarıyla düzenlenmiştir.
2) Parantez içindeki rakamların zarar göstermektedir.
3) [*] Kuponlu fiyatlara göstermektedir.
4) z.m. = zarara mahsuben; z. = zarar.

Kaynak: MENTAŞ ve MEBAN Sermaye Piyasası Bültenleri

kâğıdın ipeği, temizliğin gereği...

Sağlıklı temizliği arıyorsanız,
evde, işte, yolda,
•mici, yumuşak SELPAK
sizin içindir.

Titiz olmakta haklısınız.
Sağlıklı, pratik,
ekonomik temizlik için
üretiyor SILEN mamülleri.

SEL
PAK

her yerde her zaman

silen

temizliğin simgesi...

Yeni bankacılık Garanti Bankası'nda

Yeni bankacınız, bankacılığın
bir hizmet kurumu olduğuna inanıyor.
Ve yeni bankacılık yeni hizmetler vermektir,
bunu da biliyor.

Garanti Bankası, yılbaşından bu yana sizlere yeni hizmetler getirdi:

Çocuk Kulübümüz ilk kez şube içi video ve film gösterilerinden başka, aile bütçesine katkıda bulunmak üzere, alışverişlerde %10 indirim imkânı da getirdi. Şimdilik Kulübümüz İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Gaziantep'te faaliyet gösteriyor. Ayrıca, çocuk dergimiz ve kumbaramız da var.

Yurt dışındaki çalışanlarınıza seslenmek, onların sorunlarını duyurmak için, **Garanti Gazetesi**'ni çıkartıyoruz. Şubelerimize başvuranlar, yurt dışındaki yakınlarına gazetemizde mesaj gönderebiliyor.

Çocuk Yılı nedeniyle, yurt dışındaki işçilerimizin çocukları arasında yaptığımız ödüllü bir yarışma sonucu açtığımız **Resim Sergisi** ile, sanat faaliyetlerini sürdürüyoruz.

Tarım Programı çiftçi ve köylülerimize hizmet sunuyor. Bu programda, ilk olarak üç elkitabı yayınlıyoruz. Ayrıca, tarımla ilgili sorularımızı da uzmanlarımız cevaplandıracak.

Her şubemizde bulunan **"Yeşil Yoncalı"** elemanlarımız, müşterilerimizin bankacılık ve özellikle emeklilerin, emeklilikle ilgili sorunlarını çözmeye çalışacak.

Size yakın olan Garanti Bankası, tüm banka işlemlerinin yanı sıra, **Garanti Çeki** ile de hediye seçme güçlüğü ortadan kaldırıyor.

Garanti Bankası, bankacılıkta yeni örnekler vermeye devam edecek.

**TÜRKİYE
GARANTİ
BANKASI**

"yeni bankacınız"

BANKACILIK

TÜRK BANKA SİSTEMİ'NDE KÂR VE KÂRLILIK ÜZERİNE *

TUNCAY ARTUN

1978 Şubatı ile 1979 Nisanında çıkarılan faiz kararnamelerinden ve yine son yıllarda bazı bankalarda imzalanan toplu sözleşmelerden sonra, Türk Banka Sistemi'nde (TBS) kâr ve kârlılık, üzerinde oldukça tartışılan bir konu durumuna geldi. Daha doğru bir anlatımla yeni faiz oranları ile büyük yükler getirdiği ileri sürülen toplu sözleşmelerden sonra bu konu, bankalarca bir «sorun» dumuna dönüştürüldü. Bu yazının amacı, bu konuyu ya da «sorun»u irdelemek ve TBS'nde yıllardır varolan, ancak çoğu kez unutulmuş birkaç gerçeği sergilemekten başka bir şey değil.

Ancak önce bir «genel doğru» ya değinmek gerekiyor. Çoğu kez bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde unutulmuş bir «genel doğru»ya. O da TBS'nde bankaların amacının ne olduğuyla ilgili. Soruna işletme tekniğinin dar boyutları içinde bakanlar

için «bankaların diğer işletmelerden herhangi bir farkı yoktur», dolayısıyla «bankaların uğraşlarının amacı da kâr sağlamaktır.» İlik bakışta doğrudluğu ağır basıyor bu savın. Gerçekten kapitalist ekonomi kuramına göre, serbest piyasa ekonomisine dayanan düzenlerde, tüm işletmelerin amacı kâr sağlamak ve hatta kârı en üst düzeye çıkarmaktır. Kuramsal irdelemeler için tüm işletmelerin genellikle amaçları en fazla kârı sağlamak olmakla birlikte, günümüzde «modern işletme» tekniği bu amaca yenilerini eklemiştir. İşletme varlığının artırılması, iktisadilik, «prestij ve kudret çabaları» gibi. Bu görüşü savunanlara göre, bugün işletmeler açısından geçerli olan «tek bir amaç» değil, «amaçlar bileşimi»dir. Öncelikle istenen düzeyde bir kârlılık ve işletme varlığının artırılması, bu ekonomik amaçlara dayalı diğer amaçların sağlanması arasında optimum bir birleşmenin gerçekleştirilmesi, işletmeler için «amacı bileşimi»ni oluşturmaktadır.

Bir işletme olarak bankalar için neyin ya da nelerin amaç olduğunun saptamak ise sorunu çok daha fark-

(*) **Dergi'nin Notu:** Bu yazı, 7129 sayılı Bankalar Kanunu'nda değişiklikler getiren ve 31 Ağustos 1979 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Kanun Kuvvetinde Kararname'den önce kaleme alınmıştır.

lı bir biçimde irdelemeyi gerektirmektedir. Kuramsal olarak, çok dar anlamda «para alıp para satmaları» nedeniyle bankaların diğer işletmelerden farklı bir yönlerinin bulunmadığı söylenebilirse de işlevleri nedeniyle bankaların amaçlarını çok daha farklı bir biçimde yorumlamak gerekir. Ancak böyle bir yorumlama sonunda kâr elde etmenin ya da rantabl olmanın değişik amaçlar içindeki önemi belirlenebilecektir.

Makro düzeyde bankaların ve bankacılığın amacının ne olduğu sorusu, kapitalist düzende bankaların ve bankacılığın işlevinin ne olduğu sorusuyla çok yakından ilgilidir. Bankacılığın işlevini açıklamadan, bu işlevi anlamadan bankaları da diğer işletmeler gibi «mutlak kâr ve kârlılık» peşinde koşan işletmeler olarak görmek ve değerlendirmek, sanırım büyük bir yanılgıdır.

Serbest piyasa ekonomisine dayanan düzenlerde bankaların ana işlevi, parası olanlarla olmayanlar arasında aracılık etmektir. Ancak bu işlevin niteliği, doğal bir gelişim olarak serbest rekabetçi kapitalizmden tekelci kapitalizme gelmiş ülkeler ile doğal olmayan yollardan (yapay olarak) ve serbest rekabetçi düzeni yaşamadan tekelci kapitalizme geçirilen ülkelerde değişiktir. Gerçekten de gelişmiş kapitalist ülkelerde banka sermayesi, sanayi sermayesi ile bütünleşerek bu sermayeyi güçlendirmiş ve tekelci kapitalizme geçişin finans gücü olmuştur. Bu ülkelerde banka sermayesi ile sermaye ve hisse senedi aracılığıyla organik ilişki kuran sınıai ortaklıklar, daha sonra «çokuluslu» bir nitelik kazanmış olup bu «çokulusluluk» da bu ortaklıklara «olağanüstü kârlar» getirmiştir. İşte bu aşamada «çokuluslu ortaklıklar»ın sağladıkları kârlarla yeterli bir otofinansmanı da gerçekleştirirdikleri ve banka sermayesine olan bağımlılıklarını büyük ölçüde azalttıkları göz-

lemlenmiştir. Bu, mali-sermayenin tam anlamıyla tekelci kapitalizme dönüşümünden başka bir şey değildir. Bu dönüşümden sonra da gelişmiş kapitalist ülkelerde bankaların amacı, ülke içinde ve uluslararası düzeyde bankacılık yaparak en fazla kârı sağlamak olmuştur.

Oysa birçok az gelişmiş kapitalist ülkede, bu arada ülkemizde, kapitalizmin serbest rekabetçi dönemi yaşanmadan tekelci kapitalizme geçilmiş, buna karşın sınıai ortaklıkların «çokuluslu» bir aşamaya geçememeleri nedeniyle banka-sanayi sermayesi arasındaki organik ilişki günümüze değin sürmüştür. «Çokuluslu» aşamaya geçemeyişin doğal sonucu «olağanüstü» ya da mali bağımsızlık kazandıracak ölçüde kâr sağlanamaması, bir başka deyişle otofinansmanın «yok» denilecek düzeyde kalmasıdır. Bu da banka-sanayi sermayesi arasındaki bütünleşmeyle birlikte karşılıklı bağımlılığın artması sonucunu yaratmıştır. Böylece sınıai ve ticari sermaye ile banka sermayesi içiçe girmiş, büyük ölçüde tam bir «yönetim ve sermaye birliği» oluşmuştur. Bu «birlik»ten asıl «çıkart» sağlayan da hep sınıai ticari sermayedir. Çünkü üretim ve dağıtım bu «sermaye»nin işidir. Asıl kârı sağlayacak olan da yine sınıai ve ticari kuruluşlardır. Bankaların işlevi ise bu kuruluşlara salt kredi ve hisse senedi olarak kaynak aktarmaktır. Bu nedenle ülkemizde özel bankaların amacı kârı en üst düzeye çıkarmak ve hatta kâr elde etmek değil, bütünleştiği sınıai ve ticari ortaklıkların, yani kendi iştiraklerinin kârını en üst düzeye çıkarmak ve yeni iştirakler aracılığıyla sermaye ve yönetimlerine egemen olan kişilerin ekonomideki egemenlik alanlarını genişletmektir.

Dolayısıyla TBS'nde bankaların kâr sağlayıp sağlayamaymaları, kârlarını artırıp artıramamaları «sorun»

değildir. Çünkü bankaların sahip oldukları sınıai ve ticari kuruluşlar çoğunlukla tartışılmayacak kadar büyük kârlar sağlamışlardır, sağlamaktadırlar. Sanırız 1978 yılının «kâr-zarar» sonuçları buna en iyi örnektir. Türkiye'de bankaların büyük bir kısmı bir holding ile bütünleştiği için, holding içi fon akımlarından dolayı çoğu kez banka kârlarına «iştirak geliri» olarak yansımayan bu kârlar, ülkemizdeki «mali sermaye»ce ve onların adına konuşanlarca nedense çoğu kez unutulmaktadır.

Ancak önemli bir başka olgu var. O da «şu veya bu kadar», bankaların da mutlaka kâr sağlamaları ya da en azından bilançolarında kâr göstermeleri ile ilgili. Çünkü bankalar birer «itibar müessesesi», çünkü bankaların bilanço ve kâr-zarar hesaplarını kamuya açıklama zorunluluğu var. Bu olgu kaçınılmaz olarak bankaları belli bir kârlılığı sağlamaya, kârlı bir bilanço sunmaya yöneltiyor. Böyle bir eğilim salt özel bankalar için değil, özel amaçlı kamu bankaları için de sözkonusu. Buraya kadar yapılan değerlendirmelerin dışında tutulmaları gereken kamu bankalarının da asıl işlevi, özel amaçları doğrultusunda kredileme uğraşısında bulunmaktır, ama kesinlikle en fazla kârı sağlamak değildir. Ancak kamu bankaları da işlevleri doğrultusunda bankacılık yapabilmek için mevduat toplamak, bunun için de kamuya açıklamakla yükümlü oldukları bilanço ve kâr-zarar hesaplarını olanağı olduğu kadar «eliyüzü düzgün» sunmak zorundalar.

Bankaların kamuya açıkladıkları bilançolarda «itibar» sağlayacak ya da «itibarlarını» sürdürececek ölçüde kâr elde edemedikleri konusuna gelince: Konunun kuşkusuz özel bankalarla kamu bankaları açısından ayrı ayrı ele alınması gerekir. Hatta özel bankalar için de tek tek değerlendirme yapma zorunluluğu

vardır. Ancak zorunlu olarak burada toplu ve genel sorunlarla yetinmek, ortak sorunlara değinmek gerekiyor. Bununla birlikte önce 1979 yılına gelinceye kadar TBS'nde varolan iki önemli özelliğe değinmek ve bunlardaki değişikliği belirtmek gerekli.

Bunlardan ilki 1978 yılının ilk aylarında çıkarılan faiz kararname-sine kadar, bankacılığın aldığı paraya verdiği ücret ile sattığı para için aldığı ücret arasında lehe büyük bir marjın bulunmasıdır. Bunun sonucu olarak bankalar yıllarca çok rahat bir bankacılık uğraşısını sürdürdüler, istemeden büyük kârlar sağladılar, bu büyük kârları gizlemek için «kara kara» düşündüler, zor olmayan yöntemlerle kârlarını «dikkati çekmeyecek» ölçüde gizlemeyi başardılar. Yine büyük marj sayesinde TBS'nde yaşamayacak bankalar yaşadı, uğraşılarını sürdürdü. Ancak bu rahat uğraşı önce 1978 yılının Şubat'ında, sonra da 1979 yılının Nisan'ında çıkarılan faiz kararnameleleriyle «kolay olmayan bir uğraşı»ya dönüştü. Özellikle tasarruf mevduatına verilen faiz oranlarının önemli ölçüde yükseltilmesiyle kaynak maliyeti-kredi getirisi arasındaki marj «resmi» olarak daraltıldı.

İkincisi, özellikle özel bankalarda yakın yıllara kadar çalışanlar, düşük bir ücret düzeyiyle çalıştılar. Örneğin TBS'nde ortalama aylık personel gideri 1971 yılında brüt 2339.— TL., 1972 yılında 2387.— TL., 1973 yılında 2854.— TL., 1974 yılında ise 3374.— TL idi. 1975 yılı sonrasında «sarı sendikalar», «çok renkli sendikalar»a dönüşmeye başlayınca brüt ücretler de yükselmeye başladı. Örneğin; 1975 yılı sonunda ortalama aylık personel gideri özel bankalarda brüt 5481.— TL'na, TBS'nde de brüt 4744.— TL'na ulaştı. Yakın yıllarda ilk ve ikinci yıl için 5'er bin TL'ni aşan aylık ücret istekleri, bankalarda grev düşünülemez bir olgu olduğu

için karşılandı. Kanımızca bankalar, yıllarca düşük bir «ücret politikası» izlemeseydiler ve ücretlerin artırılması için çalışanların sarı sendikalar yerine gerçek sendikalarda toplanmasını beklemeseydiler, son yıllarda personel giderleri bu kadar birden ve büyük tutarlarda artmayacaktı.

Bu iki etmenin etkisiyle önemli bir gerçek ortaya çıktı ilk kez. «TBS çağdaş ve akılcıl bir çalışma düzeninden uzak bir yapı» içindeydi. Kârların azaldığı, azalacağı ve hatta zarar edileceği kuşkusunu bu «gerçek»le birlikte ortaya çıkı. Sorumlu arandı ve bulundu: Yeni faiz politikası ve personel giderleriydi, bankaları bu konuma getiren. Böylelikle temel sorunlar, somut gerçekler unutuldu.

TBS'nde bankalar bundan böyle kâr-zarar hesaplarını geçmiş yıllarda olduğu gibi kârla kapatamazlar ya da kapatmakta güçlük çekerlerse, şu iki yapısal sorun nedeniyle kapatamayacaklar ya da güçlük çekeceklerdir:

— TBS'nde istihdam politikası hatalıdır ve bankalar genellikle çağdaş teknolojinin olanaklarından yeterince yararlanamamaktadırlar.

— TBS'nde bankaların iştiraklere yönelik kaynak aktarma politikası, çoğu kez bilinçli olarak rantabl olmaktan uzaktır.

1. Soruñlardan ilki irdelendiğinde ülkemizde tüm bankaların, kamu bankalarının yanısıra özel bankaların, bir bakıma genel istihdam sorununu tek başlarına çözümlenecekmiş gibi bir politika izledikleri görülmektedir.

Örneğin; yüzlerce banka şubesinde, ki bu şubelerin çoğunda ortalama olarak 10-15 milyon TL. mevduat toplanır, 3-5 milyon TL kredi verilir, çalışanların sayısı 10 kişiden aşağı değildir. 10-15 milyon TL mevduatı bulunan ve ancak birkaç milyon TL. kredi veren bazı şubelerde

20'ye yakın kişinin çalıştırıldığı, daha doğrusu istihdam edildiği gözlemlenmiştir. 3 milyar TL. mevduatı, 2,5 milyar TL. kredisi bulunan bir şubede 150 kişi çalışırken, aynı mevduata ve krediye sahip, 100'e yakın şubesi bulunan bankalarda 1500'e yakın kişinin istihdam edildiği bir gerçektir. Bu tür örnekleri artırmak olanaklıysa da, asıl olan bu sorunun nedenlerine inmektir. İstihdam sorunu büyük ölçüde politik ve/veya yönetim bilimine aykırı bir personel politikasından ve de bankalarımızın çoğunlukla çağdaş teknolojinin olanaklarından yeterince yararlanamamalarından kaynaklanmaktadır.

— Politik kökenli istihdam genellikle kamu bankaları için söz konusu. Bununla birlikte bazı özel bankalarda da politik ve daha çok üst-yönetimin istemlerinden kaynaklanan gereksiz personel alımı yapıldığı görülmektedir. Kuşkusuz bu durumun doğal sonucu da bankalarda gizli işsizliğin yaygınlaşmasıdır.

— Gizli işsizlik salt göreve yeni alınanlar açısından değil, yetkili personel açısından da söz konusu. Bankalarımızda genellikle şöyle bir eğilim var: Belirli bir süre bankada çalıştıktan sonra deneyim kazanarak yetki ve unvan alan personel çoğunlukla çalışmaz. Bu kişilerin görevi, yetkisiz çalışanları denetlemek ve imza atmaktan ibarettir. Bu durumu çağdaş çalışma düzeninde ve hele hele bankaçılıkta nedeni ne olursa olsun doğal olarak nitelemek pek güç.

— Yukarıda belirtilenler, kuşkusuz bankalarda çalışanların bir bölümünün hiç çalışmadıkları, ya da az çalıştıkları anlamına gelmez. Ülkemizde hangi banka şubesine gidilirse gidilsin, üç-beş yetkili dışında tüm personelin yoğun bir biçimde çalıştığı görülecektir. Ama biraz dikkat edilirse, birçok bankada ve şu-

bede ne bir iş-akımı düzeni vardır, ne de akılcıl bir çalışma düzeni. Her çalışan çoğu kez kendi bölümünde «mekanik» olarak uzmanlaşmıştır. Mevduat servisinde çalışan kredi işlemlerinden çoğu kez anlamaz, kredi servisinde çalışan kişi gereğinde veynede para alıp veremez, muhasebede çalışanlardan mevduat servisinde geçici de olsa yararlanılamaz. Oysa çağdaş banka şubeciliğinde bankacılık denilen oyun «voleybol» gibi dönerek cynamaktadır. Her çalışan her serviste (vezne dahil) uzmanlaşmıştır, daha doğrusu her serviste çalışabilecek biçimde uzmanlaştırılmıştır. Bu nedenle çağdaş bankacılık oyununda gizli oyuncuya, yedek oyuncuya ve «kaptan» bile olsa çalışmaya oyuncuya yer yoktur.

- TBS'nde birçok bankada otomasyona yıllardır özel bir önem verilmiş ve birçok bankacılık işlemi bilgi-işlem merkezlerine aktarılmışsa da, bu işlemler çoğu kez bankaların belli dönemler sonundaki uğraşı sonuçlarının saptanmasıyla ilgilidir. Özellikle şube düzeyinde çağdaş teknolojinin olanaklarından yeterince yararlanılamamaktadır. Bu konuda birçok örnek vermek ve Batı bankacılığı ile karşılaştırma yapmak olası. Ama anlamlı değil. Çünkü TBS'nde tek kişide başlayıp tek kişide biten ve büyük ölçüde otomasyona dayanan bir mevduat veya kredi işlemi bir tarafa, daha elle çalışan hesap makineleri terkedilerek elektrikli hesap makinelerine bile genellikle geçilmiş değil.

2. TBS'nde bankalar bundan böyle kâr-zarar hesaplarını olumlu bir biçimde kapatamazlar ya da kapatmakta güçlük çekerlerse, kuşkusuz bunun en önemli nedenlerinden biri de iştiraklere dönük kaynak aktarma politikası olacaktır.

Gerçekten de ülkemizde özel bankaların çoğu, yıllarca izlenen faiz politikasının katkısıyla iştirak dışı kre-

dilerden kaynak maliyetinin çok üzerinde getiri sağlamışlar ve bunun etkisiyle rahat ve kârlı bir bankacılığın yanı sıra iştiraklerine düşük faizle (düşük getiriyle) kaynak aktarmışlardır. Örneğin; diğer kredi müşterilerine komisyon-suz kredi kullanırlmaz iken, iştirak kredileri hep komisyon-suz kredi türleri olan ya açık kredi ya da kefalet karşılığı kredi olmuştur. Bundan da öteye birçok bankada iştiraklere vadesiz mevduat faiziyle kredi kullanıldığı gözlemlenmiştir.

TBS'nde krediler dışında, iştiraklere öngülenen sermayeden sağlanan gelirler de son derece düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Normal kredi getirisinin dörtte birinden de az bir iştirak rantabilitesi. TBS'nde yıllarca sürmüştür, hâlâ sürmektedir.

Kuşkusuz bu iki somut olgu, yani iştiraklere dönük rantabl olmayan kredi politikası ve yine rantabl olmayan sermaye öngüleme politikası, yazımızın başında değindiğimiz amaçla yöneliktir. Yani bankalar bu iki yöntemle asıl amaçları olan, sahip oldukları sınai ve ticari kuruluşların kârlarını en fazlaya çıkarma uğraşısını yürütmektedirler. Yeni faiz oranları ve imzalanan toplu sözleşmelerden sonra doğmaya başlayan endişeler de özünde bankaların kârlarının azalmasıyla değil, sınai ve ticari iştiraklerin eskiden olduğu gibi rahat bir uğraşı içinde bulunamayacaklarıyla ilgilidir. Eâer bankaların endişeleri salt bilançolarını kârla kapatmaksa, bunun çözüm yolu oldukça açıktır: İstihdam ve yönetim politikalarını yeni teknolojik olanaklardan yararlanarak çağdaşlaştırmak ve iştirak politikalarındaki ayrıcalıklı işlemlere son vermek.

Yoksa olumsuz bir biçimde sonuçlanacak yıllık uğraşların sorumlusu, ne çalışanların haklı ücret istekleri ve ne de Devlet'in ekonomik istikrarı sağlamaya yönelik faiz politikası olacaktır.

novosit'li **detan** YOK EDER!

sinekleri, sivrisinekleri,
hamamböceklerini DETAN yok eder..
size zarar vermeden...
bileşimindeki novosit sayesinde.

**yuvanızda
detan
güveni**

Aydınlatmada fedakârlık etmeden enerji tasarrufu yapabilirsiniz!..

**Aydınlatma projeleriniz için Philips'e danışın.
Proje Merkezimiz ücretsiz olarak hizmetinizdedir.**

Philips'in dünya çapındaki geniş araştırma ve geliştirme programları, ışık kaybına uğramadan ve tesisleriniz için gerekli aydınlatmayı azaltmadan enerji tasarrufu sağlayabilecek yeni aydınlatma elemanlarının ve sisteminin kullanılmasını mümkün kılmıştır.

Vat başına verilen, ışık akısı miktarı, yani lümeni yüksek ampuller ve verimi yüksek armatürleri, ışık tekniğinin gerektirdiği yerlerde kullanmak sureti ile aynı ışığı elde ederek, elektrik fatura tutarlarınızı önemli ölçüde azaltabilirsiniz.

Elektrik enerjisinden gerçek anlamda tasarruf etmeyi düşünüyorsanız Philips'e danışın. Aydınlatma projelerinizin en verimli ve ekonomik şekilde hazırlanması için Aydınlatma Etüd ve Proje Merkezi'miz ücretsiz olarak hizmetinizdedir.

Türk Philips Ticaret A.Ş.

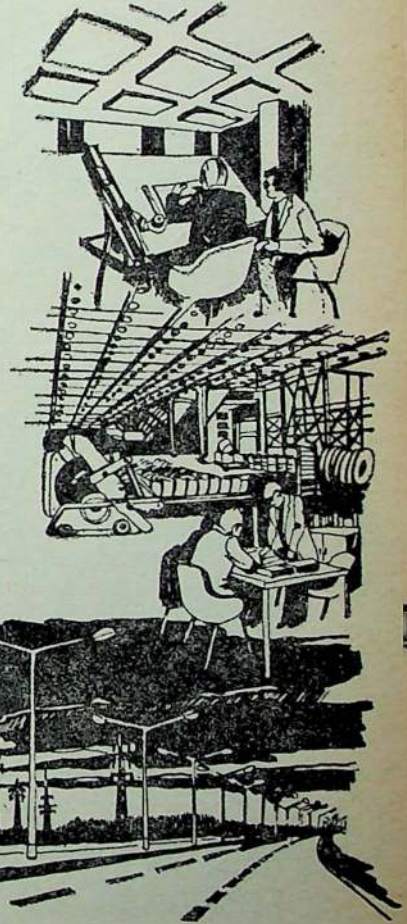
AYDINLATMA ETÜD VE PROJE MERKEZİ

İnönü Caddesi 78-80

Gümüşsuyu, İstanbul

Tel: 43 59 10 (on hat)

PHILIPS

güçlü yatırım International

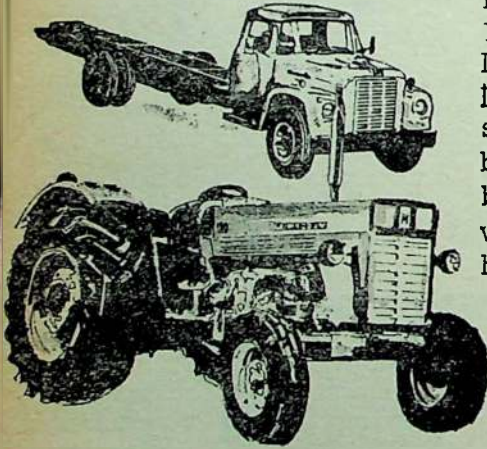
Adana merkez

INTERNATIONAL, traktörü, kamyonu, değişik modeldeki iş makineleri, pamuk toplama makineleri, yükleyicileri ve çekicileri ile Dünyada ve Türkiyede önderdir.

INTERNATIONAL satış sonrasında da güler yüzle süren bakım ve onarım hizmetleri, bol orijinal yedek parça stokları, ve gezici servisleri ile her zaman, her yerde hizmetinizdedir.

International en güçlü yatırımdır
International alın
geleceğe güvenle bakın

İmalatçı firma

**TÜRK
OTOMOTİV
ENDÜSTRİLERİ A.Ş.**

TOE ve MAT Ordu Yardımlaşma Kurumu'nun (OYAK) iştirakidir.

Türkiye Genel Distribütörü:

**MOTORLU
ARAÇLAR
TİCARET A.Ş.**

Merkez 4. Levent Tel. 64 49 90-91-92
Telex: 26239

İSTANBUL

Yönetici ve Tahmin Problemi

DOÇ. DR. ORHAN İDİL

Günümüzde Belirsizlik Artmış mıdır?

GÜNÜMÜZDE belirsizliğin artıp artmadığı şeklindeki bir soruya çoğu yönetici «evet» cevabını verecektir. Gerçekten 1979 yılı başlarında yöneticilerin karşılaştıkları belirsizliklerle uzun bir liste oluşturulabilir. Örneğin, enflasyon yıl sonuna kadar hangi düzeye ulaşacaktır? Fiyat artışlarından işletmemiz ne ölçüde etkilenecektir? Sermaye piyasasındaki durgunluk devam edecek midir? Enerji sıkıntısının etkileri neler olacaktır? Hammade ithaline imkân bulunacak mıdır? Ücretlerdeki artış ne oranda olacaktır? Yeryüzünün çeşitli noktalarında devam etmekte olan silâhli çatışmalar genel bir görünüm kazanacak ve Türkiye, de doğrudan veya dolaylı şekilde bundan etkilenecek midir? Muhakkak ki yukarıdaki sorular kolaylıkla çoğaltılabilir ve işletme yöneticilerinin ne kadar güç şartlar altında çalışmak ve kararlar vermek zorunda kaldıkları gözler önüne serilebilir.

Ne var ki geçmiş yılları hatırlarsak, belirsizliğin bugün o zamanlara oranla arttığını iddia etmenin güç olduğunu görürüz. Arap-İsrail uyuşmazlığı, Vietnam savaşları daha da ge-

rilere gidilirse Çekoslovakya, Küba, Süveyş, Kore krizleri dünya savaşına yol açması beklenebilecek olaylardı. Buâün bunların yerini Uzak-Doğu, Afrika ve İran almıştır. Yine zamanımızdaki enflasyon, petrol darlığı ve petrol ürünleri fiyatının artışı yerine; önceki yıllarda devalüasyonlar, altın bunalımı ve entegrasyon problemleri izleniyordu. Yani kısacası dünya ekonomisinde belirsizliğin oranı artmamıştır.

Konuya ülkemiz açısından baktığımızda da aynı şeyi söyleyebiliriz. Ekonominin 1965'deki canlılığına bakan birisi için 1970 darboğazına gelinmesi oldukça şaşırtıcı sayılabilir. 1970 Ağustosunda alınan istikrar tedbirlerinin ardından henüz üç yıl geçmiştken, döviz stoklarının enflasyon yarattığı iddia edilecek bir düzeye ulaşması ve doların serbest borsada resmi kurun altında işlem görmesi her halde birçok yönetici için beklenmeyen bir durumdu. Ancak 1973 yılının yöneticisi dört yıl sonra transferlerin duracağını ve iki yıl boyunca açılmayacağını kolaylıkla düşünemezdi. Görüldüğü gibi belirsizlik dünyada da, ülkemizde de eskiden ne ise yine odur, hiç olmazsa belirsizlik oranında gözle görünür bir artış izlenememektedir.

Belirsizliğin Maliyeti

Ancak belirsizliğin mutlak değer olarak artmaması, etkilerinin de aynı kalması anlamına gelmemektedir. Geçen yıllarla birlikte belirsizliğin maliyeti hızla yükselmiştir. Verilen hatalı kararların etkileri geçmişe oranla daha korkutucu boyutlara ulaşmıştır. Bunun başlıca nedenleri arasında yatırımların kârlılığının azalmasını ve çeşitli unsurların baskılarına bağlı olarak işletme yönetiminin hareket yeteneğinin kısıtlanmasını gösterebiliriz.

Bilindiği gibi, ekonomik seriler zaman içinde genel gelişmeyi ortaya koyan bir trend etrafında, konjoktüre ve tesadüfi nedenlere bağlı dalgalanmalar gösterirler (¹). Sadece satışları ele alırsak, genel olarak satışlar hızlı bir tempoyla yükseliyorsa, başka bir deyimle trend hızla artıyorsa, ortaya çıkabilecek dalgalanmalar işletme için büyük önem taşımazlar. Halbuki trendin böyle bir özellik göstermediği hallerde dalgalanmaların önemi çok artmaktadır.

İçinde bulunduğumuz 1979 yılında ise ekonomik trendler maalesef iyimserliğe imkân vermemektedirler. Ayrıca konjoktür yönünden de olumlu bir devrede bulunmadığımız açıktır. Batı Avrupa'da ekonomik gerileme dördüncü yılını doldururken 1979'da ekonomik büyümenin geçen yıla nazaran daha büyük oranda gerçekleşeceği anlaşılmaktadır. Ülkemiz açısından ise durumun büsbütün endişe verici olduğu ortadadır. Yapılan tartışmalarda en iyimser hedeflerin enflasyon oranını % 40'a düşürmek olduğu ortaya çıkarken, Avrupa ölçülerine göre % 8'lik bir enflasyonun maksimum düzey kabul edildiğini hatırlamak gerekir. Dolayısıyla 1979 ve muhtemelen onu takip edecek yıl-

larda işletmelerimizin belirsizliğe karşı hassasiyeti fazla olacaktır.

Belirsizliğin önemini artıran ikinci bir husus ise geleneksel korunma yollarının artık geçerliliğini kaybetmesidir. Örneğin, eskiden satış ve üretim dalgalanmalarına karşı büyük stoklar oldukça iyi bir korunma sağlayabiliyorlardı. Bugün ise birçok işletme stoklarını eriterek nakit sağlama yoluna giderken, hammadde darlığı, ekonomide genel bir atıl kapasite sorunu yaratmış bulunmaktadır. Dolayısıyla işletme yöneticilerinin hareket alanı daha da darlaşmış olmaktadır.

Tahminler Niçin Gerçekleşmiyor?

Son yıllarda ekonomik hayatımızın tipik bir özelliği tahminlerin gerçekleşen değerlerin genellikle üstünde kalmasıdır. Üstelik, beklenenler ve gerçekleşenler arasındaki farklar gitgide artmaktadır. Örneğin; 1. Plan döneminde iç tasarrufların gayri safi milli hasılaya oranı % 14.8 olarak tahmin edilmişken, gerçekleşen oran % 14.2'dir. 2. Planda tahmin % 19.4, gerçekleşen değer % 18.0'dir. 3. Plan döneminde % 21.1 olarak tahmin edilen oran % 16.0 olarak gerçekleşmiştir. Bu açıdan bakılırsa, beklenen ve gerçekleşen arasındaki fark şeklinde tanımlanabilecek olan belirsizlik her geçen gün artıyor denilebilir. Fakat, bilindiği gibi, burada hatalı olan gerçekleşen değil, beklenendir. Çoğunlukla iyimser beklentilere dayanan tahminlerin gerçekleşmemesi değil, gerçekleşmesi şaşırtıcı olmalıdır.

Aynı durum işletmelerimiz için de söz konusudur. Tahminlerde fazla iyimser davranıp, daha sonra bunların neden gerçekleşmediğini madde madde sıralamak, işletmenin problemlerine bir çözüm getirmeyecektir. Daha az rastlanmakla beraber, kötümser bir tahmine oranla iyi sonuçlar alındığında, bundan gurur

(¹) Orhan İdil, «İşletme ve İstatistik», Banka ve Ekonomik Yorumlar, Şubat 1979, Cilt: 16, Sayı: 2.

duymak da yersizdir. Zira yönetici ancak tahminleri gerçekleştiğinde başarıya ulaşmış sayılabilir. Muhakkakki bu arada «tahmin» ile «hedef»-in birbirine karıştırılmaması gerektiğine dikkat edilmelidir. Aksi halde tahminlerin isabetli çıkması uğruna birçok fedakârlık yapılabilir.

Belirtilen istisnaların dışında, tahminler çoğunlukla gerçeklerden kaçma şeklinde olmaktadır. Özellikle şartların iyileşmesi esas kabul edilmekte, düşmelerin düzeleceği, fakat yükselmelerin süreceği umulmaktadır. Dolayısıyla beklenen ile beklenmesi gereken şey farklılaşmaktadır. Örneğin, 1973 yılında konjonktürün üst noktasında bulunduğu kolaylıkla görülebiliyordu. Hatta gelecek yılki depresyonun beklenildiği bile istatistikçiler tarafından ifade edilmektedir⁽²⁾. Bunlara göre petrol fiyatlarının umulmadık artışı, sadece beklenen düşüşün şiddetini fazlalaştırmıştır. Ne var ki gerek hükümetler, gerek firmalar hedeflerini 1973 şartlarına göre belirlediklerinden; belki de kolay atlatılabilecek bir kriz, 1979 yılında da etkisini sürdürmektedir.

İstatistik Tahmin Teknikleri

Tahminlerdeki yanılmanın baş nedeni, muhakkakki seçilen tahmin yöntemidir. Yöneticiler çoğu kere subjektif tahminleri tercih etmektedirler. Yapılan araştırmalar ve gözlemler ülkemizdeki yöneticilerin objektif tah-

(2) Bernard Majani, Spyros Makridakis: «Can Recessions Be Predicted?», Long Range Planning, IV, Nisan 1977.

(3) Manchester Business School tarafından yapılan bir araştırmada yöneticilerin % 66'sının subjektif tahminlerden yararlandığı ortaya çıkmıştır. Ne var ki bu yöneticiler aynı zamanda diğer teknikleri de kullanmaktadırlar. Bakınız: Robert Fildes, Mike Jalland and Doug Wood; «Forecasting in Conditions of Uncertainty», Long Range Planning, 11, 1978, sah. 36.

min yöntemlerinin yararına inanmakla beraber bunlardan yararlanma yoluna gitmediklerini göstermektedir. Ancak bu sadece ülkemize has bir problem değildir. İngiltere gibi gelişmiş bir ülkede bile yöneticilerin önemli bir kısmı kişisel tahminlerini kullanmaktadırlar⁽³⁾. Bu tür tahminlerin, istatistik tahmin yöntemleri ile desteklenmedikleri takdirde, ne derece tehlikeli sonuçlara yol açabilecekleri yukarıdaki örneklerden anlaşılmaktadır. Zira subjektif tahminlerin hafızaları zayıf ve ancak en yakın geçmişteki olayları değerlemeye tabi tutarlar. Ayrıca hedef ve tahmin kavramları birbirine karışınca yakın geçmişteki inişlerin çıkışa dönüşeceği, çıkışların da süreceği şeklindeki hatalı tahminler meydana gelir.

Bu sakıncaları gidermek için yararlanılabilecek istatistik tahmin teknikleri genellikle dört grupta toplanır:

i - **Ekstrapolasyon teknikleri**: Bu gruba giren tekniklerde, ilgililenen tek bir değişkendirdeki geçmiş değişmelerden yararlanılır. Bunlar arasında grafik yöntemleri, hareketli ortalamalar, zaman serisini trend, konjonktür, mevsim dalgalanmaları kısımlarına ayıran yöntemler, gelişme eğrilerinden yararlanılan modeller, en yakın geçmiş değere en fazla ağırlığın verildiği üstel düzeltme (exponential smoothing) ve Box - Jenkins teknikleri sayılabilir.

ii - **Korelasyon teknikleri**: Bu teknikte tahmin edilmek istenilen değişken ve onunla ilgili başka değişkenler arasındaki ilişkilerden yararlanılır. Korelasyon modellerinde önce bağlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki belirlenir, sonra bağımsız değişkenlerin gelecekteki değeri tahmin edilir ve üçüncü safhada onlara bağlı olan değişkenlerin tahminleri yapılır.

Örneğin; banka mevduatı tahmin edilecekse, önce bunun çeşitli değişkenlerle bir ilişkisi olup olmadığı araştırılır. Sonra bu unsurların, diyelim ki para arzının, enflasyon oranının, faiz haddinin ve tasarruf oranının gelecekte alacakları değerler tahmin edilir. Nihayet yapılan tahminler modelde yerine konularak mevduat tahminine ulaşılır. Eğer bağımsız kabul edilen unsurlar ilgilenecek değişken üzerinde belirli bir süre geçtikten sonra etkili oluyorlarsa, ikinci safha atlanır. Örneğin, siparişler satış tahminleri için bir ön gösterge olarak kullanılabilirler.

iii – **Ekonometrik modeller:** Ekonometrik modeller korelasyon tekniklerine göre daha teoriktir. Şöyle ki, ekonomik değişkenler arasındaki ilişkiler herhangi bir teoriye göre belirlenebilir ve teorianın gerçekleşmesi halinde geçerli olacak bir model oluşturulur. Modelin parametreleri ise eski verilerin istatistik analizi ile tahmin edilir.

iv – **Paneller, tüketici ve satıcı araştırmaları:** Bu gruba giren teknikler çok çeşitlidir. Ortak özellikleri, kişilerin geleceğe ait beklentilerinin öğrenilip birleştirilmesi olarak belirlenebilir. Her ne kadar önceki teknikler kadar matematik temellere dayanmasalar bile, Delphi yöntemi gibi yanıtları anaariye indiren ve oldukça iyi sonuçlar veren uygulama türleri vardır. Özellikle daha önce sayılan tekniklerle birlikte kullanıldıklarında tahminlerin güvenirliliği artar.

Yukarıda özetlediğimiz tekniklerin bazıları çok basit, bazıları ise oldukça karmaşıktır. Örneğin, ekstrapolasyon teknikleri arasında sayılan grafik teknikleri kısa sürede sonu-

ca ulaştırırken, aynı gruptaki Box-Jenkins yönteminin uygulanması hayli güçtür. Diğer taraftan uygulaması kolay olan grafik tekniklerinin tahmin yeteneği aynı oranda zayıftır. Gerçi bugün hesap makinelerinin gelişmesi nedeniyle eskiden saatlerce süren bazı tahmin modelleri kısa zamanda çözüme ulaştırılmaktadır, fakat en karmaşık tekniğin en iyi sonucu vereceği de iddia edilemez. Kaldı ki tahminin amacı, geleceği, her ne pahasına olursa olsun gerçeğe en yakın bir şekilde öğrenmek değil, yöneticinin vereceği kararlardaki belirsizliği azaltmak olduğundan, tahminin uygulanabilirliğine de dikkat etmek gerekir. Yani tahmin problemi sadece uzmanlara bırakılmayacak kadar önemlidir. Dolayısıyla yöneticilerin en azından tekniklerin bazı özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir.

Tahmin Tekniğinin Seçimi

İşletme problemlerinde karşılaşılan belirsizliği ortadan kaldıracak, hiç olmazsa azaltacak, en uygun tahmin tekniğinin seçimi çok dikkat isteyen bir iştir. Zira tekniklerin performansları, uygulama güçlükleri ve maliyetleri arasındaki ilişkiler karmaşıktır. Ekstrapolasyon tekniklerini ele alırsak, bunlardan Box-Jenkins'in dışında kalanlar diğer gruptakilere göre daha kolay uygulanabilecekleri halde, Box-Jenkins bazı karmaşık ekonometrik modellerle birlikte uygulaması en güç teknikler arasında yer alır. Ne var ki bu teknik bir kere standart hale getirilince, daha basit, ancak veri elde edilmesi zor bir yöntemden, örneğin Delphi tekniğinden daha ucuz mal olacaktır. Matematik trend fonksiyonlarıyla on yıla kadar süreli uzun dönem tahminlerinde iyi sonuçlar alınabilir. Fakat aynı yöntemle kısa dönemli tahminler yapılırsa büyük yanlışlara düşülebilir. Buna karşı kısa dönem tah-

minlerinde başarı ile uygulanabilen üstel düzeltme teknikleri uzun dönemde kullanılmamalıdır. Teorik olarak kısa dönem dalgalanmalarında vasat, orta dönem dalgalanmalarında ise iyi sonuç veren ekonometrik modeller, modelin üstüne kurulduğu teorinin geçersizliği halinde yanlış sonuç verecektir. Kısa dönemde çok iyi sonuçlar veren Box-Jenkins, tahmin dönemi uzadıkça etkinliğini kaybeder. Yine de belirtilen özellikler geliştirilemezler. Örneğin, hızlı artan bir trendde çok kısa dönemli bir tahmin dışında en önemli tahmin unsuru trenddir. Halbuki trend yavaş bir artışa sahipse, trend etrafındaki dalgalanmalar trendden daha fazla önem kazanır. Zira işletmelerin başarı veya başarısızlığı bu dalgalanmaların tahminindeki isabete bağlıdır. Yani her tahmin problemi kendi özel şartları içinde incelenmelidir.

Görüldüğü gibi, istatistik tahmin tekniklerinden bazılarının yalnız yuvarıkta saydığımız birkaç özelliği bile, tahmin tekniği seçiminin ne kadar önemli ve güç bir iş olduğunu ortaya koymaktadır. Kaldığı tek bir yöntemle tahmin yapmak, belki en basit, fakat büyük ihtimalle az başarılı bir yaklaşım tarzıdır. Ayrıca, ister tek, ister çok yöntemle çalışılsın, bulunan sonuçlara bütünüyle güvenmek hatalı olabilir. Daima hatırlanmalıdır ki, yöneticilerin takdir yeteneği ve tecrübesi bazen ciddi tahmin hatalarını önleyebilir. Rakiplerin başlatacağı bir reklam kampanyasının bilinmesi veya önemli bir yeni sipariş alınacağına dair önsözler tahminlerin aşağıya veya yukarıya doğru düzeltilmesini gerekli kılarlar.

Yukarıda da belirtildiği gibi, tahmin ile yöneticiyi birbirinden ayrı düşünmemek gerekir. Zira iyi bir tahmin ancak uygulamada kendisinden yararlanılırsa iyi olduğunu ispat edebilir. Günümüzde yöneticiler çoğunlukla kişisel veya en iyimser deyim-

le basit tahmin yöntemlerini tercih etmekte, karmaşık modellere şüphe ile bakmaktadırlar. Tahmin uzmanlarının ise bilgileri ölçüsünde en isabetli tahminleri yapmayı istemelerine ve özellikle bir tahminin maliyet ve süresini dikkate almamalarına oldukça sık rastlanılır. Aradaki bu kopukluğun önlenmesi ve tahmin uzmanı ile yöneticinin birbirine yaklaşmasının sağlanması gerekir. İkisi de birbirinin dilinden anlamalı ve isteklerini göz önünde tutmalıdırlar. İşletme için en uygun tahmin tekniği ancak bu yolla seçilebilir.

Tahminlerin Etkinliği Nasıl Artırılabilir?

Subjektif veya objektif hangi tahmin tekniği kullanılırsa kullanılsın, elde bazı veriler bulunması gereklidir. Ülkemizdeki işletmelerin genellikle verilerin analizine, verileri toplamaya oranla, çok daha az bir süre ayırdıkları bilinen bir gerçektir. Halbuki veriler tahmin işlemlerinde kullanılmadıkları takdirde fazla yararlı olmazlar. Yine de veri toplamının önemi inkâr edilemez. Fakat bu işlemin de iyi bir şekilde organize edilmesi gerekir. Gerekli olan verilerin belirlenmesi, hangi konularda veri toplama imkânlarının olduğunun ortaya konulması, hangi verilerin kim tarafından toplanacağına karar verilmesi halinde; gereksiz, eksik ve hatalı toplama işlemleri kadar, aynı verinin birden çok kere toplanması önlenmiş olur. Benzer şekilde yararlanılabilecek verilerin kaynakları da değerlemeye tabi tutulmalıdır. Örneğin, ülkemizde birden fazla fiyat indeksi vardır ve sonuçları farklıdır. Bunlardan hangisini kullanacağımıza karar vermemiz gerekir. Ayrıca, bazı verilerin başkaları tarafından toplandığı şekilde kullanılmasının uygun olup olmayacağına da belirlenmesi gerekebilir. Bilindiği gibi, çeşitli dallarda çalışan işletmelerin yararlanmasına sunulan

bazı sürekli araştırmalar mevcuttur. İşletme yöneticisi bu verilerin kendi amacına uyup uymadığına karar vermek zorundadır.

Unutmamalıdır ki, ne kullanılan verilerin güvenilirliği, ne de seçilen yöntemlerin etkinliği, yapılan tahminlerin iyi sıfatını kazanmaları için yeterli değildir. Tahmin ve karar problemlerinin birbirlerinden uzak tutulmaları halinde, belirsizlikle başa çıkabilmek güçleşecektir. Tahminlerle işletme politikalarının paralellik göstermesi gerekir. Bunun için tahminler belirli seçim ve kararlarda uyum içinde olmalı, işletme politikası açısından mümkün olmayanları talep etmemeli, işletmenin tercihlerini ise, hatasız olmaları şartıyla yansıtmaya çalışmalıdırlar. Yapacağı tahminin iř-

letmeye ne kazandıracığını bilen bir uzman, yöntemini ona göre seçecek, belki de en güvenilir yöntemi değil de daha düşük maliyetliyi tercih edecektir. Diğer taraftan yönetici de, tahminlerin bir hedef, plan veya bütçe olmadığını göz önünde tutmalı ve vereceği kararlarda yapılan tahminlerden yararlanmalıdır.

Tahmin Faaliyetinin Organizasyonu

Bir işletmede tahmin faaliyetleri işletme yönetiminin bir merkezde toplanıp toplanmamasına göre değişiklik gösterir. Bilindiği gibi, yetkinin delege edildiği işletmelerde genel hedefler belirlendikten sonra her bölüm kendi hesabına çalışır, çoğu kere finans fonksiyonu koordinatörlük görevini yüklenir. Bu tür işletmelerde

ULUSAL
BANKACILIKTA

15
YIL

TÜRK
DİŞ TİCARET BANKASI

"bankacılıkta uzmanlık"

İstanbul Şubesi
Cumhuriyet Cad. 199 201 Harbiye, İst.
Telefon: 4651 50/54

Beyoğlu Şubesi
İnkısalı Cad. 154-156 Beyoğlu, İst.
Telefon: 49 20 45

Şişli Şubesi
Şişli Meydanı 352 Şişli, İst.
Telefon: 48 40 92

Ankara Şubesi
İzmir Cad. 19 Yenisehir, Ankara
Telefon 1791 93

İzmir Şubesi
Cumhuriyet Bulvarı 68 İzmir
Telefon: 139650

bölüm yöneticilerinin kendileriyle ilgili tahminleri yapmaları ve ayrıca genel ekonomi ile ilgili tahminlerin kendilerini hangi ölçüde etkileyeceğini belirlemeleri gerekir. Ancak her bölümün tahmin yeteneğinin birbirine eşit olması beklenemez ve bazı hal-lerde bu yetenek çok zayıf kalabilir. Ayrıca bölüm tahminlerinin birleştirilmesi de güçtür.

Merkezi tahminlerin yapıldığı işletmelerde genel tahminler sürekli olarak yapıp bölümlere dağıtılır ve kendi tahminlerinde bunlardan yararlanmaları istenilir. Ancak yetki kendilerine tamamen devredilmediği için, bölüm yöneticileri hatalarından yukarıdaki kadar sorumlu olmadıklarından, tahminler ile karar verme işlemi arasındaki ilişki yeterince kurulamazdır.

Ülkemizdeki işletmeler çoğunlukla belirtilen iki ucun arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla her iki organizasyon yapısının yararlı taraflarını kullanma imkânına sahiptirler. Ancak çoğunlukla bazı sayılı kuruluşlarda periyodik olarak derlenen ekonomik göstergelerin bile gelecekte çok geçmişe dönük oldukları açıktır.

Tahmin faaliyetleri organize edilirken, önce işletmenin organizasyonunun incelenerek ne gibi genel, yani her bölümü ilgilendiren ve hangi özel tahminlerin yapılacağı belirlenmelidir. Bundan sonra yapılacak tahminlerden sağlananacak bilginin değeri ile, etkinliği yüksek bir yöntemin maliyeti karşılaştırılır. Burada etkinlik ile, en az maliyetle nispeten güvenilir tahminler yapabilme yeteneği, kastedilmektedir. Çoğunlukla ekstrapolasyon teknikleri etkinliği yüksek yöntemler grubuna girerler. Üçüncü safhada daha karmaşık, ancak güvenilirliği de daha fazla tekniklere geçmenin yararlı olup olmayacağına, maliyet-fayda karşılaştırılması yoluyla karar verilir. Örneğin; Box-Jenkins yönteminin diğer ekstrapolasyon yön-

temlerine oranla, özellikle enflasyon tahminlerinde % 20 daha güvenilir sonuçlar verdiği bilinmektedir. Ancak bu yöneme geçmeden, yapılacak ek çalışma maliyetinin elde edilecek kazançtan düşük olması garanti edilmelidir.

Görüldüğü gibi tahmin faaliyetlerinde esas, doğru olandan çok, daha iyi olanı yapmaktır. Böylece her adımda yeni bir adıma gerek duyulup duyulmayacağı belirlenir. En sonunda karar kılınan model, özellikle genel tahminlerde, uzun süre değiştirilmeden kullanılabilir. Ancak özel tahmin problemlerinde ve genel tahminlerde olağanüstü hallerde karşılaşıldığında, tahmin işlemlerinin yeniden gözden geçirilmesi yarar sağlayacaktır.

Sonuç olarak iyi organize edilmiş tahmin faaliyetlerinin sadece 1979 yılının sıkıntılı günlerinde değil, fakat onu bir gün takip edeceğine inandığımız yüksek konjonktürde de, yöneticilerimize büyük yararlar sağlayacağı açıktır. Zira petrol ve sanayi ürünleri fiyatlarının çekişmesi ortasında kalmış olan ülkemizde, yöneticiler ancak ekonomideki iniş ve çıkışları önceden tahmin etmeleri oranında başarı kazanabileceklerdir. İşletmelerimiz gelişmiş ekonomilerdeki-lerin çok daha önce yaşadıkları bir gerçeğe karşılaştıklarını kabul etmek zorundadırlar. Yüksek gelişme trendleri devri artık kapanmıştır. Hatalı kararların maliyetleri, birçok işletmede, sadece kârdan yapılacak fedakârlılıklarla karşılanamayacak duruma gelmiştir. Dolayısıyla işletme yöneticisi, bilimin emrine verdiği ve artık lüks kabul edilemeyecek tahmin yöntemlerini kullanmak zorundadır.

◆ Gelişmeyi isteyenler, gelişmenin çetin yönlerini de düşünmelidirler.

Cari Juckmayer

Cam Laboratuvar Malzemelerinin Uzman Kuruluşu

Teknikcam®

ÖZEL SİPARİŞ ÜZERİNE yeni çeşitler yapmaya başladı

Teknikcam Sanayii A.Ş., standard cam laboratuvar malzemelerinden başka ;

- Santrifüj şişeleri
- Kültür şişeleri
- Damlalık şişe
- Absorbsiyon şişeleri
- Sıçrama Balonları
- Soğutucular
- Otomatik büret, tevzi büreti ve mikrobüretler
- Distilasyon cihazları ve başlıkları
- Distilasyon toplama başlıkları
- Balonjojeler
- Ekstraksiyon cihazları
- Reaksiyon kapları
- Distilasyon balonları
- Musluklu ve muslaksuz huniler
- İmbikler
- Santrifüj tüpleri
- Kurutma cihaz ve tüpleri
- Musluklar
- Çeşitli tüpler
- Pipetler ve mikropipetler
- Vidalı kapaklı şişeler

ile daha birçok cihaz ve mamulleri de verebilecek sipariş üzerine özel olarak üretmeye başladı.

SİPARİŞ ve AYRINTILI
BİLGİ İÇİN :

Pasabahçe®

TİC. LTD. ŞTİ.

İstiklal cad. 314 Beyoğlu - İstanbul

Tel : 49 72 84 Teknik Camlar Satış Md. İlgü

49 95 61

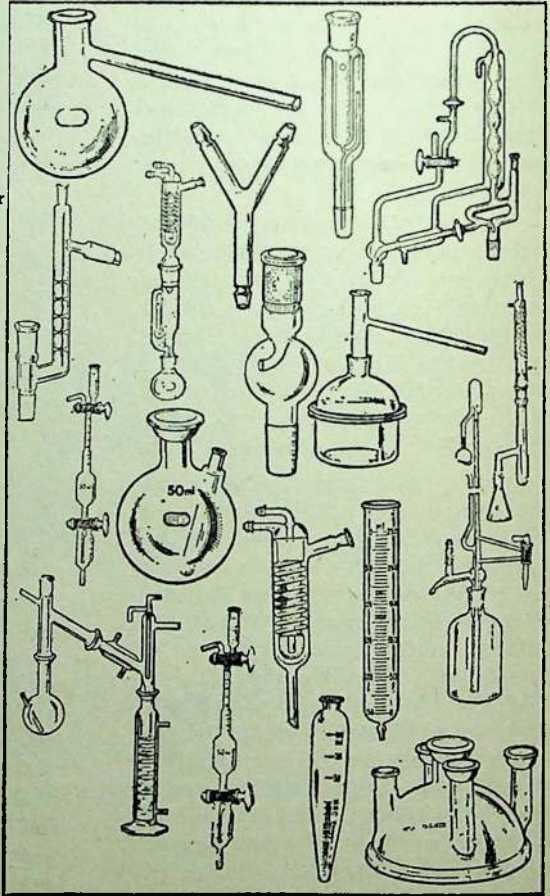
BÖLGE SATIŞ MÜDÜRLÜKLERİ

Ankara : 11 61 92

İzmir : 13 46 19

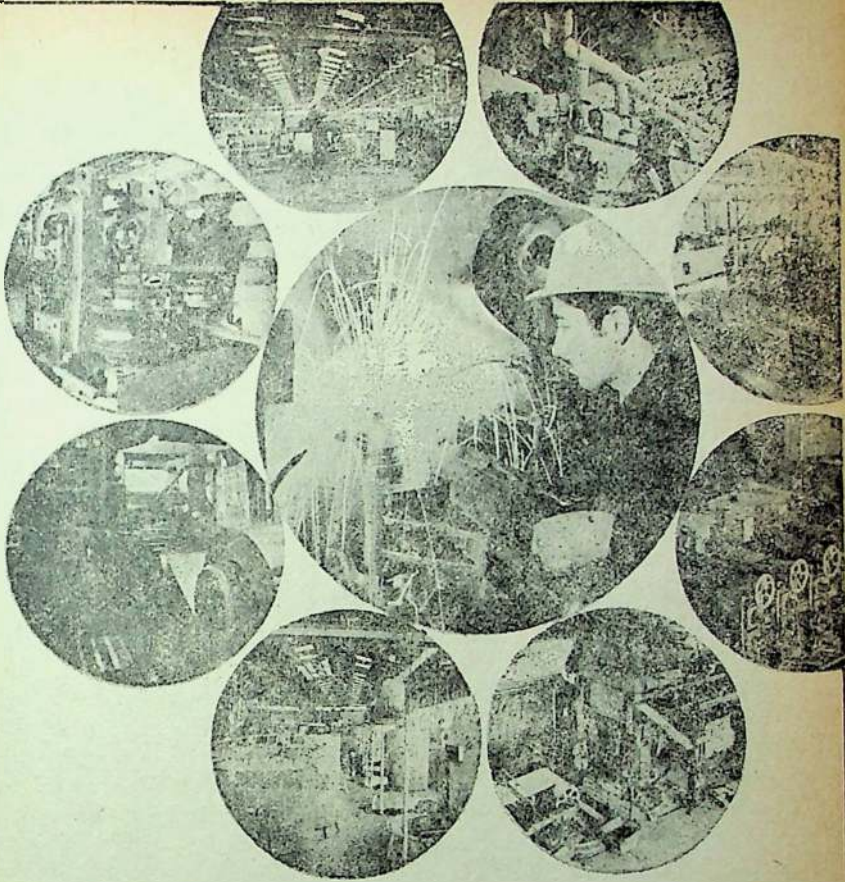
Adana : 1 22 93

Trabzon : 18 27

ÖZEL SİPARİŞ ÜZERİNE YAPILAN MAMULLERDEN BAZILARI

Teknikcam Sanayii A.Ş., Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.'nin bir kuruluğudur.

Endüstrimizin Temelinde Borusan

Borusan ürünleriyle, endüstrimizde üretimin temelidir. İleri teknolojilerle, ürünlerini sürekli geliştiren Borusan, su ve gaz boruları-alçak basınç kazan boruları-sanayi boruları-soğuk çekme borular-peslanmaz çelik borular elektrik boruları-kare ve dikdörtgen borular-yapı profilleri-kapı kasası açık profiller-soğuk çekme bant-ambalaj çemberi-düz ve oluklu galvanizli sac-metal kaplı bant (nikel, pirinç, çinko, bakır) nikel kaplı perde rayı ve sac işleyen makineler

gibi üretim olanakları sunarak temel endüstrilerimizi de geliştirir.

Borusan, ürünleriyle endüstrimizde üretim temelidir.

 BORUSAN
gelişen... geliştiren

duvarlarınızın
vazgeçilmez
dostu

**ÇANAKKALE
SERAMİK
fayansları**

banyo
ve mutfagınız
için

sıhhi

ucuz

dayanıklı

temiz

modern

renkli

KS

Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.

Karaköy, Tersane Caddesi, Hediye Sokak No. 4-6 Tel.: 43 03 55 (5 hat)

EUROMONEY

DÖVİZ KURU TAHMİNLERİ VE DANIŞMANLIK HİZMETLERİ

DERLEYEN : HÜLYA KABAALIOĞLU

ULUSLARARASI ekonomik sistem gün geçtikçe birbirine daha bağımlı ve karmaşık bir şekil almaktadır. Bu sistemin işleyişinde merkez, ülkeler arasında mal ve hizmetlerin değişimini gerçekleştiren uluslararası para mekanizmasıdır. Kambiyo piyasalarındaki kur hareketleri son derece hareketlidir ve arz talebi etkileyen çok sayıdaki karmaşık unsur göz önüne alınınca, döviz kurları hareketlerini izlemek ve tahminlerde bulunmak güç bir süreç oluşturmaktadır. Bu hareketlerin incelenmesinde bir ülkenin ödemeler dengesi açıkları veya fazlaları başta gelmekte, siyasal

gelişmeler, hükümetlerin veya merkez bankalarının para piyasalarına müdahaleleri ve piyasada işlem gören çok sayıda kişi ve kuruluşların beklentileri, önceden tahmini zor olan unsurları oluşturmaktadır.

İşlemlerini birçok para birimi üzerinden yapan kuruluşlar para hareketleri sonucu ciddi sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sorunlara karşı önlem almak üzere son yıllarda çeşitli bankalar ve özel bazı kuruluşlar araştırma grupları kurmakta ve hizmetlerini çokuluslu işletmelere sunmaktadır. Uluslararası para piyasalarındaki döviz danışmanları ile ilgili ilk incelemeyi Euromoney dergisi 1978 Ağustos sayısında okurlarına sunmuştur (1). Geçen süre içinde bazı gelişmeler meydana gelmiş ve bu hizmetlerin bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu gelişmeler ile 1979 için yapılan tahminlerde elde edilen başarı dereceleri ve 1980 tahminleri 1979 Ağustos Euromoney sayısında ele alınmaktadır (2).

(1) «Uluslararası Para Piyasaları ve Danışmanlık Yapan Kuruluşlar», Banka ve Ekonomik Yorumlar, Ekim, 1978.

(2) «Foreign Exchange Advisory Services-Forecasters are tougher, more nature or missing», Richard Ensor and Pamela Clarke, Euromoney, Ağustos 1979.

1979 Yılı için Yapılan Tahminlerin Sonuçları

Tahmin yapan en tanınmış kuruluşlardan bazılarında 1979 yılı için Alman Markı, İngiliz Sterlini ve Kanada Doları kurları sorulmuş ve bunlar Euromoney Ağustos 1978 sayısında açıklanmıştı. Tahmin yapan kuruluşlar itibarlarını tehlikeye atmak cesaretini göstermekle beraber, hizmetlerinin dinamik olduğunu ve tahminlerinin olayların akışı sırasında sık sık düzeltilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

\$/DM ve \$/£ kurlarının tahmininde en başarılı kuruluş Predex olmuştur. 29 Haziran 1979'da gerçekleşen kurlar, Alman Markı için 1.84 \$/DM ve 2.18 \$/£ olurken, Predex'in tahminleri 1.75 \$/DM ve 2.14 \$/£ olmuştur. Kanada Dolarının tahminini kazanan Paine Webber Mitchell Hutchins olmuş ve gerçekleşen 0.856 \$/Can. \$'a karşılık büyük bir isabetle 0.86 \$/Can. \$ tahminini ileri sürmüştür. Genel olarak hata ortalamaları oranları ve buna göre bir sıralandırma «Tablo I»de görülebilir.

Hizmetleri Kullananların Görüşleri

İşletmelerin mali işler uzmanları bu kuruluşların sundukları hizmetleri takdir etmekle beraber, elde edilen izlenime göre yeterli kadar da tatmin olmamaktadırlar. Örneğin; Bendix şirketinin kambiyo işleri ile görevli yöneticisi Roger W. Rosenwald, kendisinin daha başarılı olabileceğini ve bu hizmetleri kullananların para kaybettiklerinde sorumluluk yükleyecekleri birini aradıklarını iddia etmektedir. Hem Chemical'ın ve hem Marine Midland'ın sunduğu hizmetleri kullanan başka bir yönetici de bunların değerleri hakkında çok kuşku olduğunu belirtmiştir.

Hizmetler genellikle belirli bir ücret karşılığında sağlanmaktadır. Ancak ücret almadan bankanın müşteri kazanması ve iyi ilişkilerini koruması amacıyla bu hizmetleri sunanlar da yok değildir. Piyasada hizmet gören kuruluş sayısı artmış, ancak bunlar müşterilerini kaybetmemek ve daha çok tatmin edebilmek için stratejilerini gözden geçirmek zorunda kalmışlardır. En belirgin değişiklik ise

TABLO I

1978 Tahminleri Hata Ortalamaları (%)

	DM	£	Can. \$	Ortalama	
				Hata	Sıralama
Predex	4.98	1.8	6.3	5.0	1
European American Bank	6.0	12.8	5.1	8.0	2
Amex	7.3	17.4	2.2	9.0	3
Chase Econometrics	8.7	18.8	1.6	9.7	4
Paine Webber	7.1	22.0	0.5	9.9	5
Chemical	8.7	19.2	2.8	10.2	6
Harris	8.7	19.7	2.8	10.4	7
Citibank	6.0	20.4	5.1	10.5	8
BI/Metrics	6.0	17.9	9.8	11.2	9
Marine Midland	13.3	—	—	13.3	10
Brown Brothers Harriman	16.8	20.2	5.1	14.0	11
Eurofinance	15.5	—	—	15.5	12
Henley	20.7	23.4	2.8	15.6	13
Chase Manhattan	22.3	22.0	4.0	16.1	14

döviz riski yönetiminde uzmanlaşmak yerine daha geniş kapsamlı bir finansal danışmanlığa geçiş olmaktadır. Döviz kurları tahmini son derece güç olduğu için vergi ve planlama gibi konular da kapsama alınmaktadır. Strateji değişikliğinin en önemli nedeni, işletmelerin kendi risklerini yönetme yeteneklerinin artışı ile FASB 8 uygulamalarının ilk heyecanının azalmasıdır⁽³⁾. Bundan başka, kendilerinin bankalardan daha başarılı olabileceklerini düşünen işletme mali işler uzmanlarının bulunmasıdır. Bunlardan biri şöyle demiştir: «Eğer bankalar tahmin işlerinde bu kadar iyiseler, kendi risk yönetimlerinde neden bu kadar çok zarar ediyorlar?» Gerçekten «Tablo II»de görüldüğü gibi, bu bankaların yabancı paralarla

olan işlemlerini ulusal para birimine çevirirken uğradıkları zararlar (veya elde ettikleri kazançlar) önemli boyutlara varabilmektedir.

TABLE II
(Milyon \$)

	1978	1977
Bank of America	+ 6.2	- 7.0
Bankers Trust*	+ 4.8	- 1.4
Chase Manhattan*	- 5.4	- 1.5
Chemical	- 16.4	- 13.3
Citicorp	- 67.7	- 55.0
Morgan Guaranty	+ 7.5	+ 4.1
Wells Fargo	+ 2.6	+ 0.9

(*) Vergiden sonra

Piyasadaki rekabetin artması ve kârlılık sorununa değişik yaklaşımlar birçok danışman grubunun ücret yapılarını gözden geçirip değiştirmelerine yol açmaktadır. N. M. Rothschild senede 100.000 \$ alarak en pahalı hizmeti sunmaktadır. Citibank'ın ücret sistemi iki türdür: Birincisi 25.000 \$ olan ücretin ödenmesi, ikincisi de belirli bir proje için belirli bir ücretin alınmasıdır. Ücret ödeyen müşteri sayısı geçen sene 60, bu sene 90 tane olmuştur.

Brown Brothers'ın ücreti 20.000 dolardır, ancak bazı eski müşteriler daha az öderler. Predex'in ücreti senelik 3.000 dolarken geçen sene 8.000 dolara yükselmiştir. Ücret yapılarını saptayan en önemli unsur her bankanın veya özel sektöre ait hizmetin kârlılık konusundaki tutumlarıdır. Bazı bankalar diğer faaliyetlerinin sesini duyurmak için danışmanlık faaliyetlerini sürdürdüklerini kabul etmektedir. Diğerleri ise, bankanın diğer bölümlerinde olduğu gibi burada da kârlılığa önem verdiklerini belirtmektedir. Bazıları ise, örneğin Brown Brothers gibi, danışmanlık hizmetini hem kâr amacıyla hem de pazarlama aracı olarak görmektedir. Döviz danışmanlığı yapan kuruluşların bu

(3) Kambiyo riski iki kategoride incelenebilir: Muhasebe riski ve ekonomik risk. Muhasebe riski veya bilanço riski varlık ve borçların yabancı paralar cinsinden olması sonucu ortaya çıkar. Finansal raporlar hazırlanırken yabancı paralarla belirtilen bu hesapların ulusal paralara çevrilmesi gerekmektedir. Muhasebe riski, döviz kurlarındaki değişmelerin işletmenin defter değerini ne şekilde etkilediğini kapsar. FASB 8 uygulamaları ile işletmelerin gelir tablolarında döviz ile ilgili bütün gelir ve zararlarını bildirmeleri gerekmektedir. ABD'deki FASB 8 benzeri kuralların diğer ülkelerde mevcut olmaması, döviz yönetiminin önemini küçümsemesine yol açmaktadır. Muhasebe riski, kur değişikliklerinin etkilerini sadece varlık ve borçlar açısından inceler. Ancak bu etkiler kısa vadede işletmenin likiditesi, uzun vadede ise tüm işletme faaliyetleri açısından ele alınmalıdır. Ekonomik riskin belirlenmesi için bilanço analizi ötesinde, gelecek faaliyetler veya nakit akışları da kapsanmalıdır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: L. A. Soenen, «Foreign Exchange Exposure Management», *Management International Review*, 1979 2, s. 31.

faaliyetlerinden elde ettikleri kârlar ile bunun tüm faaliyet kârları içindeki payına göre bir sıralandırması yapıldığında, bankalar «Tablo III»de görüldüğü gibi sıralanmaktadır.

Danışmanların çoğu piyasada büyümenin yavaşladığı görüşünde birleşmektedir. Hizmetleri sunanların sayısında büyük ölçüde genişleme olmuş, ancak buna karşılık kullananlarda bir değişiklik olmamıştır. Büyüme iki yolda olabilmektedir: Yeni ürünler veya yeni coğrafi alanlar yoluyla. Örneğin, Chemical Uzak ve Orta Doğu'da da bürolar açmayı planlamaktadır. Chase de Latin Amerika ile Asya'da genişleyerek hizmetlerine vergi ve enflasyon muhasebesi gibi konuları eklemeyi düşünmektedir. Citibank ise sadece ABD'de faaliyetlerini sürdürmeyi düşünmektedir. Brown Brothers dünyanın her tarafındaki vergi ve muhasebe konularının derinliklerini bilmedikleri için ve haberleşme de sorun yarattığından yurt dışına çıkmamaktadır.

Tahminlerin yapılmaya başlamasından sonra geçen süre içinde, bu

kuruluşlardan bazıları müşterilerini tatmin edebilmek, yararlı hizmetler sunabilmek ve piyasadaki yerlerini korumaya devam etmek için zorluklarla karşılaşmıştır. Başarılı olamayacaklarını düşünen bazıları çekilmektedir. Bazıları sadece diğer bölümlerin pazarlamasını yapmak için bu hizmetleri sunmaktadır. Ancak günü gününe uymayan para hareketleri ile uğraşmak zorunda olan büyük işletmeler için ileriye dönük isabetli tahminlerin yararları inkâr edilemez. Piyasada gerçek bir durgunluğa ancak sabit kurlara dönüş ile girilebileceği ileri sürülebilir.

◆ İnsanlar ve toplumlar gelecekle ilgili ilgilenmezlerse, üzüntü ve kayıpları yakındır.

Konfüçyüs

◆ Araba devrilince yol gösteren çok olur.

Türk Atasözü

TABLO III

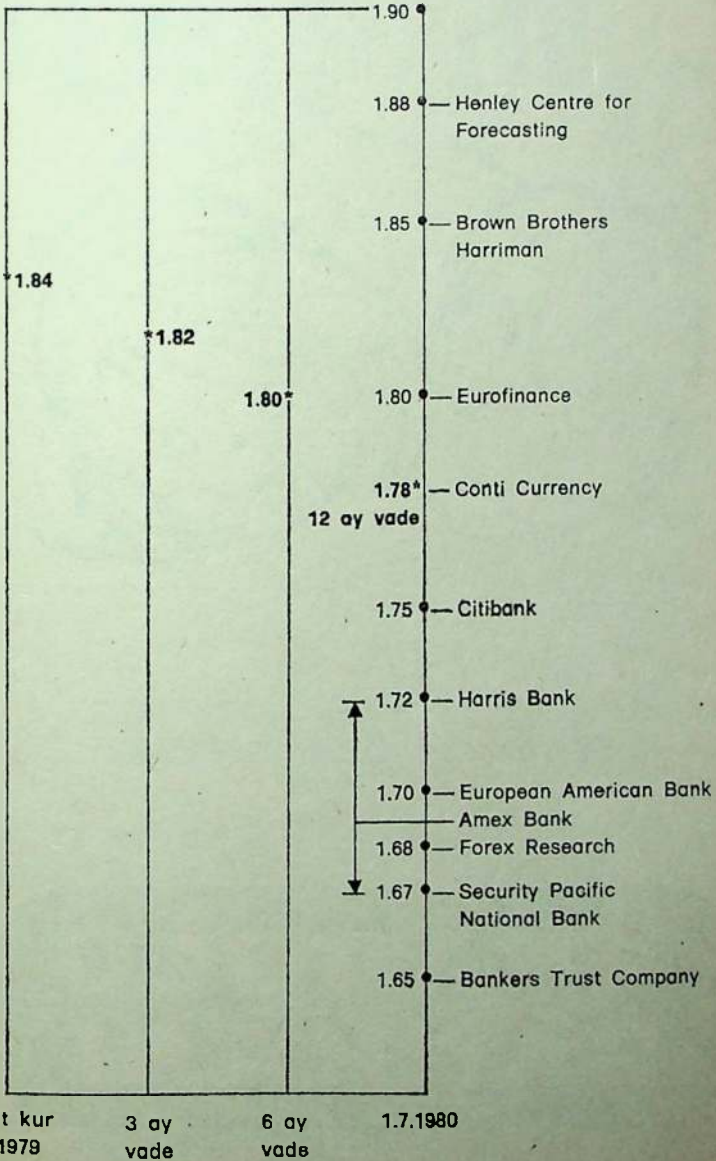
Banka	Döviz Geliri*		Değişme (%)	Net Faaliyet Geliri**	
	(bin dolar)			Yüzdesi Olarak Döviz Geliri	
	1978	1977		1978	1977
1. Citibank	172.400	68.000	154.5	20.9	11.9
2. Chase Manhattan	74.696	48.540	53.9	20.9	24.8
3. Bank of America	63.748	54.064	17.9	7.6	8.4
4. Morgan Guaranty	56.400	40.300	40.0	13.4	11.2
5. American Express Bank	23.100	14.500	59.3	42.9	35.0
6. Bankers Trust	23.100	12.900	79.1	17.7	18.1
7. Continental Illinois	20.011	15.330	30.5	8.8	7.5
8. Chemical	19.205	6.619	190.1	13.4	4.8

(*) Bu değerlere yukarıda verilen para birimi çevirme zararları (kazançları) dahil edilmiştir.

(**) Vergi ve Sermaye kazancı (kayıbı) öncesi

Kaynak : 1978 yılı Yıllık Faaliyet Raporları.

1 Temmuz 1980 için
A.B.D. Dolarına Karşı Alman Markı Kuru Tahminleri

SIZE HİZMET BİZİM GÖREVİMİZ
SİZE HİZMET BİZİM ZEVKİMİZ

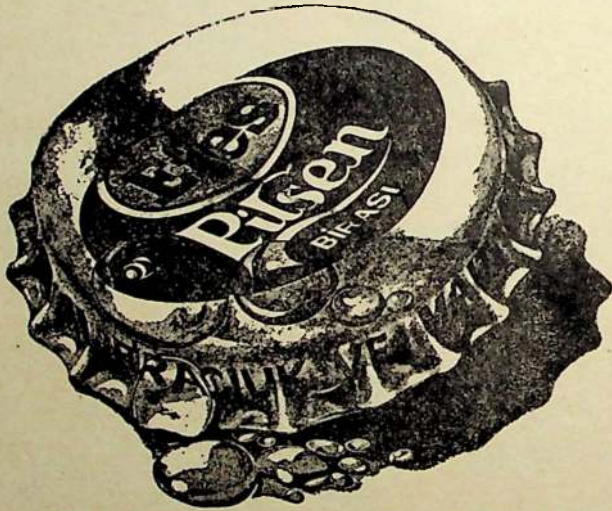
**ANADOLU
BANKASI**

YEDİGÜN

süper
portakal

İçiniz
beğeneceksiniz

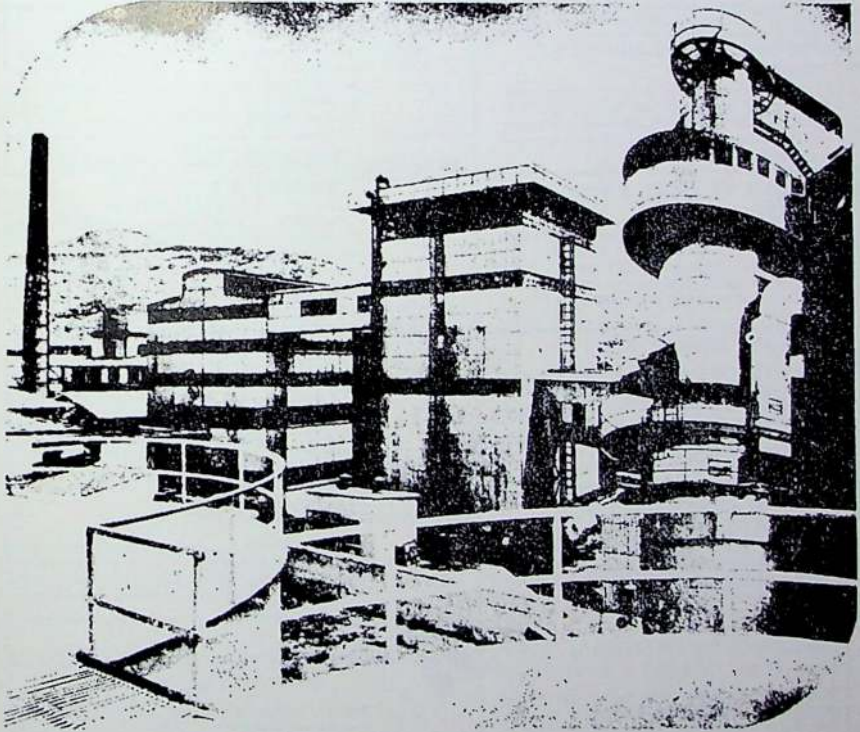
ajanstek

**"BİRA"
BU KAPAGIN
ALTINDADIR.**

Turyağ

nebatî yağ sanayiinde
yıkama maddelerinde **ÖNEÜ**

61 yıllık tecrübe
1100 kişilik uzman kadro

TÜRKİYE YAĞ VE MAMULATI A.Ş.-İZMİR

neş grafik

SERMAYESİ : 300.000.000 TL.

Kurtkaya Holding A.Ş.

Kendi sahalarında herbiri ayrı ayrı lider olan en güçlü sınai ve pazarlama firmalarını bünyesinde toplamış gerçek anlamda bir sermaye holdingidir

BAĞLI KURULUŞLAR

ERKA	ERKA BALATA VE OTOMOTIV SANAYII A.Ş. 1953 yılında kurulan ve bugün 27.000m ² lik kapalı alanda 30 dan fazla mühendis nezaretinde 1000 e yakın işçinin çalıştığı Erka işletmelerinde Fren, debriyaj ve endüstri balataları, balata perçinleri, Erkalit kontaklı levhaları, mamulleri üretilmektedir.	 BASAK TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ. Oto yedek parça ve aksesuarlarını başarıyla dağıtan güçlü ve sürekli gelişiminde olan bir pazarlama kuruluşudur.
	KURT KAYA OTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş. 15 bin çeşit mamulu, 7 satış merkezindeki 200 u aşan personeli ve Türkiye saatinde yaygın ve geniş dağıtım teşkilatı şirketimiz, yurdumuzun oto yan sanayindeki en büyük pazarlama kuruluşudur.	 BASER MADENCİLİK LTD. ŞTİ. Yurtici kaynaklarımızı üretime açan holdingimize dahil bu kuruluş da, ürettiğimiz araç ve gereçlerin en önemli ham maddesi olan amiyant iştihrac edilmektedir.
İTO	İTO KİLİT VE YEDEK PARÇA SANAYİİ A.Ş. Kupon, iş yeri, otel, motel hastahane, fabrika, çelik esya ve otolar için 56 çeşit kilit yanında, 40 tan fazla oto yedek parçasını, 20 yıllık tecrübesi ile, Balkanların ve Ortadoğu'nun en modern tesis ve makine parkında üretmektedir.	ERKA-OTO ERKA-OTO RADYATÖRLERİ SANAYİİ A.Ş. Türkiye'nin ilk Oto radyator fabrikası olup Yurdumuz Otomotiv montaj sanayinin tüm radyator ihtiyacının %70 ini karşılamakta yedekler çeşit komple Oto radyator ve petekleri üretmektedir.
	PANKURT SANAYİİ A.Ş. Ekonomik kalkınmamıza önemli katkıları olan bu kuruluşumuz sınai firmaları için bosta redüktörler olmak üzere komple sanziman ve diferansiyeller, dişli çarklar ve kamalı miller, elastik ve ricit kaplinler ve varyatörler gibi çeşitli üretim mamulleri ve makine parçaları imâl etmektedir.	ERKATEKS ERKATEKS AMYANT TEKSTİL SANAYİİ A.Ş. Her tür amiyant ipliğini, amiyant dokumalarını, salmastra ve fitillerini, suni plastikten iplik, şerit, levha, torba, halat, ağ üreten yurdumuzun bu konudaki tek kuruluşudur.
	BAŞKURT KABLO SANAYİİ LTD. ŞTİ. Oto tesisat, oto montaj, elektrikli ev aletleri radyo ve televizyon sanayinin ihtiyacı olan kalaylı ve kalaysız elektrik kablolarını ve oto kalorifer motorlarını, sarj amiyantlarını, dinamometrik yastıklarını üretmektedir.	 ÇELİK YAY SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ 1956 tarihinden bu yana her çeşit taşıt araçlarının çelik makaslarını, çelik dövme parçalarını, otomotiv montaj sanayinde kullanılan çeşitli aksam parçalarını üreten bir kuruluşur.
ŞAHİN	ŞAHİN MOTOR YATAKLARI SANAYİ VE TİCARET A.Ş. GLACIER lisansı ile yurdumuzun tek motor yatakları üreticisi olan kuruluşumuz yurt ihtiyacımızın karşılanması yanında milyonlarca liratik döviz tasarrufu sağlamaktadır.	 ERKA FLEKS ERKA FLEKS YER DÖŞEMELERİ SANAYİİ LTD. ŞTİ. Modern üretim teknolojisi ile PVC esaslı yer karosu ve yapıştırıcı üreten, günden güne güçlenen bir kuruluşur.
İŞTİRAKLERİMİZ		
CIHAN Batarya Sanayi ve Ticaret A.Ş.	SİMİTAŞ A.Ş.	
MIKAFOR Plastik Levha Sanayii ve Ticaret A.Ş.	BALIKESİR ÇİMENTO FABRİKASI A.Ş.	
CANAKKALE SERAMİK FABRİKALARI A.Ş.	ALTINFORMİKALAR A.Ş.	
KALEBODUR Seramik Fabrikası A.Ş.	BOZUYUK Orman Ürünleri ve Sanayii A.Ş.	